

สารบัญ

บทคัดย่อ	หน้า
บทที่	ค
1. บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 ปัญหาวิจัย	4
1.4 ขอบเขตพื้นที่	5
1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเรื่องการสื่อสาร	7
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสื่อมวลชน	22
2.3 แนวคิดเรื่องเครือข่ายการสื่อสาร	24
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ	26
2.5 แนวคิดเรื่องสำนักวัดพระธรรมกาย	28
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
3. ระเบียบวิธีวิจัย	32
3.1 การเก็บข้อมูล	32
3.2 ขอบเขตและวิธีการวิจัย	33
3.3 หน่วยในการวิเคราะห์	33
3.4 วิธีการเก็บข้อมูล	34
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	37
4. ผลการศึกษา	38
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	38
4.2 รูปแบบของการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย การรวมตัวของกลุ่มและการขยาย เครือข่ายของกลุ่มเยาวชนในการดำเนินงานกิจกรรมสาธารณะ	42
4.3 กระบวนการสื่อสารในการสร้างความเข้มแข็ง	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานของชมรมพุทธศาสตร์	81
5. สรุปผลและข้อเสนอแนะ	85
5.1 ผลการศึกษา	85
5.2 บทสรุป	94
5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	96
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	102

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์สากล มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย การรวมตัวของกลุ่มและการขยายเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะ 2. เพื่อทราบกระบวนการสื่อสารที่กลุ่มเยาวชนสร้างความเข้มแข็งและเสริมสร้างความผูกพันในการมีจิตสำนึกร่วมกัน 3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มเยาวชนในการสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ 4 รูปแบบ อันได้แก่ 1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) 2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) 3. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Interview) และ 4. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participation observation)

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนจะ เน้นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม การใช้สื่อกิจกรรม และการสื่อสารผ่านพิธีกรรมทางศาสนา ในขณะที่กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความผูกพันของกลุ่มเยาวชนการสื่อสารผ่านกระบวนการกลุ่มในลักษณะ (Social Relationship) ที่มาจากความสัมพันธ์ทางสังคมเดียวกัน

ส่วน ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มได้แก่ การให้ความสำคัญในกิจกรรมที่ใช้ “บุญ ” การสร้างบุญบารมีอันเป็นเป้าหมายและแนวปฏิบัติของชมรมพุทธศาสตร์ การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่ผูกพันเพราะด้วยความรักและเมตตา ระบบการสื่อสารแบบเปิด และภาวะผู้นำ

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาด้านทักษะการสื่อสารของผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงศรัทธาทางพุทธศาสนาสู่เยาวชน การศึกษาองค์ประกอบด้านการออกแบบสาร (Message Design) ที่สอดคล้องกับเยาวชนยุคใหม่ในสังคมสารสนเทศ รวมไปถึงการศึกษาผู้รับสารในลักษณะ (Audience Approach)

Abstract

The present research on the lessons learned from the youths' group communication process regarding public consciousness has objectives as follows: 1) to analyze the youths' group communication patterns in building networks, gathering and expanding networks in undertaking public activities, 2) to examine communication process of the youths in strengthening and promoting mutual closeness in having public consciousness, and 3) to identify factors leading to successful networking of the youths. This research applied four qualitative research methods including documentary research, in-depth interviews, focus group discussions and non-participation observation.

The results of the study indicated that communication patterns in building networks through the youths' group activities were inter-personal communications, group communications, media activities and communications through religious activities. Meanwhile, the communication process to strengthen the groups and to build mutual closeness were group communications related to social relationship derived from sense of belonging to similar social groups.

In addition, factors that lead to successful groups included strong belief in activities to make merits to achieve the final goal in life, which is the usual practice of Buddhist clubs; group communications based on love and mercy; open communications; and leadership.

Suggestions for future research were to investigate communication skills of leaders who can link Buddhist belief and the youths, to study elements of message design consistent with the youths' modern way of life in the current IT society, as well as to do research on the audience using Audience Approach

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาแรงกดดันจากกระแสโลกาภิวัตน์จากภายนอกที่เข้ามาสู่สังคมไทย ทั้งจากกระแสเศรษฐกิจการค้าการแข่งขัน กระแสการเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อมวลชน ในหลายรูปแบบได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของคนไทยและสังคมไทย สังคมไทยก้าวสู่สังคมวัตถุนิยมและบริโภคนิยม คนโดยทั่วไปคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เกิดการแข่งขันกันอย่างรุนแรง แข่งแย่ง เอาจริง-เอาเปรียบกัน เพื่อแสวงหาอำนาจทั้งทางการเมืองและอำนาจเงินมากขึ้น คนไทยเริ่มหนีออกจากศาสนาและเกิดความห่อหุ้มในศีลธรรมและจริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ย่อมเป็นอันตรายต่อการพัฒนาประเทศและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตโดยรวมของคนไทยในอนาคต สังคมไทยจึงเริ่มมีลักษณะของการเป็นสังคมที่มีระดับของศีลธรรมถดถอยน้อยลงเรื่อย ๆ หลักพุทธศาสนาที่ใช้เป็นฐานในการดำรงชีวิต การประพฤติปฏิบัติถูกทำลายจากการผสมผสานวัฒนธรรมอื่น สถานการณ์ที่น่าห่วงก็เมื่อผลกระทบดังกล่าวและสภาวะแวดล้อมทางสังคมยุคนี้ได้หล่อหลอมมายังเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต

ปัญหาด้านจริยธรรม คุณธรรม ของเยาวชนในปัจจุบันเป็นที่ระหวั่นและมึนงานวิจัยหลายชิ้นที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะการณ์ในด้านปัญหาทางสังคมของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะมิติทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ งานวิจัยเรื่องคุณภาพวัยรุ่น: กรณีศึกษานักเรียนสายสามัญและสายอาชีพในเขต กทม.ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา และสงขลา ของนายแพทย์ สุริยเดช ทรีปาตี สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (2549) พบว่าวัยรุ่นไทยขณะนี้ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนอ่อนแอและไม่สนใจซึ่งกันและกัน ขาดกิจกรรมส่วนร่วม เยาวชนห่างเหินศาสนา และขาดความซื่อสัตย์ ในทางเดียวกันผลงานวิจัย โครงการ Child Watch 2548-2550 ของ สมพงษ์ จิตระดับ (2550) ที่ศึกษาสภาวะการณ์ของเยาวชนด้านการศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบว่า เยาวชนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล กลุ่มที่โอดเรียนมากที่สุด ได้แก่ อุดมศึกษา และกลุ่มเด็กที่ล่อการบ้านเพื่อนหรือข้อสอบเพื่อนมากที่สุด ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ยังพบว่าสิ่งที่กำลังระบอบมากที่สุดในกลุ่มเด็กและเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า ส่วนระดับอุดมศึกษานั้น เป็นจิตอึกเสบ หรือจิตใต้สำนึกไม่มี เด็กอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาคุณธรรม มารยาท ประเพณี วัฒนธรรมหายไป และ

หากมีเวลาว่างก็ไม่รู้จะทำอะไร จึงสนใจไปกับการเล่นเกม หรือบางคนเข้าสู่ยูวอาชญากร และยังคงคลั่งกับการสำรวจงานวิจัยแบบโพลล์ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ร่วมกับ "สวนดุสิตโพลล์" มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ปกครอง จากทั่วประเทศเกี่ยวกับพฤติกรรมวัยรุ่น กรณีภาวะวิกฤติคุณธรรมของเยาวชนไทย ที่ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันแก้ไขโดยเน้น "คุณธรรมนำความรู้" เพื่อจะช่วยเหลือแก้ไขวิกฤติของเยาวชนไทยพบว่าพฤติกรรมของเยาวชนไทยที่สังคมพึงตระหนัก 5 อันดับ คือ 1 การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ยึดติดกับวัตถุนิยม อันดับ 2 การแต่งตัวที่โป๊เปลือย ไม่ถูกกาลเทศะ ตามแฟชั่นต่างชาติ อันดับ 3 การมั่วสุมอบายมุข เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดินยา เทียวกลางคืน ติดเกม อันดับ 4 การมีอิสระทางความคิด กล้าคิดกล้าแสดงออกจนเกินงาม และอันดับ 5 มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่มีความกตัญญู และขาดสัมมาคารวะ สำหรับปัญหาคุณธรรมของเยาวชนไทยในด้านต่าง ๆ นั้น ในส่วนของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามาจากครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง/พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ปัญหาพ่อแม่ไม่มีเวลาให้บุตร ปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัว และปัญหาพ่อแม่ตามใจมากเกินไป ในด้านสังคมนั้น กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่ามาจาก การนำเสนอภาพสังคมของสื่อ ผลจากการเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่ยุคเทคโนโลยี การขาดตัวอย่างที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ต/ซีดี/วีซีดี รองลงมา เห็นว่ามาจากสิ่งเสพติด โดยเฉพาะยาเสพติดที่แพร่ระบาด การมีความรักและมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีแหล่งมั่วสุม เช่น โรงภาพยนตร์ ร้านสุรา ผับ ห้างสรรพสินค้า สำหรับคุณธรรมของเยาวชนไทยที่ “ควรเร่งสร้าง/ปลูกฝัง” คือ 1. ความมีระเบียบวินัย 2. ความซื่อสัตย์ 3. ความขยันหมั่นเพียร 4. ความมีน้ำใจ/เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. ความสุภาพ/มีสัมมาคารวะ 6. ความกตัญญู 7. ปลูกจิตสำนึกที่ดี 8. ความสามัคคี 9. ความมีเหตุมีผล 10. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (กรุงเทพมหานคร : 21 มีนาคม 2550)

ในด้านจิตสำนึกสาธารณะงานวิจัยในโครงการ “เครือข่ายคุณธรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเด็กและเยาวชนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของสภากัญญา สดุดบรรทัดและคณะ (2550) พบว่า ผลของการใช้สื่อสารสนเทศของเยาวชนทำให้เกิดปัญหาสำหรับเยาวชนในการแบ่งแยกระหว่างความถูกและความผิด ความดี และความไม่ดี ความหลากหลายของข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นในโลกไซเบอร์ ทำให้ยากต่อการแยกแยะว่า ในที่สุดแล้ว สิ่งใดถูกต้องกันแน่ ด้านสีขาวก็อ้างเหตุผล ด้านสีดำก็อ้างเช่นกัน ทำให้ทุกอย่างดูเป็นสีเทา ทุกอย่างสามารถถูกก็ได้หรือผิดก็ได้ ขึ้นอยู่กับใครจะมองและมองด้วยวัตถุประสงค์ใด จึงไม่รู้จะเชื่อใครดี เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เยาวชนทำความผิดได้ง่ายขึ้นแค่คลิกก็ผิดได้แล้ว เช่น เยาวชนรับจ้างคลิกเพื่อเพิ่มยอดการสำรวจประชามติในอินเทอร์เน็ต การคัดลอกโปรแกรมหรือเอกสารทำกันได้ง่ายๆ ใช้เวลาไม่ถึง 1 นาที

และไม่เปลืองเวลามาก นั่งอยู่กับบ้านก็ทำได้แล้ว จึงมีเยาวชนเป็นผู้รับจ้างทำกันจนเป็นเรื่องปกติ บางครั้งเยาวชนไม่ทันนึกว่าเป็นความผิด ทั้งๆ ที่พฤติกรรมเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อสังคมได้มาก

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของเยาวชนไทยดังกล่าวมาข้างต้นนี้กระทบต่อการพัฒนาและความมั่นคงโดยรวมในการสร้างจิตสำนึกของชาติ ซึ่งหากขาดการเตรียมความพร้อมที่ดีต่อการสร้างเสริมคุณธรรมของเยาวชนยิ่งจะทำให้สังคมไทยอ่อนแอ คนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมาในสังคมปัจจุบันอาจขาดความสามารถในการเผชิญกับปัญหาในรูปแบบต่างๆ สิ่งทีคนไทยและสังคมไทยควรให้ความสนใจก็คือ การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนยุคนี้เพื่อให้สามารถเผชิญกับโลกในอนาคตได้ การสร้างทุนทางสังคม โดยเฉพาะทุนมนุษย์ให้กับเยาวชนที่จะหันมาร่วมสร้างความรู้ศึกษากระบวนการ วิธีการที่จะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เยาวชนเห็นแก่ส่วนรวมและประเทศชาติให้มากขึ้นจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ

เด็กและเยาวชนถือ เป็น ทุนมนุษย์ ที่มีความสำคัญ สังคมในยุคปัจจุบันคาดหวังและต้องการให้เยาวชนคนรุ่นใหม่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมกันมากขึ้น ทุกประเทศทั่วโลกประสบปัญหาวิกฤติทางสังคม (Social Crisis) วิกฤติการณ์แห่งการอยู่ร่วมกัน เด็กและเยาวชนภายใต้สังคมการแข่งขันในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในสังคมตามที่กล่าวมา ซึ่งสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา ซึ่งสถาบันที่สำคัญในสังคมโดยเฉพาะ สถาบันการศึกษา และสถาบันสื่อมวลชน ที่อยู่ใกล้ชิดเยาวชนต่างมีบทบาทในสนับสนุน สร้างบรรยากาศให้เกิดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำของเยาวชนในสถาบัน สถาบันการศึกษามีส่วนเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ดีให้แก่เยาวชน หล่อหลอมการเรียนรู้ ฝึกฝนวินัยและขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถือเป็น ฐานทางสังคมในระบบกลุ่มใหญ่ที่พร้อมเข้าสู่ภาวะตลาดแรงงานและที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ แต่ละสถาบันมีสำนักกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยและมีชมรมต่างๆ มากมายให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกันภายใต้อุดมการณ์ของชมรม

จากกระแสของการเรียกร้องจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม การดำเนินงานของชมรมต่างๆ ในสถาบันการศึกษาที่มุ่งดำเนินงานด้านจิตสำนึกสาธารณะถือเป็นพลังสำคัญและเป็นความคาดหวังของสังคมในโลกยุคใหม่ กลุ่มเยาวชนที่ทำงานให้แก่ชมรม ต่างร่วมกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จึงถือว่าเป็นกลุ่มเยาวชนต้นแบบที่สร้างพลังขับเคลื่อนในทางที่ดีต่อสังคม เป็นกลุ่มสร้างสรรค์ที่เกิดการรวมตัวกันเป็นจำนวนมาก มีกิจกรรมการรณรงค์ในด้านสาธารณะต่างๆ มากมาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มจิตสำนึกรักประชาธิปไตย กลุ่มจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจิตสำนึกด้านการการคุ้มครองผู้บริโภค จิตสำนึกด้านสื่อมวลชน และจิตสำนึกด้านศาสนา วัฒนธรรม

ชมรมพุทธศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาถือเป็นชมรมหนึ่งที่มีเครือข่ายจำนวนมากและมีจิตสำนึกและศรัทธาในการดำเนินกิจกรรมเพื่อศาสนาและสันติภาพ กลุ่มเยาวชนเหล่านี้มีหลากหลายกลุ่มอยู่ทั่วประเทศ การดำเนินงานและการศึกษากระบวนการสื่อสารของแต่ละชมรมจะสะท้อนภาพ มุมมองของเยาวชนในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางศาสนาอย่างไรก็ดี การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนในแต่ละกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมามีความยั่งยืนอยู่บ้างไม่ยั่งยืนบ้าง กิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ ที่ดำเนินการต่างก็แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย การถอดบทเรียนในกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนที่ดำเนินกิจกรรมภายใต้ชมรมพุทธศาสตร์สากลโดยศึกษามิติด้านการสื่อสารเพราะการสื่อสารถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนา และถือเป็นกุญแจขับเคลื่อนกระบวนการสื่อสารของชมรมโดยศึกษากลุ่มเยาวชนที่ดำเนินงาน การรวมตัวของกลุ่มและการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานจิตสำนึกสาธารณะ ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้จากความเป็นจริงทางสังคมในมุมมองของเยาวชนที่ได้ดำเนินการกิจกรรมสาธารณะ เยาวชนเหล่านี้มีการสร้างเครือข่ายในการสื่อสารกันอย่างไร มีวิธีการสื่อสารใดที่สร้างพลังและความเข้มแข็งของกลุ่มให้มีความยั่งยืนให้แก่ชมรม

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย การรวมตัวของกลุ่มและการขยายเครือข่าย ของกลุ่มเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะ
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารที่กลุ่มเยาวชนสร้างความเข้มแข็งและเสริมสร้างความผูกพันในการมีจิตสำนึกร่วมกัน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มเยาวชนในการสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง

1.3 ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบของการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย การรวมตัวของกลุ่มและการขยายเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนในการดำเนินงานกิจกรรมสาธารณะเป็นอย่างไร?
2. กลุ่มเยาวชนมีกระบวนการสื่อสารในการสร้างความเข้มแข็งและเสริมสร้างความผูกพันของการมีจิตสำนึกร่วมกัน อย่างไร
3. มีปัจจัยใดบ้างที่นำไปสู่ความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนให้มีความเข้มแข็ง กลุ่มเยาวชนมีการสื่อสารระหว่างกันเองอย่างไร และการมีส่วนร่วมในการใช้และผลิตสื่อของกลุ่มของตนหรือไม่อย่างไร?

1.4 ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ศึกษา แบ่งเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่

1. พื้นที่ของชมรมพุทธศาสตร์สากล

ชมรมพุทธศาสตร์สากลซึ่งเป็นหน่วยความสัมพันธ์ทางสังคม ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้นของชมรมพุทธศาสตร์ 16 สถาบัน ซึ่งนับเป็นเครือข่ายหลักสำคัญในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์ในสถาบันการศึกษาที่รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทางพุทธศาสนา พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะและความรักและความสามัคคี โดยมีหลักจากแนวทางพุทธศาสนาเป็นฐาน เครือข่ายจากชมรมพุทธศาสตร์สากลนับเป็นเครือข่ายหลักและกระจายไปตามสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีสถานที่ทำการของชมรมอยู่ที่ มูลนิธิธรรมกาย วัดพระธรรมกาย

2. พื้นที่ของชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีสมาชิกที่เป็นตัวแทนจากระดับของกรรมการกลางของชมรมพุทธศาสตร์สากลส่วนกลางที่เคยเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รวมถึงสมาชิกที่เป็นนักศึกษาปัจจุบันที่ทำงานของชมรมพุทธศาสตร์ร่วมกัน การทำงานในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยมีที่มีลักษณะแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสื่อสารระหว่างสมาชิกของคนชมรมพุทธศาสตร์และสมาชิกร่วมของกลุ่มเครือข่ายชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. พื้นที่ของชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา มีสมาชิกที่เป็นตัวแทนจากระดับของกรรมการกลางของชมรมพุทธศาสตร์สากลส่วนกลางและกรรมการที่เป็นศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยบูรพาทำงานร่วมกัน การทำงานในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยบูรพามีลักษณะแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มระหว่างสมาชิกของคนชมรมพุทธศาสตร์และสมาชิกร่วมของกลุ่มเครือข่ายชมรมพุทธศาสตร์ในสถาบัน

1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การถอดบทเรียน หมายถึง การศึกษากระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์สากล โดยศึกษารูปแบบการสื่อสารการสร้างเครือข่ายของชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่มเยาวชน หมายถึง กลุ่มเยาวชนที่มารวมตัวกันด้วยความเชื่อ หรือความศรัทธาในเป้าหมายขององค์กร หรือ บุคคล หรืออุดมการณ์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด การรวมกลุ่มดังกล่าวอาจมารวมพร้อมกันในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หรือไม่ได้มีการรวมตัวทางกายภาพที่ชัดเจน แต่ติดต่อกันได้เป็นเครือข่าย ในกลุ่มเยาวชนนั้นจะมีสื่อที่ถ่ายทอดกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ กลุ่มเยาวชนนั้นมีบทบาทในการประสานหรือผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคมในทางที่สมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์สากล และสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยบูรพา

รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย หมายถึง วิธีการสื่อสารของสมาชิก อันได้แก่ การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล สื่อสารผ่านกลุ่ม สื่อเฉพาะกิจ สื่อกิจกรรม สื่อมวลชนในงานนี้คือ โทรทัศน์ดาวเทียม DMC รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เยาวชนใช้ในการสื่อสารกิจกรรมของชมรม

จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง จิตสำนึกสาธารณะในการทำกิจกรรมสาธารณะของชมรม ซึ่งเป็นกิจกรรมทางพุทธศาสนา อาทิ การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ ทำบุญ ตักบาตร ถวายสังฆทาน ปล่อยปลา ตลอดจนกิจกรรมที่สมาชิกดำเนินการภายใต้กิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์สากล ได้แก่ ค่ายคุณธรรมวันแม่ (I do love mom camp) ค่ายสมาธิกับธรรมชาติ และการสอบทางก้าวหน้า เป็นต้น

กระบวนการในการสร้างความเข้มแข็ง หมายถึง แนวทาง วิธีการที่สมาชิกในชมรมพุทธศาสตร์ใช้สื่อสารเพื่อสร้างเสริมการดำเนินงานร่วมกัน มีความรัก ความผูกพัน ทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้ชมรมมีความยั่งยืนและสามารถดำเนินกิจกรรมสร้างเครือข่ายให้มีสมาชิกทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่สถาบันการศึกษาในการศึกษารูปแบบการดำเนินงานกิจกรรมของเยาวชนเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาด้านการสื่อสารในการวิเคราะห์การใช้สื่อ รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนในกิจกรรมสาธารณะ
3. เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะ โดยเฉพาะในมิติทางศาสนาว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้เกิดความยั่งยืนอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะให้แก่กลุ่มอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การถอดบทเรียนจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชน” ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องการสื่อสาร
- 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสื่อมวลชน
- 2.3 แนวคิดเรื่องเครือข่ายการสื่อสาร
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ
- 2.5 แนวคิดเรื่องสำนักวัดพระธรรมกาย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

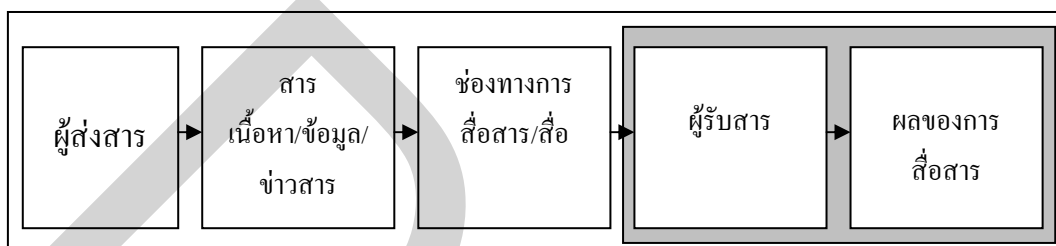
2.1 แนวคิดเรื่องการสื่อสาร

สำหรับแนวคิดเรื่องการสื่อสารจะนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้ กระบวนการสื่อสาร การสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรม การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล การสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะกิจ การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน สื่อสมัยใหม่ การสื่อสารในกลุ่มขนาดเล็ก และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

2.1.1 กระบวนการสื่อสาร

กระบวนการสื่อสาร (Communication Process) เริ่มต้นจากผู้ส่งข่าวสาร (Sender) ทำหน้าที่เก็บรวบรวมแนวความคิดหรือข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เมื่อต้องการส่งข่าวไปยังผู้รับข่าวสาร ก็จะแปลงแนวความคิดหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องออกมาเป็น ตัวอักษร น้ำเสียง สี การเคลื่อนไหว ฯลฯ ซึ่งเรียกว่าข่าวสาร (Message) จะได้รับการใส่รหัส (Encoding) แล้วส่งไปยังผู้รับข่าวสาร (Receivers) ผ่านสื่อกลาง (Media) ในช่องทางการสื่อสาร (Communication Channels) ประเภทต่าง ๆ หรืออาจจะถูกส่งจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสารโดยตรงก็ได้ ผู้รับข่าวสาร เมื่อได้รับข่าวสารแล้วจะถอดรหัส (Decoding) ตามความเข้าใจและประสบการณ์ในอดีต หรือสภาพแวดล้อมในขณะนั้น และมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับไปยังผู้ส่งข่าวสารซึ่งอยู่ในรูปของความรู้ ความเข้าใจ การตอบรับ การปฏิเสธหรือการนิ่งเงียบก็เป็นได้ ทั้งนี้ข่าวสารที่ถูกส่งจากผู้ส่งข่าวสาร อาจจะไม่ถึงผู้รับข่าวสารทั้งหมดก็เป็นได้ หรือข่าวสารอาจถูกบิดเบือนไปเพราะในกระบวนการสื่อสาร ย่อมมีโอกาสเกิดสิ่งรบกวน หรือตัวแทรกแซง (Noise or Interferes) ได้ ทุกขั้นตอนของการ

สื่อสาร (<http://school.obec.go.th/takbai/information/index01.html>, สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2551) ซึ่งแบบจำลองของการสื่อสารช่วยให้เข้าใจกระบวนการ และองค์ประกอบต่าง ๆ ของการสื่อสารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แม้ว่าแบบจำลองจะมีข้อบกพร่องในแง่ที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นความเคลื่อนไหวขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างที่เป็นจริงก็ตาม แต่ก็ทำให้กระบวนการที่สลับซับซ้อนนั้นเป็นที่เข้าใจได้ง่ายและกระจ่างขึ้น

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองของการสื่อสาร
ที่มา : กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2549:9

จากภาพที่ 2.1 ซึ่งมีองค์ประกอบของแบบจำลองการสื่อสารดังนี้

ผู้ส่งสาร

เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) อ้างถึงในรจิตต์กษณ์ แสงอุไร, 2548:17-18) เน้นความสำคัญเรื่องการเข้ารหัสและการถอดรหัสในกระบวนการสื่อสาร เบอร์โลได้อธิบายถึงปัจจัยเฉพาะตัวของผู้สื่อสารอีก 5 ประการ ที่มีผลกระทบต่อสื่อสารด้วยปัจจัยดังกล่าว คือ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคมและวัฒนธรรม

สาร

สาร คือ เนื้อหา ข้อมูล ข่าว ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ฯลฯ ที่แสดงออกในรูปของคำพูดหรือ ข้อเขียน เป็นต้น

ช่องทางการสื่อสาร/สื่อ

ช่องทางการสื่อสาร คือ ตัวกลางที่ช่วยในการนำส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ช่องทางเปรียบเหมือนทางหรือพาหะระหว่างผู้ร่วมสื่อสาร

ผู้รับสาร

ในการสื่อสารที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้ส่งสารจำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้รับสาร เพื่อทราบถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของผู้รับสารที่มีผลต่อการรับรู้และการตีความสารที่ได้รับ ทั้งนี้เนื่องจากความหมายของสารมิได้อยู่ที่ตัวสารเอง แต่อยู่ที่การตีความของผู้รับสาร ยิ่งผู้ส่งสารมี

ความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผู้รับสารมากเท่าใด โอกาสที่การสื่อสารนั้นจะประสบความสำเร็จย่อมมีมากขึ้น

ผลของการสื่อสาร

ผลของการสื่อสาร หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างและหลังการสื่อสารซึ่งมาจากการตีความสารที่ได้รับของผู้รับสาร หรือสิ่งที่แสดงว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการรับรู้ความหมายของสารในกระบวนการสื่อสารร่วมกันหรือไม่และมากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้การสื่อสารยังต้องอาศัยบริบททางสังคม มาเป็นปัจจัยประกอบ นั่นคือ ความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรม จะมีอิทธิพลต่อกระบวนการสื่อสาร การควบคุมแหล่งข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลง (การไหล) ของข้อมูลข่าวสาร

2.1.2 การสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรม

สื่อกิจกรรม (Event Media) คือ กิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้น ถือเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่เปิดโอกาสให้สาธารณชนเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ เช่นการจัดประกวด (Contest) การจัดแข่งขัน (Competition) การจัดนิทรรศการหรือแสดงสินค้า (Exhibition and Trade Show) การจัดกิจกรรมบันเทิง (Entertainment) การจัดกิจกรรมพิเศษนั้นถือเป็นเครื่องมือการประชาสัมพันธ์ที่กำลังเจริญเติบโตและเป็นที่ยอมรับมาก เพราะการจัดกิจกรรมพิเศษนั้นเปิดโอกาสให้มีการประชาสัมพันธ์ได้ทั้งก่อนการจัด ขณะจัด (การถ่ายทอดสด) และหลังจากที่จัดเสร็จแล้ว เป็นการลงทุนสร้างเหตุการณ์ที่สามารถเป็นข่าวในสื่อมวลชนโดยใช้งบประมาณลงทุนไม่สูงมากนัก (สุชาดา จักรพิสูทธิ์, www.midnightuniv.org/midnight2545/newpage17.html)

สื่อกิจกรรมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานของชมรมพุทธศาสตร์สากล ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ทั้งนี้เนื่องจากชมรมทั้งสามเป็นชมรมทางพุทธศาสนาซึ่งต้องมีพิธีกรรม และกิจกรรมที่องค์กรจัดอยู่มากมายเพื่อปลูกฝังให้รู้จักทำความดีไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมค่ายคุณธรรมวันแม่” (I do love mom camp) กิจกรรมการเรียนรู้สมาธิกับธรรมชาติ Natural Meditation Camp กิจกรรมการสอบความรู้ทางพุทธศาสนาหรือที่ใช้ชื่อว่า ทางก้าวหน้า กิจกรรมการอบรมธรรมทายาทหญิง กิจกรรมการทำบุญตักบาตรและ กิจกรรมปล่อยปลา เป็นต้น

2.1.3 การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล

สื่อมนุษย์หรือสื่อบุคคล (Personal Media) ได้แก่ บุคคลที่เป็นผู้นำสารไปยังผู้รับสาร หรือในอีกแง่หนึ่งก็คือ ตัวผู้ส่งสารนั่นเองที่เป็นผู้เข้ารหัสสาร (Encoder) ให้ผู้รับได้รับรู้และเข้าใจ สิ่งที่ตนเองต้องการ (ปรมะ สตะเวทิน, 2533)

สื่อบุคคลเป็นสื่อที่ใช้คำพูดเป็นตัวกลางในการสื่อสาร สื่อบุคคลเป็นวิธีการสื่อสารที่เก่าแก่ที่สุด ใช้กันตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์ขึ้นในโลก เป็นสื่อที่ใช้กันมากในกลุ่มประชาชนทั่วไป เครื่องมือของสื่อบุคคลมีทั้งที่เป็นคำพูด กริยาท่าทาง การแสดงออกทางอากัปกิริยา วิธีการสื่อสารด้วยบุคคลจะเป็นการใช้คำพูดเป็นหลัก ด้วยวิธีการสนทนา อภิปราย บรรยาย สาธิต ประชุม เป็นต้น คำพูด (Spoken Word) เป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทุกคนคุ้นเคยกันคืออยู่แล้ว และทุกคนต้องใช้คำพูดในชีวิตประจำวัน ในงานอาชีพ ในชีวิตส่วนตัว สื่อคำพูดจึงเป็นสื่อที่เก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่ง นอกจากนี้หากคำพูดนั้นพูดโดยบุคคลที่มีชื่อเสียงที่สังคมยกย่องนับถือก็จะยิ่งเพิ่มน้ำหนักในคำพูดนั้นมากขึ้น เป็นเงาตามตัว การพูดจึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดชักนำความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ออกมาให้ผู้อื่นได้ทราบและเข้าใจ คำพูดจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้มนุษย์เกิดความร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

สื่อบุคคลหรือการสื่อสารด้วยคำพูดนั้น มี 2 แบบ คือ

- แบบที่เป็นทางการ (Formal oral communication) เช่น การอภิปราย การบรรยาย การประชุม การประกาศข่าว การให้สัมภาษณ์ การสัมมนา

- แบบที่ไม่เป็นทางการ (Informal oral communication) คือ การพูดจา สนทนาปราศรัยต่าง ๆ ในการพูดที่เป็นทางการนั้น ผู้พูดจะต้องพูดให้ผู้ฟังสนใจ เข้าใจ ประทับใจ เกิดศรัทธา แล้วยังอาจจะมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ในทางการพูดด้วย เช่น เพื่อให้ข่าวสารความรู้ เพื่อชักจูงใจ เพื่อกระตุ้นเร้าอารมณ์ เพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติการหรือทำให้รู้สึกซาบซึ้ง ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายจะมี 2 ลักษณะ คือ จุดมุ่งหมายที่เปิดเผย หรือจุดมุ่งหมายที่ปกปิด

ลักษณะของสื่อบุคคล

1. การพูดสนทนา เป็นการสื่อสารของบุคคลโดยทั่วไปในวงสนทนา ซึ่งเป็นการสื่อสารกันในชีวิตประจำวันทั่วไป

2. การอภิปราย เป็นการสื่อความโดยกลุ่มคนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ซึ่งเป็นการให้ความรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน

3. การบรรยาย เป็นการสื่อความเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจต่อเนื่องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยผู้ฟังเป็นผู้รับสารและผู้บรรยายเป็นผู้ให้สาร

4. การประชุม เป็นการร่วมกันปรึกษาหารือกันในกลุ่มหรือทีมงานอย่างมีระบบและระเบียบวิธีทางการประชุม เช่นการยกมือก่อนพูดแสดงความคิดเห็น มีการจดบันทึกรายงานการประชุม และมีประธานการประชุม

5. การฝึกอบรม เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคล เพื่อให้มีความรู้เพิ่มขึ้น และมีความสามารถขึ้นในเรื่องที่ได้รับการฝึกและอบรมมา

6. การสัมมนา เป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ทั้งให้และรับความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนา

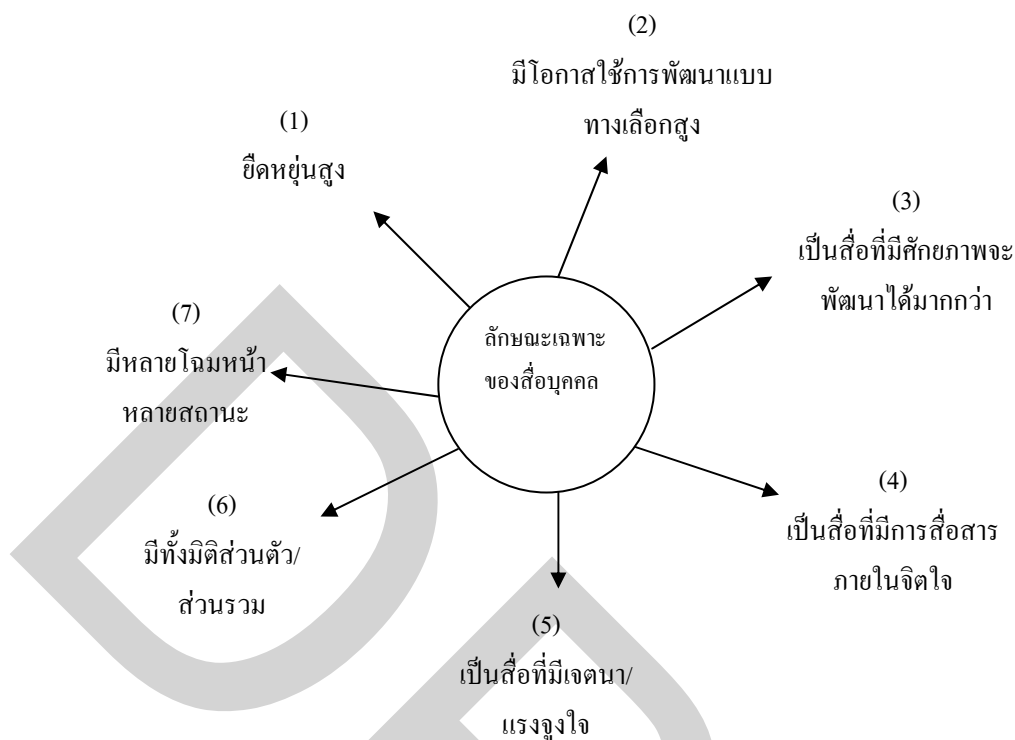
7. การพูดในที่ชุมชน เป็นการพูดในที่สาธารณะหรือชุมชนในวาระหรือโอกาสต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ ความรู้ ยกย่อง และยินดี ตลอดจนความเห็นอกเห็นใจในเรื่องราวต่าง ๆ นอกจากนี้จากการวิจัยเรื่องได้พาคฟ้าแห่งการศึกษาสื่อบุคคลและเครือข่ายการสื่อสารของ กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2549) กล่าวถึงการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลว่ามีลักษณะเหมือนกับสื่อประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างผู้ส่งกับผู้รับสาร เป็นสิ่งที่แบกรับเนื้อหาและความหมาย แต่เนื่องจากสื่อบุคคลเป็นสื่อที่เป็นมนุษย์จึงมีลักษณะบางอย่างที่เฉพาะตัวและแตกต่างจากสื่อประเภทอื่นดังนี้

(1) ยืดหยุ่นสูง จากผลการวิจัยเรื่องประธานชุมชนและงานวิจัยพระพยอมพบว่ากลยุทธ์การสื่อสารของสื่อบุคคล เช่น ประธานชุมชน มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารถึง 9 กลยุทธ์ เช่นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อบริหารจัดการ จัดการกับความขัดแย้ง สร้างความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน ไปจนกระทั่งถึงการสร้างความศรัทธา

(2) มีโอกาสใช้การพัฒนาทางเลือกสูง สื่อบุคคล ส่วนใหญ่แล้วรูปแบบการสื่อสารเป็นลักษณะการขอความร่วมมือ การปรึกษาหารือ ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ลักษณะการไหลของข่าวสารมีแบบรอบทิศทาง ทั้งจากบนลงล่าง ล่างขึ้นบน และการสื่อสารแบบแนวนอนซึ่งทำให้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีปฏิกิริยาตอบโต้กันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการตลอดเวลา

(3) เป็นสื่อที่มีศักยภาพจะพัฒนาได้มากกว่า ด้วยพลังการพัฒนาสามารถพัฒนาได้ และศักยภาพในฐานะของมนุษย์ที่จะทำให้สามารถพัฒนาได้อย่างแทบไม่รู้จบ

(4) เป็นสื่อที่มีการสื่อสารภายในจิตใจ เช่น มีการขบคิด การทบทวนไตร่ตรอง การทำสมาธิ การเขียน การพูดกับตัวเอง การลงมือทำงานศิลปะ การเล่นกีฬา ซึ่งรูปแบบการสื่อสารระดับนี้มีแต่ สื่อบุคคล ที่สามารถจะทำได้

ภาพที่ 2.2 ลักษณะเฉพาะของสื่อบุคคล
ที่มา : กาญจนนา แก้วเทพ และคณะ, 2549:17

(5) เป็นสื่อที่มีเจตนา/แรงจูงใจ สื่อบุคคลมีเจตนา/แรงจูงใจในการส่งสาร เช่น การนำเอากลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคมของพระพยอมมาใช้ในงานการสื่อสารเพื่อระดมทรัพยากร แม้ว่า จะใช้ท่าทีการตลาดเพื่อขายสินค้าแต่เจตนาที่แท้จริงคือการขายหลักธรรมะที่ว่าด้วยการรู้จักให้ การทาน และการบริจาค และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก็เพื่อผู้อื่น ไม่ใช่เพื่อตัวท่านเอง

(6) มีทั้งมิตีส่ว่นตัว/ส่วนรวม ซึ่งมิตีทั้งสองตัวนี้จะเกี่ยวพันเกี่ยวโยงอยู่กับเรื่องการสื่อสารอย่างแยกกันไม่ออกตลอดเวลา

(7) มีหลายโฉมหน้าหลายสถานะ คือ เป็นได้ทั้งผู้ส่งสาร ช่องทาง/สื่อ และเป็นได้ทั้งเนื้อหา

2.1.4 การสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะกิจ

สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาเฉพาะและจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม เช่น หนังสือ คู่มือ จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ภาพ สไลด์ นิทรรศการ เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะที่ดีของสื่อเฉพาะกิจ ก็คือ

- ผู้ส่งสารสามารถส่งข่าวเฉพาะเรื่องให้กับผู้รับสารเป้าหมายได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสารนั้น

- สื่อเฉพาะกิจ สามารถทำให้ผู้รับสารเป้าหมายได้รับทราบข่าวสารความรู้โดยตรงและถูกต้องอันจะส่งผลต่อการตัดสินใจและการลงมือปฏิบัติไปในแนวทางที่ผู้ส่งสารต้องการได้

สรุป ในการสื่อสารของชมรมพุทธศาสตร์สากล จะเห็นได้ว่ามีการใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ อย่างแพร่หลายเพื่อให้การติดต่อสื่อสารในการดำเนินกิจกรรมของชมรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้มีการใช้สื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมแต่ละประเภท

2.1.5 การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน

สื่อมวลชน หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ ที่นำข่าวสารไปสู่ผู้รับจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วในเวลาใกล้เคียงกัน สามารถให้ความรู้และข่าวสารได้ดี สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ ปรมา สตะเวทิน (2530:6) กล่าวว่า สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสาร ไปสู่ผู้รับสารซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ภายในเวลาเดียวหรือในเวลาใกล้เคียงกัน

อย่างไรก็ดี สื่อมวลชน ยังหมายรวมถึง สื่อที่ใช้ส่งสารจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีจำนวนมาก และอยู่ต่างถิ่นกัน ในเวลาเดียวกัน หรือต่างเวลากัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งสาร ซึ่งได้แก่ ข่าว ความรู้ ความคิดเห็น ความบันเทิง ไปสู่มวลชนด้วยความเร็ว เทียงตรง และประหยัด

สื่อมวลชนจึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากเพราะเป็นสื่อที่สามารถกระจายข่าวได้อย่างกว้างขวางไปสู่ประชาชนจำนวนมากแทบทุกเพศ ทุกวัย และทุกฐานะอาชีพ โดยลักษณะเช่นนี้ทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนความรู้สึคนึกคิดของประชาชนอย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนมีอิทธิพลชักจูงให้เกิดการเปลี่ยนในด้านทัศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรม และแบบแผนแห่งการดำรงชีพของสังคม (วิรัช ฤทธิรัตนกุล, 2549:179-180) สอดคล้องกับ วชิรา รินทร์ศรี (http://teacher.nsruc.ac.th/e_learning/toon/chap42.html) กล่าวว่า สื่อมวลชน เป็นสื่อสำคัญในการประชาสัมพันธ์ และเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายจำนวนมากได้

ทั้งนี้นักวิชาการทางด้านสื่อเห็นว่า การศึกษาการวิเคราะห์สื่อ และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ นั้นยังต้องพิจารณาคุณสมบัติ หรือลักษณะของสื่อที่กลุ่มคนในสังคม ปัจเจกชนนำมาใช้ในการ

สื่อสาร โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่มีหน้าที่นำข่าวสารจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารที่มีจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว สำหรับสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญในสังคมอันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ โดยสื่อแต่ละประเภทมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน กล่าวคือ สื่อวิทยุนี้มีข้อดีคือสามารถเผยแพร่ข่าวสารได้ทั่วถึงทุกแห่งเท่าที่คลื่นวิทยุจะเข้าไปถึงได้ ผู้รับสารสามารถฟังรายการวิทยุได้ในขณะทำกิจกรรมอื่นควบคู่กันไป รายการที่นำเสนอทางวิทยุนี้ให้ทั้งความบันเทิงควบคู่ไปกับการรู้ และสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับชั้น ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือก็สามารถรับฟังข่าวสารจากวิทยุได้ นอกจากนี้สื่อวิทยุมีจุดเด่นที่สามารถนำเสนอข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและนำมารายงานได้อย่างรวดเร็วทันที ส่วนข้อเสียสำหรับสื่อวิทยุนี้ นอกจากจะเป็นสื่อที่ไม่คงทนถาวร เป็นสื่อที่ไม่มีภาพได้ยินแต่เสียง ซึ่งหากผู้จัดทำรายการวิทยุจัดได้ไม่ดีก็ทำให้น่าเบื่อ ผู้ฟังรายการก็จะเปลี่ยนคลื่นสถานีได้ง่าย นอกจากนี้ระยะเวลาในการจัดทำรายการวิทยุก็มีจำกัด

ในขณะที่คุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์นั้นนับได้ว่าเป็นสื่อที่เข้าถึงคนได้จำนวนมาก เพราะนอกจากจะนำเสนอทั้งภาพและเสียงยังมีการเคลื่อนไหวสมจริงจึงเป็นสื่อที่น่าสนใจ ใ้ใจ สร้างความเข้าใจให้ประชาชนได้อย่างแจ่มชัด เป็นสื่อที่นำเสนอข่าวสาร สาระ เหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว รายการที่นำเสนอทางโทรทัศน์มีหลายรูปแบบมีชีวิตชีวน่าสนใจสามารถนำเสนอภาพและเสียงในเหตุการณ์จริง ทำให้ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือ สามารถรับชมและเข้าใจง่าย ส่วนข้อเสียของสื่อโทรทัศน์นั้นได้แก่ เวลาออกอากาศมีจำกัดทำให้น่าเสนอข่าวสารรายละเอียดได้ไม่มากนัก และเป็นสื่อที่ไม่คงทนถาวร หากผู้ชมรายการโทรทัศน์พลาดชม ก็ไม่ได้รับข่าวสารเรื่องราวที่นำเสนอ

สำหรับสื่อหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่ให้สาระความรู้ข้อมูลที่มีรายละเอียด มีการนำเสนอข่าวสารได้มากเพราะสื่อหนังสือพิมพ์มีเนื้อที่มาก ทำให้สามารถนำเสนอเนื้อหาข่าวสารได้หลายประเภท เหมาะกับประชาชนทุกอาชีพ สามารถนำเสนอภาพประกอบข่าวสารให้น่าสนใจ และราคาถูก เป็นสื่อที่คงทนถาวร สามารถกลับมาอ่านซ้ำได้ตลอด มีการนำเสนอข่าวสารที่รวดเร็วทันเหตุการณ์ สร้างประชาคมดีได้ และเป็นสื่อที่น่าเชื่อถือ ส่วนข้อเสียนี้้นได้แก่ ประชาชนเลือกอ่านข่าวที่ตนเองชอบเท่านั้น เป็นสื่อที่ไม่มีการเคลื่อนไหว มีอายุการนำเสนอสั้น และสำหรับประชาชนที่ไม่รู้หนังสือ อ่านไม่ออกก็จะไม่สามารถได้รับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์

สรุป ในการวิจัยครั้งนี้สื่อมวลชนที่กลุ่มเยาวชนเปิดรับเป็นหลักคือ สื่อโทรทัศน์ ดาวเทียม (DMC) ที่ทางชมรมพุทธศาสตร์สากลใช้ในการนำเสนอข่าวสารซึ่งเป็นรายการโทรทัศน์ของวัดพระธรรมกายที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารผ่านเครือข่ายวิทยุ ซึ่งออกอากาศครอบคลุมทั่วประเทศ และผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีเนื้อหาที่น่าติดตาม ไม่

นำเบื่อ เป็นการเผยแพร่ธรรมะแนวใหม่ที่สามารถดูได้ทุกเพศ ทุกวัย และในปัจจุบันเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ดาวเทียมยังออกอากาศทางโทรทัศน์ภาพเคเบิลทีวี True vision ทั่วประเทศ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชน ประเภทของสื่อ และคุณสมบัติของสื่อแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อในการเป็นตัวแทนถ่ายทอดทางสังคม บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ (Structural Functional theory) โดย เดนนิส แมคควอลล์ Dennis McQuail (1994) ได้ประมวลหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนไว้ 5 ประการคือ

1. การให้ข่าวสาร (Information)
 - การให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ในสังคมและใน โลก
 - บอกให้ทราบถึงสัมพันธภาพแห่งอำนาจ
 - ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดใหม่ๆ การปรับตัวและความก้าวหน้า
2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation)
 - อธิบาย แปลความและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และข่าวสาร
 - ให้ความสนับสนุนแก่สถาบันหลักของสังคมและบรรทัดฐานต่างๆ
 - เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม
 - ประสานเชื่อมโยงกลุ่มคนและกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน
 - สร้างฉันทามติในสังคม
 - กำหนดว่าเรื่องใดสำคัญมากน้อยกว่าหรือการกำหนดวาระทางสังคม
3. การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม (Continuity)
 - ถ่ายทอดวัฒนธรรมหลักและยอมรับวัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมทางเลือกและวัฒนธรรมใหม่
 - เสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของสังคม
4. การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกสังคม (Entertainment)
 - ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและวิธีการพักผ่อนหย่อนใจ
 - ลดระดับความเครียด และข้อขัดแย้งของสังคม
5. การรณรงค์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ (Mobilization)
 - รณรงค์ด้านการเมือง สงคราม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การทำงานและบางครั้งการศาสนาเพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนศาสตราจารย์ชาวเบลเยียมคือ โรเจอร์ คลอสส์ (Roger Clause) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างไปจากที่กล่าวมา โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ออกเป็นสองด้าน คือ บทบาทหน้าที่ของสื่อที่เป็นสื่อสารทางปัญญา (Intellectual communication) และบทบาทหน้าที่ทางด้านจิตวิทยาสังคม (Psycho Social Functions) ซึ่งบารุง สุขพรรณ (2522) ได้แยกลักษณะหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็น 2 ประการในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ

1. บทบาททางการเสริมสร้างความรู้และให้การศึกษา เป็นบทบาทสำคัญของสื่อมวลชนที่จะต้องเสริมสร้างความรู้และให้การศึกษาแก่คนในสังคมเพื่อให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด การแถลงข่าวสารจึงเป็นหน้าที่หลักในประเด็นนี้ ทั้งนี้เพราะในสังคมปัจจุบันมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมายจนไม่สามารถติดตามรับรู้ได้ด้วยคนเพียงคนเดียว สื่อมวลชนจึงต้องช่วยทำหน้าที่รวบรวมเสนอข่าวคราวให้ได้รับทราบอย่างเพียงพอ โดยสามารถแบ่งหน้าที่ของสื่อมวลชนในด้านนี้ออกได้เป็น 4 ประเด็น คือ

1.1 เพื่อให้ข่าวสาร ซึ่งรวมถึงข่าวประจำวันและข่าวสารทั่วไปในด้านต่างๆ สื่อมวลชนนั้นจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข่าวสารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ลำเอียงต้องไม่เสนอข่าวหรือเรื่องราวที่บิดเบือนความจริงทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังและผู้ชมเข้าใจผิด สื่อมวลชนจะต้องให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้รับสารนั้นตัดสินใจเอง ฉะนั้นการเสนอเรื่องราวต้องเสนอในลักษณะอาศัยข้อเท็จจริง (Based on Fact) เป็นหลัก

1.2 เพื่อให้การศึกษา เป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะยกระดับการศึกษาของคนในสังคมให้สูงขึ้น ให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่อัตภาพ หน้าที่การให้ศึกษานี้เป็นการให้ทั้งข่าวสารและถ่ายทอดความนึกคิดสิ่งต่างๆ ไปยังคนรุ่นหลังๆ อีกด้วย

1.3 เพื่อแสดงออกทางสังคม การแสดงออกในด้านอุดมการณ์ ความคิดเห็นในการปรับปรุงสังคมสามารถแสดงผ่านสื่อมวลชนได้ และจะเป็นการเผยแพร่ความคิดเห็นนั้นให้แพร่หลายยิ่งขึ้นและอาจกลายเป็นอุดมการณ์ของชาติขึ้นก็ได้ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมได้อีกทางหนึ่ง เพราะภาษาและตัวหนังสือเป็นสัญลักษณ์ที่บอกถึงความ เป็นอยู่ในด้านวัฒนธรรมได้แง่หนึ่ง

1.4 เพื่อจัดความกดดันและขัดแย้งในสังคม สื่อมวลชนเป็นเวทีกลางที่ทุกคนในสังคมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี เมื่อสังคมได้ทราบความต้องการหรือความกดดันแล้วก็จะสามารถแก้ไขได้ และในปัจจุบันการดำเนินงานต้องมีการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน และทุกคนในสังคม จึงมีการใช้สื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีขึ้นด้วย

2. บทบาททางด้านจิตวิทยาสังคม บทบาททางด้านนี้เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและสร้างพลังจิตใจของสมาชิกในสังคมให้ดีขึ้น โดยแยกเป็น 3 ประเด็นคือ

2.1 เพื่อสร้างความผูกพันในสังคม ในขณะที่เดียวกันขจัดความโดดเดี่ยวทางสังคมให้ลดน้อยลงไป

2.2 เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจคลายความตึงเครียดจากการทำงาน

2.3 เพื่อบำบัดทางจิต (Psychotherapy) คือ การรักษาเยียวยาภาวะไม่สบายต่างๆทางจิตใจ เช่น ให้ความสารที่อาจช่วยชดเชยสิ่งที่สังคมขาดและเสนอเรื่องราวต่างๆ เพื่อให้สังคมดำเนินไปในทางที่ดีขึ้น

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนข้างต้น เห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญต่อสังคมมาก อย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอาจเกิดขึ้นในเชิงลบหรือมีผู้นำไปใช้ในทางที่ผิดได้ทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนา และหากสื่อมวลชนถูกรวบงำหรือชักจูงไปในทางใดทางหนึ่ง ย่อมเกิดผลเสียแก่สังคมได้ เนื่องจากหน้าที่ของสื่อมวลชนต้องมีการเสนอข้อมูลที่หลากหลายในแง่มุมต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจแก่ประชาชนในสังคม

2.1.6 สื่อสมัยใหม่ (Modern Media)

สื่อใหม่ (New Media) หมายถึง สื่อที่ถูกนำเสนอ โดย Internet CD-Rom, Interactive Television, DVD รวมไปถึงการนำเสนองานในระบบ Interactive ต่างๆ ถือเป็นการทำงาน ร่วมกันระหว่างด้านสื่อ (Media) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology)

กาญจนา แก้วเทพ (2541) ได้ให้ความหมายของ สื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบใหม่ (New electronic media) ว่าเป็นสื่อที่เกิดจากการผสมผสาน ระบบโทรคมนาคม เข้ากับระบบสารสนเทศ โดยมีลักษณะแตกต่างที่สำคัญระหว่างสื่อใหม่กับสื่อเก่า กล่าวคือ สื่อใหม่จะมีลักษณะดังนี้

1. กระจายอำนาจ (Decentralization) การผลิตและการใช้บริการไม่ถูกผูกขาดและควบคุมจากฝ่ายผู้ส่งสาร

2. มีสมรรถนะสูง (High Capacity) เช่น เบบิต และดาวเทียม สามารถลดค่าใช้จ่ายในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการติดต่อสื่อสารได้มาก พร้อมทั้งย่นระยะทางและเวลา

3. ลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) ผู้รับสารสามารถป้อนกลับปฏิริยาไปยังผู้ส่งสารสามารถเลือกติดต่อกับผู้รับสารด้วยกันได้โดยตรง

4. รูปแบบของการใช้เนื้อหาและประเภทรายการทำได้อย่างหลากหลายมาก (กาญจนา แก้วเทพ 2541:60)

สื่อสมัยใหม่ เป็นสื่อที่นิยมใช้กันในยุคสังคมข่าวสาร หรือยุคสารสนเทศ (Information Age) ที่กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ประเภทของสื่อสมัยใหม่ที่ใช้ในงานนี้คือ สื่ออินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนเราเป็นอย่างมากตลอดจนในสังคมและในหน้าที่การทำงาน อาชีพต่างๆ มีการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งถือว่าเป็นสื่อสมัยใหม่ที่น่ามาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อินเทอร์เน็ตนับเป็นสื่อสมัยใหม่ที่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อแทบทุกวงการและทุกสาขาอาชีพ โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่าสื่อที่นำมาใช้ในการสื่อสารได้แก่สื่ออินเทอร์เน็ต คือเว็บไซต์ของชมรมพุทธศาสตร์สากล <http://www.ibscenter.net/> และเว็บไซต์ของโทรทัศน์ DMC (www.dmc.th)

2.1.7 การสื่อสารในกลุ่มขนาดเล็ก (Small-Group Communication)

การสื่อสารกลุ่มเล็ก (Small Group Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนที่มีจำนวนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หรือมากกว่านั้นแต่ไม่ควรเกิน 7 คน ซึ่งการสื่อสารกลุ่มเล็กนี้อาจเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Wikipedia, 17 June 2008)

กลุ่มขนาดเล็กนั้น สมาชิกภายในกลุ่มมีการพึ่งพาอาศัยกัน และมีความคล้ายคลึงกัน กลุ่มจะต้องมีการสื่อสารหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และสมาชิกมีความร่วมมือในวัตถุประสงค์เดียวกัน ช่วยกันทำงานให้สำเร็จ (อิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2529, 2534)

ประเภทของกลุ่ม

สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทกว้าง ๆ คือ

1. กลุ่มที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เป็นกลุ่มที่ได้รับมอบหมายภารกิจ ระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน พร้อมทั้งขอบข่ายของอำนาจหน้าที่ กำหนดตัวสมาชิก กลุ่มชนิดนี้มักเกิดจากความต้องการขององค์กรหรือหน่วยงาน

2. กลุ่มที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ เป็นกลุ่มที่คนหลาย ๆ คนหรือหลายฝ่ายมารวมตัวกันเอง อาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำงานหรือไม่ใช่เพื่อการทำงานก็ได้ ในการรวมตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานมักจะขึ้นอยู่กับความสนใจและความพอใจของแต่ละคน เช่น กลุ่มเสวนา กลุ่มอาสาพัฒนา เป็นต้น

องค์ประกอบของกลุ่ม

1. ขนาดของกลุ่ม ปริมาณและคุณภาพของการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของกลุ่มจะถูกกำหนดโดยนโยบายของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มจะส่งผลต่อสมาชิกภายในกลุ่มคนอื่น ๆ ตั้งแต่ความสัมพันธ์ได้เริ่มดำเนินนโยบายการสื่อสารดังกล่าว

กลุ่มที่มีขนาดพอเหมาะจะทำให้สมาชิกในกลุ่มสื่อสารระหว่างกัน ได้อย่างทั่วถึง และมีโอกาสเท่า ๆ กัน ปฏิบัติตอบกลับเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีความสำคัญมาก แต่ถ้ากลุ่มใดก็ตามมีคนจำนวนมากขึ้น การสื่อสารในลักษณะนี้ก็จะเป็นไปได้ยากขึ้น

2. การจัดระยะห่าง องค์ประกอบอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเรื่องการสื่อสารภายในกลุ่ม คือ สายตาที่มองสบตากันของสมาชิก ซึ่งถ้ามีการจ้องมองกันในระหว่างนั่งสนทนากัน อาจจะทำให้เกิดผลสะท้อนในทางลบภายในกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีการนั่งอยู่ตรงกันข้าม สามารถทำให้การแสดงความคิดเห็นชะงักหรือไม่สมบูรณ์พอดี เนื่องจากวิธีการจัดที่นั่งในรูปแบบนี้ การจัดเก้าอี้ติดกันมากเกินไป การสนทนาก็จะไม่ได้ผลดีพอ ยิ่งการจัดที่นั่งหัวโต๊ะยาวห้องสมุด คือ มีที่นั่งหัวโต๊ะคล้ายกับมีประธานในการสนทนาจะทำให้การสนทนาเป็นไปในรูปแบบของการประชุมผิวดูประสงค์ของการจัดกลุ่มที่ต้องการความเป็นกันเอง การจัดกลุ่มโดยทั่วไปควรจะจัดเป็นรูปวงกลมมากกว่าจะจัดให้นั่งรอบ ๆ โต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้า

3. บทบาทของสมาชิกกลุ่ม ควรจะมีการแบ่งบทบาทของสมาชิกกลุ่มตามความเหมาะสม พิจารณาจากความสามารถหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง เพราะบทบาทของสมาชิกกลุ่มจะก่อให้เกิดผลได้ทั้งในแง่บวกหรือแง่ลบ และบทบาทของสมาชิกไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกกลุ่ม

4. โครงสร้างการสื่อสารในกลุ่ม โครงสร้างการสื่อสารในกลุ่ม หมายถึง ระบบการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารในบรรดาสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งมีทั้งเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการและเครือข่ายแบบเป็นทางการ

5. บรรทัดฐานของกลุ่ม บางครั้งบทบาทของสมาชิกกลุ่มถูกกำหนดโดยบรรทัดฐานหรือมาตรฐานซึ่งวิธีการที่สมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับในการมีส่วนร่วมในการคิดและประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อควบคุมสมาชิกภาพ บรรทัดฐานนี้เป็นตัวสำคัญที่จะใช้กำหนดให้สมาชิกใหม่ที่ต้องการจะเข้าร่วมกลุ่มปฏิบัติตาม

6. ผู้นำกลุ่ม หมายถึง ผู้นำที่จะสามารถนำกลุ่มให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ กลุ่มหนึ่งอาจจะประกอบไปด้วยผู้นำกลุ่มเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ โดยผู้นำหลายคนมักจะปรากฏให้เห็นในกลุ่มซึ่งมีสมาชิกจำนวนมาก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละประเภทของงานด้วย

7. ความหนักแน่นของกลุ่ม สัมพันธ์โดยตรงกับขนาดของกลุ่ม ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่ ความหนักแน่นจะน้อย ตรงข้ามถ้ากลุ่มมีขนาดเล็ก ความหนักแน่นของกลุ่มย่อมมีมากกว่า เพราะความรู้สึกใกล้ชิดจะเป็นตัวเชื่อมให้มีความผูกพันกันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

เหตุที่มีการนำแนวคิดเรื่องการสื่อสารในกลุ่มขนาดเล็กมาใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากในการสื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์มีการใช้

วิธีการสื่อสารแบบกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มสมาชิกของชมรมที่มีความศรัทธาแนบแน่นในกระบวนการของกลุ่มอย่างสูง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมกลุ่ม เช่นการตักบาตร การสวดมนต์ และการนั่งสมาธิ โดยมุ่งให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Workshop) กระบวนการกิจกรรม ซึ่งจำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์ (Interactive) กับเพื่อนสมาชิกในค่าย ฉะนั้น แนวคิดดังกล่าวจึงอธิบายถึงปรากฏการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นข้างต้น ได้เป็นอย่างดี

2.1.8 การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication)

การถอดบทเรียนการสื่อสารในจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนนั้น ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพราะการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้จะต้องเปิดโอกาสในการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการสื่อสาร รวมทั้งใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการที่จะให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม

กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมีหลักการที่สำคัญ โดย จุมพล รอดคำดี (2542: 22-23) กล่าวไว้คือ

1. การเข้าถึงสื่อ (Access) หมายถึง การเข้าถึงสื่อที่ค่ายของชมรมพุทธศาสตร์ กิจกรรมการใช้สื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้น ๆ เช่น สื่อกิจกรรม ที่เปิดโอกาสเด็กและเยาวชนเข้าไปดำเนินงาน จัดทำแก้ไข ปรับเปลี่ยนภายในกิจกรรมนั้นได้ เป็นต้น

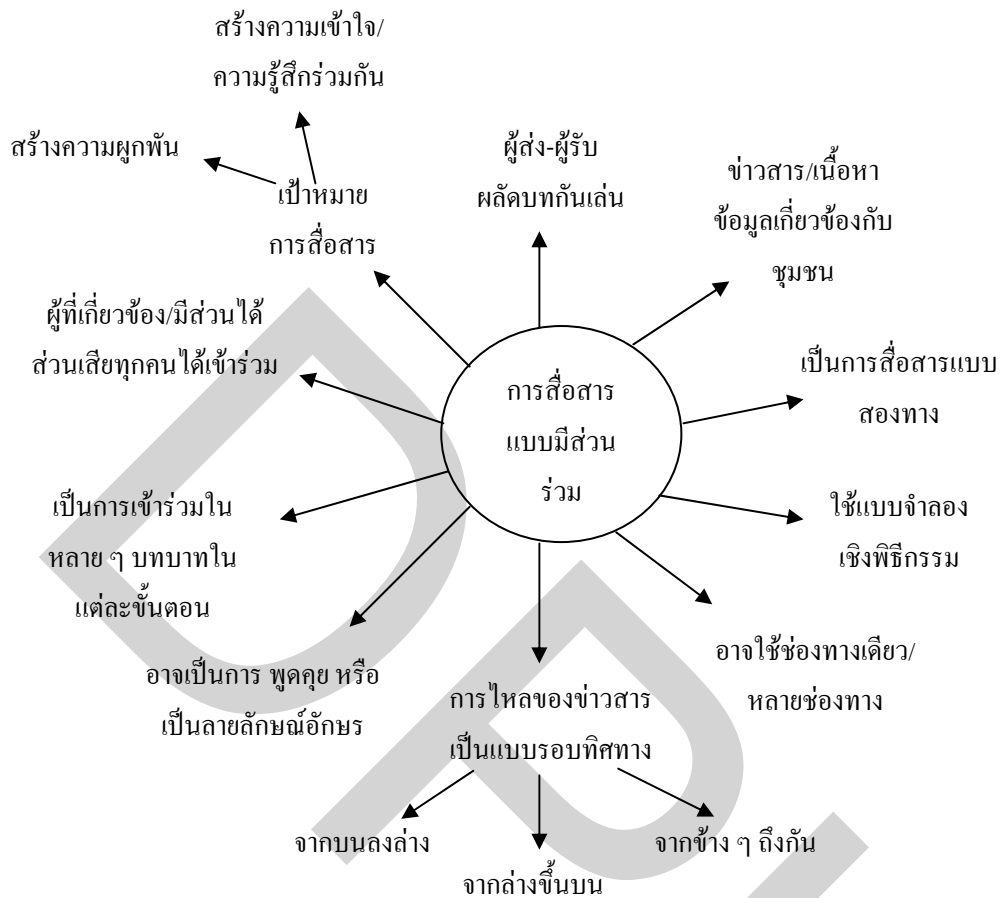
2. การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การมีส่วนร่วมทุกระดับในระบบการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางแผนการสื่อสาร ตั้งแต่เริ่มคิดไปจนกระทั่ง การดำเนินการ รวมทั้งการจัดการการใช้สื่อของชมรมที่เยาวชนจะต้องมีส่วนร่วมหรือมีโอกาสเข้าร่วมทุกขั้นตอน

3. การจัดการด้วยตนเอง (Self-management) การมีส่วนร่วมที่มีความสำคัญยิ่งกว่าสิ่งใดก็คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยตัวเองตามวิถีทางกระบวนการประชาธิปไตย และการตัดสินใจเยาวชนที่มาเข้าชมรมมีอำนาจตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มคิดวางแผนไปจนกระทั่งการกำหนดนโยบายการบริหารงาน และการลงมือผลิตสื่อด้วยตนเอง โดยการจัดการด้วยตนเองจะต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบของการสื่อสารโดย กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543: 55) กล่าวไว้คือ

1. เป้าหมายของการสื่อสาร ได้กำหนดให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับใด เช่น ในระดับเข้ามาร่วมแสดง ระดับผู้รับสารที่คอยป้อนปฏิกิริยาย้อนกลับ (Feedback) ระดับวางนโยบาย ฯลฯ

2. ลักษณะ 2 ทาง และมีปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสาร ยิ่งการสื่อสารเอื้ออำนวยให้มีลักษณะตอบโต้กันอยู่ตลอดเวลามากขึ้นเท่าใด โอกาสที่เด็กและเยาวชนจะเข้ามามีส่วนร่วมก็ยิ่งจะมากขึ้นเท่านั้น
3. ใครคือผู้ส่งสารในชมรม โอกาสของเยาวชนจะได้เข้ามาเป็นผู้ส่งสารมีมากน้อยและทั่วถึงหรือไม่
4. วิธีการนำเสนอเนื้อหา หากมีลักษณะของการสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะซึ่งกันและกัน (Dialogue) แสวงหาความร่วมมือจากหลายฝ่าย (Collaboration) และก่อให้เกิดการตัดสินใจโดยกลุ่ม (Group decision-making) ก็จะยิ่งทำให้การมีส่วนร่วมมีโอกาสมากขึ้น
5. ประเภทของช่องทาง/สื่อ โดยหลักการทั่วไปสื่อขนาดเล็กจะเป็นสื่อที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้มากกว่าสื่อขนาดใหญ่ เช่น สื่อกิจกรรม ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเข้ามามีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนได้มาก เป็นต้น
6. ผู้รับสารและการมีปฏิริยาป้อนกลับ (Feedback) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจะเชื่อว่า ผู้รับสารนั้นมิใช่ผู้ที่วางเปล่าและไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่จะสื่อไป หากแต่ความรู้ที่ผู้รับสารมีนั้นอาจจะเป็นคนละชุดที่แตกต่างจากที่ผู้ส่งคาดคิดเอาไว้ และวิธีการรับสารของเยาวชนที่เข้าชมรมเป็นอย่างไร Passively หากทว่าเป็นไปอย่าง Active และมักจะมีปฏิริยาป้อนกลับ (Feedback) ทั้งแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 คุณลักษณะของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
ที่มา : กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. 2549: 25.

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้นำแนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ เนื่องจากในการสื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะแก่เยาวชนของชมรมพุทธศาสตร์สากล ได้มีการใช้การสื่อสารในการดึงดูดให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในหลายกิจกรรม

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source) สาร (Message) สื่อ (Media) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งสื่อมวลชนเป็นสื่อ (Media) ที่มีความสำคัญที่สามารถส่งข่าวสารข้อมูลไปยังผู้รับสารจำนวนมากและที่อยู่กระจัดกระจายได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว สื่อมวลชนที่ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงคือ โทรทัศน์ดาวเทียม DMC และสื่ออินเทอร์เน็ตที่สามารถสื่อสารไปยังกลุ่มเยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์สากลซึ่งมี

อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล โจเซฟ ที แคลเปอร์ (Joseph T. Klapper อ้างใน ประมวล ๒๕๓๓:๑๔๒) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มผู้รับสารดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสารนั้น ไม่ใช่อิทธิพลโดยตรง แต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อมเพราะมีปัจจัยต่างๆที่กั้นไว้ ปัจจัยดังกล่าวได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (Pre-supposition) ผู้รับสารมีความคิดเห็นมีค่านิยมและมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่น และสถาบันสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลนั้นสัมผัสกับสื่อมวลชนก็จะนำเอาทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมเหล่านี้ติดตัวมาด้วย

1.2 การเลือกรับสารของผู้รับสาร (Selective Processes) ผู้รับสารจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตนและจะพยายามตีความสารตามความเชื่อและค่านิยมที่มีอยู่เดิมและจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดเห็นและความเชื่อของตน

1.3 อิทธิพลของบุคคล (Personal Influence) ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจจะไม่ไปถึงประชาชนผู้รับสารในทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นก่อนที่จะไปถึงประชาชน ผู้นำความคิดเห็นมักจะเป็นคนที่ได้รับความเชื่อถือ เลื่อมใสและไว้วางใจจากประชาชนทั่วไป จึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชน

2. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสารนั้นเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น สื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ ทัศนคติ ค่านิยม ความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะปรากฏออกมา เมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอ หรือเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม

3. สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงผู้รับสารได้เช่นกัน จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร ก็จะสามารถเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เสนอทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ให้แก่ผู้รับสาร ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทัศนคติและค่านิยมใหม่นี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นรับสารเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสม มิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลในทันทีทันใดหรือในระยะเวลาอันสั้น

อิทธิพลของสื่อมวลชนในสังคมมีเช่นไร อิทธิพลของสื่อของวัฒนธรรมกายก็มีเช่นนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้รับสารปิดตัวเองจากการรับข่าวสารภายนอก สื่อของวัดก็ยังมีอิทธิพลมากขึ้น เนื่องจากทำการชี้แนะ ผลิตซ้ำ จนสามารถกำหนดค่านิยมและอุดมการณ์ของผู้คนได้ และ

นำไปสู่พฤติกรรมต่างๆ โดยไม่ถูกบีบบังคับ แต่ระดับของอิทธิพลจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นกับตัวแปรอื่นมาประกอบด้วย ในงานวิจัยนี้ สื่อของวัดพระธรรมกาย ภายใต้มูลนิธิธรรมกาย โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ DMC มีบทบาทอย่างมากต่อการสื่อสารและการสร้างจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนที่ทำงานในชมรมพุทธศาสตร์สากล ซึ่งสอดคล้องกับที่ เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ¹ กล่าวถึง อำนาจของสื่อว่า สื่อมีอำนาจชี้นำและควบคุมเหนือจิตวิญญาณของมนุษย์ได้ผ่านการผลิตซ้ำครั้งแล้วครั้งเล่าจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตใต้สำนึก สื่อจึงมีอำนาจเหนือการกำหนดความฝันและค่านิยมของผู้คนในสังคม เป็นแบบอย่างพฤติกรรม ชี้นำทิศทางของสังคม เทียนชัยกล่าวว่า “ใครมีอำนาจควบคุมเหนือระบบข่าวสารและการบันเทิงก็จะมีอำนาจเหนือจิตวิญญาณ กำหนดเหนือทิศทางของสังคมและแบบชีวิตวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมได้”

2.3 แนวคิดเรื่องเครือข่ายการสื่อสาร

เครือข่ายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว แต่อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน/กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในเครือข่ายไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละคน/กลุ่มองค์กรต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่ม/องค์กรมากนัก (Boissevain and Mitchell, 1973)

Burke (1999, อ้างถึงใน บงกชมาศ เอกเอี่ยม) อธิบายว่า เครือข่ายกับการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ที่ระดับชุมชนการติดต่อสื่อสารทำได้อย่างรวดเร็วแบบปากต่อปากในกลุ่มคนรู้จักมักคุ้น โครงการพัฒนามีส่วนควบคุมกระบวนการดังกล่าวผ่านการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชน หรือประชาชนกลุ่มเป้าหมายของโครงการ วิธีการแบบปากต่อปากในกลุ่มคนรู้จักมักคุ้นถูกนำมาใช้และค่อนข้างประสบความสำเร็จ รูปแบบนี้เป็นลักษณะที่สำคัญของวิธีการติดต่อสื่อสารแบบมีส่วนร่วม บางทีปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องคือความสมดุลระหว่างเครือข่ายหลวมๆ ที่มีอยู่ของชุมชน กับโครงสร้างแบบทางการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารไหลเวียนได้ดีขึ้นที่นักพัฒนานำเข้า

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ ในทัศนะของ Starkey (1997) การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันที่เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าทำให้เกิดการคับค้ำสมาคมแบบฟุ้งฟิง นอกจากนี้การสร้าง

¹ ยุค ศรีอารยะ, จักรวรรดิสื่อครอบโลก สงครามล่าอาณานิคมทางวัฒนธรรม, ในวิเคราะห์ระบบโลกในศหัสวรรษใหม่, หนังสือชุดวิถีทรรศน์, มูลนิธิภูมิปัญญา 2542 หน้า 81-88

เครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การถ่ายทอดข่าวสารทางสื่อสารมวลชน การส่งนิเทศสารจดหมายข่าวให้กับสมาชิก เหล่านี้ไม่ใช่เครือข่าย เครื่องมือของการสื่อสารมวลชนอาจนำมาใช้ในเครือข่ายได้ แต่การใช้ เครื่องมือเหล่านี้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการสร้างเครือข่าย ดังนั้นเครือข่ายจึงไม่ใช่การส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อเท่านั้น แต่ต้องมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน

ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย เครือข่ายในการพัฒนาจะไม่จำเป็น ถ้าคนหรือองค์กรมีการติดต่อสัมพันธ์กันกับคนหรือองค์กรในสาขาเดียวกัน ทั้งแนวตั้งและแนวนอนอยู่แล้วเป็นอย่างดี หรือองค์กรต่างๆ ทราบถึงสิ่งที่เป็นจริงเกี่ยวกับนโยบาย ผลการวิจัยและการดำเนินงานในที่ต่าง ๆ ทราบถึงแหล่งวิชาการ แนวทางการพัฒนาทางการบริหาร สังคม เศรษฐกิจต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งข้อดีข้อเสียของแต่ละแหล่ง และแต่ละแนวทางการพัฒนา มีทรัพยากรที่จะดำเนินงานของตนเอง สามารถร่วมมือกับเพื่อนในวงการเดียวกันในหนทางที่องค์กรของตนจะได้รับประโยชน์ หรือทำให้รัฐบาล องค์กร และชุมชน รับฟังข้อเสนอแนะขององค์กรของตนได้อยู่แล้ว

แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เช่นนั้น หน่วยงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานพัฒนาเอกชนหรือหน่วยงานพัฒนาของรัฐ ต่างหน่วยต่างทำงานกันไปไม่เคยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ทำงานคล้ายคลึงกัน ยุ่งอยู่กับการแก้ปัญหาวันต่อวัน เพื่อให้หน่วยงานของตนอยู่รอด มีการทำงานซ้ำซ้อนกันในพื้นที่เดียวกัน แต่ละหน่วยงานก็มีการส่งข่าวสารข้อมูลไหลเวียนกันอยู่ภายในหน่วยงานของตน และข้อมูลข่าวสารมีค่อนข้างจำกัด การทำงานใช้กรอบความคิดหรือหลักการเฉพาะที่เคยใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง พัฒนาในสาขาแคบๆ และเป็นไปตามนโยบายขององค์กร หรือแม้แต่องค์กรชุมชนในหมู่บ้านเดียวกันก็ต่างกลุ่มต่างทำงานของตนไป ไม่เคยติดต่อช่วยเหลือกิจการของกันและกันไม่เคยให้คำปรึกษาหารือซึ่งกันและกันก็มีอยู่มากมาย เมื่อเป็นเช่นนี้ ในยามที่ต้องการเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยนำเข้า เทคโนโลยี การฝึกอบรม แนวความคิดในการวิจัย ข้อเสนอโครงการ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนากลุ่มหรือองค์กร ก็จะใช้สิ่งต่างๆ ที่พอจะหาได้ไถ่มือและอาจมีการออกแบบใหม่ หรือสร้างขึ้นมาใหม่ถ้าจำเป็น ซึ่งต้องเสียเวลาค้นหายาวนาน เครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานหรือองค์กรของตน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

ประโยชน์ของเครือข่าย ประโยชน์เฉพาะหน้าจะเห็นได้จากผลงานที่สมาชิกดำเนินการ ส่วนประโยชน์ระยะยาวจะบังเกิดในรูปของความเป็นประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนาการถ่ายทอดวิธีการทำงาน และระบบที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เครือข่ายในการพัฒนามีประโยชน์หลายประการ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ สมาชิก และกิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งพอจะรวบรวมได้ดังนี้

1. เครือข่ายช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ และสื่อ ผ่านการประชุม การทดลองปฏิบัติการ การประชาสัมพันธ์ และการให้ความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการ การแบ่งปันทักษะและประสบการณ์ให้แกกัน เป็นการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสมาชิกเครือข่ายทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือองค์กร
2. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการประสานงานในเครือข่าย ช่วยลดการทำงาน และการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน ทำให้การพัฒนาสามารถดำเนินไปได้ก้าวหน้า รวดเร็ว และส่งผลต่อสังคมในวงกว้างยิ่งขึ้น
3. เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงคนที่อยู่ในระดับต่างกัน มีวิธีการทำงาน การจัดการ และภูมิหลังต่างกันที่ไม่มีโอกาสต่อกัน เข้าด้วยกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย
4. เครือข่ายสามารถทำให้คนและองค์กรที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน ได้ทราบว่ายังมีบุคคลหรือหน่วยงานอื่นอีกมากที่สนใจทำงานในเรื่องเดียวกัน และเผชิญปัญหาเหมือนกัน
5. เครือข่ายสามารถทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการสนองตอบจากรัฐ
6. เครือข่ายช่วยชี้ให้เห็นปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อนและท่วมทับในหมู่บ้าน
7. เครือข่ายช่วยเชื่อมหน่วยงานวิชาการและแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
8. เครือข่ายทำให้คนและองค์กรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ได้รับกำลังใจ การจูงใจ และการยอมรับ ซึ่งมีความสำคัญต่อหน่วยเล็ก ๆ ที่อยู่นอกระบบราชการ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะ คือ การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นเรื่องภายใน “จิตสาธารณะ” เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

ความหมายของจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ (Public Mind) หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า สาธารณะ คือ สิ่งที่มีได้เป็นของผู้ใดผู้หนึ่ง จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สำนึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็น สาธารณะในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกัน เช่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

รักษาสาธารณะสมบัติที่เป็นของส่วนรวม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ตลอดจนลงมือกระทำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา และเพื่อรักษาผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

จิตสาธารณะเพื่อส่วนรวม

จิตสาธารณะเพื่อส่วนรวม สามารถกระทำได้โดยมี 2 แนวทางดังนี้

1. โดยการกระทำของตนเอง ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบ และเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม

2. มีบทบาทช่วยสังคมในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อแก้ปัญหา สร้างสรรค์สังคมซึ่งถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

ความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะเป็นความรับผิดชอบซึ่งเกิดขึ้นภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตได้สำนึก ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งอยู่ในจิตและส่งผลสู่การกระทำภายนอก ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า เกิดจากการขาดจิตสำนึกของคนส่วนรวมในสังคมเป็นสำคัญ การสร้างจิตสำนึกสาธารณะ เป็นความรับผิดชอบในตนเอง แม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอนถ้าใจตนเองไม่รับ จิตสาธารณะก็ไม่เกิด จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคมและเป็นพื้นฐานในการสร้างให้เยาวชนเห็นความร่วมกัน

บทความจากโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ - ท้องถิ่นน่าอยู่ admin@ldinet.org ซึ่งได้รับสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวิถีสาธารณะที่เข้มแข็งในด้าน "สุขภาวะ" ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม โครงการนี้ทำงานกับกลุ่มชุมชนในพื้นที่ 35 จังหวัด มาตั้งแต่ปี 2546 และจะสิ้นสุดในปี 2549 ลักษณะสำคัญคือเสริมสร้างให้ "พลเมืองผู้ตื่นตัว" หรือ "กลุ่มคนเอาธุระเรื่องสาธารณะ" เข้ามาร่วมทำงานกัน เพื่อเสริมสร้างหรือแก้ไขเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตร่วมกันของคนในชุมชน ท้องถิ่น ด้วยมุ่งหวังสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม เสริมความคิดที่ว่า จิตสำนึกสาธารณะน่าจะเกิดขึ้นด้วยตัวของตัวเอง มากกว่าด้วยการอบรมสั่งสอนของผู้ที่เหนือกว่า

บทสรุปคือ การสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่นไทยเป็นส่วนหนึ่งที่ร่วมกันกำหนดอนาคตของตนเอง และมีศักยภาพท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ น่าจะเป็นมิติหนึ่งในการสร้างทางเลือกให้กับบ้านเมือง แต่การจะสร้างท้องถิ่นให้น่าอยู่ เป็นเรื่องของผู้คนในท้องถิ่นต้องเข้ามาร่วมผลักดัน ร่วมกันคิด ร่วมกันเรียนรู้ และร่วมกันทำ บนพื้นฐานของความหลากหลาย และทุนทางสังคมที่แต่ละท้องถิ่นมีอยู่ คือหนทางในการก้าวเข้าสู่ความเป็นชีวิตสาธารณะที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดสภาวะท้องถิ่นที่น่าอยู่ได้จริง สอดคล้องกับบทบาทบัญญัติเรื่องสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตัวเอง

นั่นหมายถึง สิทธิในการกำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยตัวเอง สิทธิในการใช้และดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน สิทธิในการมีอาหารพอเพียง มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และสิทธิในการ ดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชน

ทั้งนี้ รัฐ องค์กร หรือปัจเจกชนใดที่มุ่งหวังสร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลง ต้องเปิดโอกาส ให้สร้างกลไกมีส่วนร่วม สร้างสภาพแวดล้อม ตลอดจนสร้างเสริมทักษะความสามารถ ที่เอื้อ ประโยชน์ต่อท้องถิ่น ไทยบนพื้นฐานของคำว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันเรียนรู้ และร่วมกันทำ เป็นการ สร้างวัฒนธรรม "จิตสำนึกสาธารณะ" ที่มุ่งหวังจะสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ให้เกิดขึ้นทั่วท้องถิ่น ไทย

มีการให้คำนิยามมากมายเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของสังคม ชุมชน และสำหรับงานวิจัยนี้ คำว่า จิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งได้เข้าไปศึกษาในชมรมพุทธศาสตร์ ใน สถาบันการศึกษาซึ่งนับเป็นองค์กรหนึ่ง ซึ่งมีเครือข่ายกิจกรรมทางพุทธศาสนาเชื่อมโยงกับชมรม พุทธศาสตร์สากล วัดพระธรรมกาย จิตสำนึกสาธารณะในงานนี้ จึงเป็นจิตสำนึกในเชิงพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของเยาวชนชาวพุทธที่เชื่อมโยงในมิติของศาสนา

2.5 แนวคิดเรื่องสำนักวัดพระธรรมกาย

สำนักวัดพระธรรมกายก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 โดยอาศัยความศรัทธา กำลังกาย กำลังใจและกำลังทรัพย์ของบรรดาศิษย์และผู้เลื่อมใสในพระมงคลเทพมุนี (หลวงพ่อดอกบัว-สด จันทสโร) สำนักวัดพระธรรมกายหรือศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรมเป็นศูนย์กลางการเจริญภาวนา ตามแนววิชาธรรมกาย กินอาณาเขตบริเวณท้องนาพื้นที่ 196 ไร่ ตำบลคลองสาม อำเภอคลอง หลวง จังหวัดปทุมธานี

แนวการปฏิบัติธรรมของวัดพระธรรมกายเน้นการปฏิบัติสมาธิเพื่อเข้าถึงนิพพาน ความ พ้นทุกข์เนื่องจากมองเห็นความสำคัญของจิตจากคำสอนในพระไตรปิฎก ซึ่งวัดพระธรรมกายได้ ถ่ายทอดเป็นแนวคำสอนว่า “คนเรามีใจเป็นใหญ่ จะดีก็ใจ จะชั่วก็ใจ จะทำอะไรสำเร็จหรือไม่ สำเร็จก็อยู่ที่ใจ วิธีพักใจที่ดีที่สุดก็คือการทำสมาธิ” วัดพระธรรมกายถือว่า ธรรมะทั้งหมดที่ พระพุทธเจ้าทรงเทศนา พระอรหันต์ตลอดจนพระพุทธเจ้า มีอยู่แล้วในตัวเรา ไม่จำเป็นต้องไป เทียวค้นหาที่ไหน พระรัตนตรัยอยู่ในตัวเราเองจิตของเราจึงเป็นสิ่งสำคัญ เราจำเป็นต้องขัดเกลา จิตของเราให้บริสุทธิ์ เราจึงจะมีพื้นฐานให้กายและวาจาบริสุทธิ์ได้ จิตที่บริสุทธิ์จะสงบนิ่ง ไส สว่างรู้แจ้งและเข้านิพพาน

วิธีการปฏิบัติเพื่อให้จิตบริสุทธิ์เข้าถึงธรรมกายเรียกว่า วิชาธรรมกาย ซึ่งสานุศิษย์เชื่อ กันว่าเป็นวิชาที่ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า วิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุพระธรรมกาย

นั้นเริ่มต้นจากการทำวัตร สวดมนต์ไหว้พระ ก่อนสวดมนต์ให้พิจารณาพระพุทธรูปองค์ใดองค์หนึ่งที่ตนศรัทธาเคารพมันเมื่อจำได้แล้วก็หลับตาพอปิดสนิท นึกอาราธนาพระพุทธรูปองค์นั้นมาประดิษฐานอยู่ที่ศูนย์กลางกายของเราตรงช่องว่างกลางลำตัวเหนือสะดือขึ้นมา 2 นิ้ว ขณะที่ทำวัตร สวดมนต์ ต้องตั้งสตินึกถึงพระพุทธรูปควบคู่กัน ไปอยู่ที่ศูนย์กลางกายนั้นทีเดียว เมื่อใจหยุดนิ่ง ความสว่างก็จะเกิดขึ้น ท่ามกลางความสว่างนั้นจะเห็นพระพุทธรูปที่ระลึกถึงปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน ต่อจากนั้นจะมีพระพุทธรูปองค์ใหม่ปรากฏขึ้นแทนที่แต่สวยงามกว่าเดิมมาก เรียกว่าธรรมกาย ทางวัดพระธรรมกายสอนว่าการเห็นธรรมกายเป็นการเห็นธรรมเบื้องต้น ให้ระลึกถึงธรรมกายนั้นทุกอิริยาบถจนชำนาญและรักษาธรรมกายนี้ไว้ตลอดชีวิต ธรรมกายจะคอยเตือนจิตว่าควรจะทำอย่างไรต่อไปจึงจะเข้าถึงนิพพานได้

เป้าหมายของวัดพระธรรมกายคือการเข้าถึงนิพพานอันเป็นบรมสุข ดังนั้นวัดพระธรรมกายจึงจัดให้มีการสร้างธรรมทายาท เพื่อเผยแพร่พุทธธรรมให้ทุกคนเข้าถึงนิพพานได้ ธรรมทายาทคือผู้รับมรดกทางธรรมของพระพุทธเจ้า มิใช่เป็นเพียงนักปฏิบัติธรรมทั่วไป แต่ได้ฝึกฝนตนเองตามวิธีการที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งปวง การอบรมธรรมทายาทรุ่นแรกเริ่มขึ้นเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2515 ในครั้งนั้นมีนักเรียนนิสิต นักศึกษาเข้ารับการอบรม 60 คน มีการสมาทานศีล 8 อยู่ตลอด ฝึกสมาธิให้จิตสงบในท้องนาที่แห้งแล้งไม่มีต้นไม้ใหญ่ ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่นในทุกวันนี้ ต่อมาในพ.ศ. 2527 ปรากฏว่ามีจำนวนผู้เข้าอบรมธรรมทายาททั้งสิ้น 410 คน อันแสดงถึงการแสวงหาความหมายของพุทธธรรมที่พัฒนาในบรรดาคนหนุ่มสาวยุคปัจจุบันโดยอาศัยสมาธิเป็นแนวทาง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุริยเดว ทรีปาตี (2549) จากสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ได้ทำงานวิจัยเรื่องคุณภาพวัยรุ่น: กรณีศึกษานักเรียนสายสามัญและสายอาชีพในเขต กทม.ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา และสงขลา จำนวน 3,000 คน โดยใช้ตัวชี้วัดคุณลักษณะและคุณภาพวัยรุ่นพบว่าวัยรุ่นไทยขณะนี้ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนอ่อนแอและไม่สนใจซึ่งกันและกัน ขาดกิจกรรมส่วนร่วม เยาวชนห่างเหินศาสนา และขาดความซื่อสัตย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวกีดกร่อนเศรษฐกิจพอเพียง และสมานฉันท์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 ในจำนวนนี้กว่า 25% ได้เกรดเฉลี่ย 3.5 และกว่า 90% อยู่กับพ่อแม่และครอบครัวที่อบอุ่น แต่เนื่องจากเด็กถูกหล่อหลอมจากครอบครัวให้เห็นเรื่องการเรียนเป็นหลัก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้พ่อแม่พอใจ แต่เยาวชนไม่มีจิตสำนึกสาธารณะ ทำให้เด็กปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ขั้ว กลุ่มที่เรียนเก่งก็จะเกาะกลุ่มกันไป แต่เด็กที่เรียนไม่เก่งก็พยายามทำพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมของตนเองขึ้นมา

ในทางเดียวกันผลงานวิจัย โครงการ Child Watch 2548-2550 ด้านการศึกษาของ สมพงษ์ จิตระดับ (2550) ที่ศึกษาสภาวะการณ์ของเยาวชนด้านการศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล พบว่า ขณะนี้เด็กในกรุงเทพฯและปริมณฑลเรียนพิเศษมากที่สุดได้แก่ในระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 34.63 กลุ่มที่โตดเรียนมากที่สุด ได้แก่ อุดมศึกษาร้อยละ 58.02 และกลุ่มเด็กที่ ลอกการบ้านเพื่อนหรือข้อสอบเพื่อนมากที่สุด ได้แก่ ระดับชั้นม.ปลาย ร้อยละ 80.24 นอกจากนี้ยัง พบว่าสิ่งที่กำลังระบาดมากที่สุดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ระดับ ม. ปลายได้แก่ยาเสพติด โดยเฉพาะ ยาบ้า ส่วนระดับอุดมศึกษานั้น เป็นจิตอึดเสบ หรือจิตได้สำนึกไม่มี เด็กอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วย ปัญหา ไม่ว่าจะปัญหาคุณธรรม มารยาท ประเพณี วัฒนธรรมหายไป และหากมีเวลาว่างเด็กก็ ไม่รู้จะทำอะไร เด็กจึงสนใจไปกับการเล่นเกม หรือบางคนเข้าสู่สู่วาชญากร

งานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการสำรวจงานวิจัยแบบโพลล์ของ สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (สทศ.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ร่วมกับ "สวนดุสิตโพลล์" มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนดุสิต สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ และ ผู้ปกครอง จากทั่วประเทศเกี่ยวกับพฤติกรรมวัยรุ่น โดยสุ่มตัวอย่างจากจังหวัดต่างๆ ที่เป็นตัวแทน ของภูมิภาค จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 2,788 คน ทั้ง ระหว่างวันที่ 10-18 มีนาคม 2550 กรณีภาวะ วิกฤตติคุณธรรมของเยาวชนไทย ที่ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันแก้ไขโดยเน้น "คุณธรรมนำความรู้" เพื่อจะ ช่วยแก้ไขวิกฤติของเยาวชนไทยพบว่าพฤติกรรมของเยาวชนไทยที่สังคมพึงตระหนัก 5 อันดับ คือ 1 การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ยึดติดกับวัตถุนิยม อันดับ 2 การแต่งตัวที่โป๊เปลือย ไม่ถูกกาลเทศะ ตาม แฟชั่นต่างชาติ อันดับ 3 การมั่วสุมอบายมุข เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดิตยา เที่ยวกลางคืน ดิตเกม อันดับ 4 การมีอิสระทางความคิด กล้าคิดกล้าแสดงออกจนเกินงาม และอันดับ 5 มีพฤติกรรม ก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่มีความกตัญญู และขาดสัมมาคารวะ สำหรับปัญหาคุณธรรมของ เยาวชนไทยในด้านต่าง ๆ นั้น ในส่วนของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามาจากครอบครัวแตกแยก/ หย่าร้าง/พ่อแม่ไม่ได้ช่วยกัน ปัญหาพ่อแม่ไม่มีเวลาให้บุตร ปัญหาการใช้ความรุนแรงภายใน ครอบครัว และปัญหาพ่อแม่ตามใจมากเกินไป ในด้านสังคมนั้น กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่ามาจาก การ นำเสนอภาพสังคมของสื่อ ผลจากการเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่ยุคเทคโนโลยี การขาด ตัวอย่างที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ต/ซีดี/วีซีดี รองลงมา เห็นว่ามาจากสิ่งเสพติด โดยเฉพาะยาเสพติดที่ แพร่ระบาด การมีความรักและมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีแหล่งมั่วสุม เช่น โรงภาพยนตร์ ร้าน สุรา ดับ ห้างสรรพสินค้า สำหรับคุณธรรมของเยาวชนไทยที่ “ควรเร่งสร้าง/ปลูกฝัง” คือ 1. ความมี ระเบียบวินัย 2. ความซื่อสัตย์ 3. ความขยันหมั่นเพียร 4. ความมีน้ำใจ/เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5. ความสุภาพ/ มีสัมมาคารวะ 6. ความกตัญญู 7. ปลูกจิตสำนึกที่ดี 8. ความสามัคคี 9. ความมีเหตุมีผล 10. การเห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (กรุงเทพฯธุรกิจ : 21 มีนาคม 2550)

ในด้านจิตสำนึกสาธารณะงานวิจัยในโครงการ “เครือข่ายคุณธรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเด็กและเยาวชนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ของสุกัญญา สุกบรรทัดและคณะ (2550) พบว่า ผลของการใช้สื่อสารสนเทศของเยาวชนทำให้เกิดปัญหาสำหรับเยาวชนในการแบ่งแยกระหว่างความถูกต้องและความผิด ความดี และความไม่ดี ความหลากหลายของข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นในโลกไซเบอร์ ทำให้ยากต่อการแยกแยะว่า ในที่สุดแล้ว สิ่งใดถูกต้องกันแน่ ด้านสิทธิก็อ้างเหตุผล ด้านศีลก็อ้างเช่นกัน ทำให้ทุกอย่างดูเป็นสีเทาทุกอย่างสามารถถูกก็ได้หรือผิดก็ได้ขึ้นอยู่กับใครจะมองและมองด้วยวัตถุประสงค์ใด จึงไม่รู้จะเชื่อใครดี เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เยาวชนทำความผิดได้ง่ายขึ้นแค่คลิกก็ผิดได้แล้ว เช่น เยาวชนรับจ้างคลิกเพื่อเพิ่มยอดการสำรวจประชามติในเน็ต การก๊อปปี้ โปรแกรม หรือเอกสาร ทำกันได้ง่ายๆ ใช้เวลาไม่ถึง 1 นาที และไม่เปลืองเวลามาก นั่งอยู่กับบ้านก็ทำได้แล้ว จึงมีผู้รับจ้างทำกันจนเป็นเรื่องปกติ บางครั้งเยาวชนไม่ทันนึกว่าเป็นความผิด ทั้ๆที่พฤติกรรมเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อสังคมได้มาก

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะ” ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ 4 รูปแบบ อันได้แก่

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)
2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)
3. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Interview) และ
4. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participation observation) เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูล

สำหรับขั้นตอนในการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1. การสำรวจและเก็บข้อมูลเบื้องต้น (เดือนพฤษภาคม 2550 - กรกฎาคม 2550) ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร อันได้แก่ หนังสือที่เกี่ยวข้อง เรื่อง”เก็บภาพเก่ามาเล่าเรื่อง” “เส้นทางใหม่ของคนรุ่นใหม่” และบันทึกรอยทรายที่ปลายหญ้า ประวัติความเป็นมาของชมรมพุทธศาสตร์สากล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ แกนนำชมรมพุทธศาสตร์สากล ประธานชมรมและรองประธานชมรมชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยบูรพา พร้อมทั้งเข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Interview) กับแกนนำเยาวชนชมรมพุทธศาสตร์สากล เพื่อวิเคราะห์และคัดเลือกกิจกรรมของชมรมในการจะเข้าไปสังเกตการณ์

ระยะที่ 2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (เดือนสิงหาคม - กันยายน 2550) หลังจากผู้วิจัยได้คัดเลือกกิจกรรมหลักของชมรมพุทธศาสตร์สากลเพื่อเข้าพื้นที่ในการไปสังเกตการณ์เพื่อทำการศึกษาแล้ว ในขั้นตอนถัดมา ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลภาคสนามอันได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของชมรม และการสื่อสารของสมาชิกในชมรม ในระยะดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการณ์การประชุม การจัดกิจกรรม อาทิ พิธีไหว้ครู พิธีตัดบาตร พิธีปล่อยปลา และพิธีถวายสังฆทานใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน และมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นต้น

ระยะที่ 3. การเก็บข้อมูลเพิ่มเติม (เดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2550) หลังจากได้ลงพื้นที่และเก็บข้อมูลเบื้องต้นในระยะที่ 2 เพื่อทำความเข้าใจภาพรวมและกระบวนการสื่อสารของชมรม

พุทธศาสน์ ตลอดจนศึกษาถึงรูปแบบวิธีการสื่อสารสมาชิกในชมรม ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และตรวจสอบข้อมูลกับสมาชิกของเยาวชนที่เป็นแกนนำอีกครั้งหนึ่ง

ระยะที่ 4. การเก็บข้อมูลเพิ่มเติม (เดือนกุมภาพันธ์ 2551) หลังจากได้นำเสนอผลวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยการเข้าไปสัมภาษณ์เจาะลึก พระมหาอำนาจ ปฎิภาโณ พระวัชรธรรมกาย ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบด้านการสื่อสารองค์กร และกิจกรรมของชมรม พุทธศาสตร์สากล วัดพระธรรมกาย

3.2 ขอบเขตและวิธีการวิจัย

พื้นที่ศึกษา แบ่งเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่ 1. พื้นที่ของชมรมพุทธศาสตร์สากล 2. พื้นที่ของชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ 3. พื้นที่ของชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

1. ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ ซึ่งเป็นหน่วยความสัมพันธ์ทางสังคม ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้นของชมรมพุทธศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาหลายสถาบัน ซึ่งนับเป็นเครือข่ายหลักสำคัญในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์ในสถาบันการศึกษา ซึ่งรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทางพุทธศาสนา พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะและความรักและความสามัคคี โดยมีหลักจากแนวทางพุทธศาสนาเป็นฐาน เครือข่ายจากชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ นับเป็นเครือข่ายหลักและกระจายไปตามสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมพุทธศาสตร์สากลและชมรมพุทธศาสตร์ 2 สถาบันมีทั้งระดับของกรรมการกลางของชมรมพุทธศาสตร์สากลส่วนกลางและมีที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ ทั้งนี้รูปแบบการสื่อสารจะเป็นในแนวดิ่งและแนวระนาบเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสมาชิกของคนชมรมพุทธศาสตร์และกลุ่มเครือข่ายในสถาบัน

3. รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายที่ปรากฏในการดำเนินการกิจกรรมของเยาวชนมีความหลากหลายโดยจะเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม และการสื่อสารทางพิธีกรรมทางศาสนา

3.3 หน่วยในการวิเคราะห์

การศึกษานี้เป็นการศึกษากิจกรรมของชมรมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ หน่วยการวิเคราะห์จึงได้แก่

หนึ่ง การนิยามความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ ประกอบด้วยการให้คำนิยามเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ ในงานนี้จึงเป็นการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทางพุทธศาสนาของเยาวชน

สอง รูปแบบของการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของสมาชิกในชมรมพุทธศาสตร์สากล

3.4 วิธีการเก็บข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การวิเคราะห์เอกสาร โดยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ หนังสือเรื่อง”เก็บภาพเก่ามาแล้วเรื่อง” “เส้นทางใหม่ของคนรุ่นใหม่” “บันทึกรอยทรายที่ปลายหญ้า” และวารสารอยู่ในบุญ เอกสารการก่อตั้งและ ประวัติความเป็นมาของชมรมรวมทั้งข้อมูลจากสื่อเว็บไซต์ของชมรมพุทธศาสตร์สากล

2. การสัมภาษณ์ (In Depth Interview) กึ่งมีโครงสร้าง โดยได้สัมภาษณ์กลุ่มแกนนำของชมรมพุทธศาสตร์สากล และสมาชิกของชมรม กลุ่มสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยบูรพาและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมของชมรม อาทิ อาจารย์ที่ปรึกษา พระสงฆ์ การสัมภาษณ์จะอยู่ในประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามาเป็นสมาชิกของชมรม
- การดำเนินงานของชมรมในช่วงที่ผ่านมา
- รูปแบบการดำเนินกิจกรรมของชมรม
- กระบวนการสื่อสารและรูปแบบการสื่อสารของสมาชิกในชมรม
- จุดมุ่งหมายของชมรม จุดมุ่งหมายที่เข้ามาเป็นสมาชิก
- การสนับสนุนจากชมรมพุทธศาสตร์สากล ภายใต้มูลนิธิธรรมกายและจากมหาวิทยาลัย
- ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานของชมรม
- ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของชมรมมีความยั่งยืน

3. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participatory Observation) สำหรับการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายของเยาวชนในชุมชนกิจกรรมสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์ จะใช้การเก็บข้อมูลโดยวิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การประชุมแบบไม่เป็นทางการในกิจกรรมหลักๆ ของชมรมพุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 สัมภาษณ์การดำเนินงานของชมรมในโครงการ I do love mom camp ที่ชมรมพุทธศาสตร์สากล วัดพระธรรมกาย

ครั้งที่ 2 สัมภาษณ์การดำเนินงานของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี ในงานกิจกรรมวันสงกรานต์

ครั้งที่ 3 สัมภาษณ์การดำเนินงานของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในกิจกรรมการปล่อยปลาและการสวดมนต์เย็น

4. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) จะใช้การเก็บข้อมูลโดยวิธีการระดมความเห็นของกลุ่มแกนนำ เกี่ยวกับ การให้คำนิยามของจิตสำนึกสาธารณะ การดำเนินกิจกรรมของชมรม

รายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

ชมรมพุทธศาสตร์สากล สัมภาษณ์และจัดทำ Focus Group วันที่ 19 มิถุนายน 2550 ณ อาคารชมรมพุทธศาสตร์สากล วัดพระธรรมกาย สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน และจัดทำ Focus Group 2 กลุ่ม โดยมีรายชื่อดังนี้

1. นายอาทิตย์ เสถียรวาริ (แกนนำ)
2. นายเอกสิทธิ์ จันทร์อ่อน (แกนนำ)
3. นายอาทิตย์ ศรีทอง (ฝ่ายสถานที่)
4. นายประวิทย์ นกหรีด (ฝ่ายประสานงานชมรมพุทธฯ)
5. นายวิรัช นุญชู (ฝ่ายประสานงานข่าวสารและกิจกรรม)
6. นายฉัตร ไท ไกรชู (ประสานงานทั่วไป)
7. นางสาวปริยา อุทัยเสวก (ฝ่ายประสานงานชมรมพุทธฯ)
8. นางสาวเพ็ญศิริ ฉวีวงษ์ (ฝ่ายประสานงานชมรมพุทธฯ)
9. นางสาวพรทิพา เรื่องทรัพย์ปัญญา (ฝ่ายประสานงานชมรมพุทธฯ)
10. นางสาวบังอร ลีดี (ฝ่ายประสานงานชมรมพุทธ สถาบันอุดมศึกษา)
11. นางสาวธวัลทัย เรือนสอน (ฝ่ายประสานงานชมรมพุทธฯ)
12. นางสาวพรทิพย์ พรหมสาขา (ฝ่ายประสานงานชมรมพุทธฯ)

ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สัมภาษณ์และจัดทำ Focus Group วันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 อาคารพุทธเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 คน โดยมีรายชื่อดังนี้

1. นางสาวสุพิชฌาย์ ศรีวรุษา (ประธานชมรม)
2. นายพีรณัฐ ธิบดี (รองประธานชมรม)

3. นายสุเทพ ศิริเมฆานนท์ (ฝ่ายสถานที่ พิธีกรรม)
4. นายพรชัย พันธุ์เนียม (ฝ่ายสถานที่)
5. นายสุธีร์ พันธุ์เขียว (พิธีกรประจำชมรม)
6. นางสาวดวงกลม จักกระโทก (ประสานงานทั่วไป)
7. นางสาวประภาพร พนัสดิษฐ์ (ฝ่ายธุรการ ทะเบียน ออกหนังสือ)
8. นางสาวศิริรัตน์ สุขารมย์ (ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายสวัสดิการ และฝ่ายปฏิคม)
9. นางสาววิรติ บุญฤทธิ์ (ประสานงานทั่วไป)
10. นางสาวปาริฉัตร โคเอียน (ประสานงานทั่วไป)
11. นางสาววรลักษณ์ บุญฤทธิ์ (ฝ่ายประชาสัมพันธ์ชมรม)

ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สัมภาษณ์และจัดทำ Focus Group วันที่ 14 กันยายน 2550 อาคารชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 19 คน โดยมีรายชื่อดังนี้

1. นายวีระพัฒน์ ธรรมสิริทอง (ประธานชมรม)
2. นายนายวิฑูร ปานจินดา (รองประธานชมรม)
3. นายชญารัฐ วิลัยรัตน์ (พิธีกร)
4. นายฉัฐมน ภัคดี (เลขานุการชมรมพุทธ)
5. นายสุรเชษฐ์ หิรัญสถิต (ประสานงานทั่วไป)
6. นายพัฒนพันธ์ สิงห์สวัสดิ์ (ฝ่ายประสานงาน)
7. นายดำรง เงินเต็ม (ประชาสัมพันธ์)
8. นายกฤตพล สุวรรณสว่าง (คณะกรรมการชมรม)
9. นายวุฒิพงษ์ สุทินประภา (เหรียญก)
10. นายรินทร์ ภาวิรัตน์ (ประสานงานทั่วไป)
11. นายนิวัฒน์ สมุทรชรินทร์ (ประสานงานทั่วไป)
12. นายกิตติศักดิ์ ดีพิน (หัวหน้าฝ่ายสถานที่)
13. นางสาวอรพิมพ์ ภิรมย์หวาด (ฝ่ายประสานงาน)
14. นางสาวปทุม ทรัพย์ประเสริฐ (ฝ่ายสวัสดิการ)
15. นางสาวเขมวรรณ ศิริเสริม (ประสานงานทั่วไป)
16. นางสาวศิริวิมล คู่ยาค (หัวหน้างานตักบาตรและพิธีกร)
17. นางสาวจรีรัตน์ พัสตุธาร (พิธีกร ฝ่ายบุคคล)
18. นางสาวณิรนุช ทামী (ฝ่ายสวัสดิการ)

19. นางสาวพรณิศา หีบเงิน (ประสานงานทั่วไป)
สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งหมด จำนวน 42 คน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะนิยามความหมายของจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนเพื่อทำความเข้าใจว่าเยาวชนที่ทำงานในชมรมพุทธศาสตร์มีความคิดเห็นอย่างไรต่อนิยามคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” ซึ่งทั้งการวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมของชมรมพุทธศาสตร์และรูปแบบการสื่อสารเยาวชนในการดำเนินงานกิจกรรมสาธารณะ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย โดยเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนแล้วมาทำการหาประเด็นหลักและข้อสรุปรวม จำแนกข้อมูลตามประเด็นต่างๆแล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเพื่อตอบปัญหาการวิจัย จากนั้นจะนำเสนอผลวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความหมาย มุมมองและแนวคิดของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการรวมกลุ่มในการดำเนินงานและจัดกิจกรรมสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึก สาธารณะผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลออกเป็น 4 ตอน โดยการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสารเพื่อให้ได้คำตอบเพื่อตอบปัญหาวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ชมรมพุทธศาสตร์สากล ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา
2. รูปแบบของการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย การรวมตัวของกลุ่มและการขยายเครือข่าย ของกลุ่มเยาวชนในการดำเนินงานกิจกรรมสาธารณะ
3. กระบวนการสื่อสารในการสร้างความเข้มแข็งและเสริมสร้างความผูกพันของการมีจิตสำนึกร่วมกัน และ
4. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการสื่อสารของกลุ่มเยาวชน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ชมรมพุทธศาสตร์สากล ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. **ชมรมพุทธศาสตร์สากล** ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ กำเนิดครั้งแรกจากการร่วมกันจัดนิทรรศการ “ทางก้าวหน้า” ของชมรมพุทธศาสตร์ 6 สถาบัน ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2525 และได้มีการริเริ่มให้จัดการตอบปัญหาธรรมะ “ทางก้าวหน้า” ขึ้นเป็นครั้งแรก

ต่อมาปี พ.ศ. 2534 ศิษย์เก่าชมรมพุทธฯ ได้รวมตัวกันทำงาน โดยได้รับความเมตตาจากเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สุวรรณ สุวณฺณโชโต ป.ธ. 7 พ.ศ. 2463 - 2537) เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรฯ รับเป็นองค์อุปถัมภ์ และใช้ชื่อว่า “ชมรมพุทธศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์สมเด็จพระพุทธชินวงศ์” จนกระทั่งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2540 จึงได้กราบอาราธนาสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.9) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ แม่กองบาลีสนามหลวง เป็นองค์อุปถัมภ์ จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ชมรมพุทธ

ศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรมให้กับเยาวชน มุ่งมั่นให้สังคมร่วมเย็นด้วยพลังของเยาวชน ด้วยมโนปณิธานในการสร้างเยาวชนให้เป็นคนดี

2. ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก่อตั้งมาหลังจากที่ซบเซาลงไปนานถึง 3 ปีในช่วงปี พ.ศ. 2510 ได้มีนิสิตคนหนึ่งมีความสนใจและเห็นคุณค่าของพุทธศาสนา คือ นายเผด็จ ผ่องสวัสดิ์ นิสิตคณะเกษตร ภาควิชาสัตวบาล (Ku 20 ปัจจุบัน คือ ท่านพระภิกษุญาณวิริยคุณรองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย) ซึ่งขณะนั้นเพิ่งจะกลับมาจากการไปศึกษาต่อต่างประเทศ ณ ประเทศออสเตรเลีย ได้รวบรวมเพื่อนๆ ที่มีความสนใจพระพุทธศาสนาเข้ามาฟื้นฟูก่อตั้งแผนกพุทธศาสตร์เดิมที่ซบเซาลงไปให้เริ่มมีกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาใหม่ โดยเน้นกิจกรรมทางการศึกษา และปฏิบัติมากขึ้น แต่เนื่องจากยังไม่ได้แก้ไขจุดบกพร่องที่เคยมี โดยหลังจากที่นิสิตผู้นั้นจบการศึกษาออกไปไม่นานในระยะเพียงปีเศษคือปี พ.ศ. 2512 แผนกพุทธศาสตร์และประเพณี ก็ปิดตัวเองลง

“ชมรมพุทธศาสตร์ฯ ก่อตั้งขึ้นมาจากความตั้งใจของรุ่นพี่ จากการได้เห็นคุณค่าของธรรมะ และต้องการที่จะได้เห็นธรรมะนั้น ได้เผยแผ่ไปยังหมู่นิสิต ขอให้พี่น้องๆ ตระหนักถึงเจตนารมณ์อันดีงามนี้ไว้และสืบทอดไปยังน้องรุ่นต่อ ๆ ไป” กิตติ ชันชมมิตร ปริญญาตรีคณะเกษตรศาสตร์ รุ่นที่ 29 กล่าว

ศาสตราจารย์ ระพี สาคริก ปริญญาตรีคณะกสิกรรมและสัตวบาล เกษตรศาสตร์ รุ่นแรก อดีต รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ท่านได้วางรากฐานทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้บัณฑิตที่จบการศึกษาออกไปมีทั้งความรู้และคุณธรรม ใฝ่อย่างมั่นคง ส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ที่ทำให้บรรยากาศของชุมนุม และบรรยากาศในมหาวิทยาลัย มีความตื่นตัวมากขึ้นในเรื่องของการศึกษาระบบก็คือ ในส่วนของ บรรณารักษ์ บรรณารักษ์ของชุมนุมในยุคเริ่มต้นนั้นมีความแตกต่างในธรรมะเป็นอย่างดีคือ นอกจากจะรู้ธรรมะต่างๆ เป็นอย่างดีแล้ว ยังสามารถที่จะถ่ายทอดธรรมะนั้น ๆ ให้บุคคลอื่นได้เข้าใจ และประทับใจได้เป็นอย่างดีอีกด้วย บรรณารักษ์ที่ได้ชื่อว่าเป็นเสมือน คลังพระไตรปิฎกเคลื่อนที่ที่ในสมัยนั้นก็คือ นายจร เทพวัชรการุณ นิสิตคณะวนศาสตร์ (KU 26) และ นายจิรวัดณ์ ภู่งูเพียงใจ นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ (KU 29)

“ตอนนั้นเราไปอบรมธรรมทายาทกันด้วยใจรักในธรรมะจริงๆ มีกัน 60 กว่าคน เป็นเกษตรเสียส่วนใหญ่จำได้ว่าอาหารเที่ยงนั้นได้รับความเมตตาจาก อ. บุญธง ศิริพานิช นำมาให้จาก

เกษตร นอกจากนี้ท่านจะสนับสนุนเรื่องอาหารแล้วในระยะแรกของการตั้งชมรม อาจารย์ท่านก็ให้ความช่วยเหลืออย่างมาก”

กฎระเบียบของชมรมพุทธศาสตร์ฉบับแรก

1. สมาชิกทุกคนต้องถือศีล 5 โดยเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้ามสูบบุหรี่ และห้ามดื่มสุรา โดยเด็ดขาด

2. สมาชิกทุกคนต้องเว้นจากอบายมุข และการพนันทุกชนิด

3. สมาชิกทุกคนต้องมีความประพฤติ การแต่งกายและไว้ผมให้สุภาพเรียบร้อยเป็นปกติ

4. สมาชิกทุกคนห้ามใช้สถานที่ของชมรมเป็นที่มั่วสุมติดต่อกันพบหรือแสดงพฤติกรรมใดๆ ที่สื่อไปในด้านชู้สาวโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ ทั้งสิ้น

5. สมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรมอย่างเคร่งครัด

- ต้องเป็นนิสิตนักศึกษา หรือครูอาจารย์ ข้าราชการและพนักงานภายในมหาวิทยาลัย

- ต้องไม่เป็นผู้ต้องโทษ หรือคดีร้ายแรง ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

- ต้องไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดอย่างร้ายแรง

- ต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์

- ต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการเห็นชอบ และรับรองไม่น้อยกว่า 3 คน ขึ้นไป

- ตาย

- ลาออก

- ขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งของคุณสมบัติสมาชิกชมรม

- ละเมิดข้อบังคับของชมรม ซึ่งจะได้รับการพิจารณาโทษจากคณะกรรมการตาม

ความเหมาะสม

ปัจจุบันชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีสมาชิกอยู่ประมาณ 100 กว่าคน ซึ่งถือว่าเป็นชมรมขนาดใหญ่ ในแต่ละปีจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี จากเมื่อก่อนที่ถูกมองว่าชมรมพุทธศาสตร์เป็นชมรมที่ไม่ทันสมัยพอปรับให้เข้ากับยุคสมัย และทำให้ชมรมสนุกสนานขึ้นไม่มีกฎระเบียบมาก ทำให้รุ่นน้องเริ่มเข้ามาเป็นร่วมกิจกรรมมากขึ้น

3. ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ เริ่มก่อประมาณปี พุทธศักราช 2525 เป็นชมรมที่จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นิสิต และบุคลากรในมหาวิทยาลัยได้มีโอกาส ได้สร้างบุญกุศลต่างๆ ตามวัฒนธรรมของชาวพุทธ และสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ ให้เป็น

บัณฑิตที่ดี ออกสู่สังคม กว่า 20 ปีที่ชมรมพุทธฯ ได้สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง โดยมีคำปฏิญาณชมรมว่า “เราจะอยู่ร่วมกัน ถิ่นพี่น้อง จะประคองกันไปให้ถึงฝัน เปิดใจกว้าง ว่าอย่างไรว่าตามกัน สำนึกมั่นมุ่งเน้นความ เป็นทีม”

เดิมในปี พุทธศักราช 2524 ได้ใช้ชื่อชมรมว่า “ชมรมพุทธและวัฒนธรรม” สถานที่ตั้งคือ ตึกคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมคือ อาจารย์ สุภัทร เรืองศรีโรจน์ มีกิจกรรมหลักประจำปี คือ การจัดงานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พิธีเวียนเทียนวันวิสาขบูชาและวันมาฆบูชา ณ วัดบางเป้ง พิธีแห่เทียนพรรษา ณ วัดตาลล้อม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมรณรงค์การปลูกต้นไม้ในวัดวาอารามต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงมหาวิทยาลัย ซึ่งเดิมใช้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ วิทยาเขต บางแสน หรือชื่อย่อ มศว.บางแสน ในยุคแรกๆ นี้ ชมรมฯ จะมีคณะกรรมการหลักเพียงไม่กี่คน ประมาณ 5 คน มีตำแหน่ง ประธานชมรมฯ รองประธานฯ ฝ่ายเหรียญก และฝ่ายกิจกรรม โดยทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นมีนิสิตเข้าร่วมไม่ต่ำกว่า 50 คน มีทั้งคณาจารย์ บุคลากร และนิสิตทุกชั้นปี

จากนั้น ปีพุทธศักราช 2525 มีการจัดตั้งประธานกองกฐินขึ้น ในนามของนิสิตชมรมพุทธและวัฒนธรรม จึงมีกิจกรรมประจำปีเพิ่ม คือ การบอกบุญคณาจารย์ บุคลากร และนิสิต เป็นประธานกองกฐิน ถวาย ณ วัดใกล้เคียงมหาวิทยาลัย และในปีนี้ได้มีการประชุมประจำปีร่วมกับชมรมพุทธทั่วประเทศ อาทิ ชมรมพุทธฯจุฬามหาวิทยาลัย ชมรมพุทธฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อร่วมกันถ่ายทอดและพัฒนากิจกรรมของชมรมพุทธทั่วประเทศ ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

ปีพุทธศักราช 2530 กิจกรรมของชมรมก็ดำเนินเช่นเดิมเรื่อยมา คือ รักษาประเพณีและวัฒนธรรมชาวพุทธ ในปีนี้ได้มีสมาชิกชมรมเข้ารับการอบรมธรรมทายาทภาคฤดูร้อน นั่นคือการบวชทดแทนคุณ ในช่วงปิดภาคเรียน ณ ศูนย์อบรมธรรมทายาทฯ วัดพระธรรมกาย

หลังจากนั้น นับเป็นช่วงรอยต่อที่สำคัญของชมรมฯ เนื่องจาก สมาชิกที่เข้ามาในชมรมมีทัศนคติหรือความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความแตกแยก และเมื่อไม่สามารถมารวมกันได้ ทำให้ขาดคณะกรรมการหลักที่จะมาทำงานชมรมฯ จนประธานชมรมตัดสินใจจะยกป้ายชมรมออกแล้วยุบชมรมพุทธฯ ลง แต่โชคดีที่มีรุ่นพี่ของชมรมได้กลับมาให้กำลังใจ และแนะนำในอนาคตจะมีน้องๆ ผู้มีบุญตามมาอีกมากมาย ให้สืบทอดชมรมพุทธต่อไป

จากยุครอยต่อนั้น ในปีพุทธศักราช 2537 ก็เป็นดังที่รุ่นพี่ได้กล่าวไว้ คือ มีผู้มีบุญมารับช่วงสืบทอดชมรมต่อมา และมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์บัญญัติ ศรีสุขงาม ได้ทำหนังสือถึงพระสังฆราช และเปลี่ยนชื่อชมรมใหม่เป็น “ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในพระสังฆราชูปถัมภ์” ในยุคนี้ถือได้ว่าเป็น ยุคฟื้นฟูชมรม และเป็นยุคแห่งการสร้างต้นแบบและแนวทางการร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คณะกรรมการหลักนั้นก็แบ่งฝ่ายเช่นเดิมแต่ยังไม่ชัดเจนนัก คือ

มีประธาน รองประธาน เภรัญญิก ส่วนสมาชิกทุกคนก็จะช่วยกันจัดกิจกรรมของชมรม จะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพัฒนาความแข็งแกร่งของชมรมในยุคนี้ได้ ดังต่อไปนี้

- มีกิจวัตรหลักของคณะกรรมการ คือ การสวดมนต์ทำวัตรเช้า สวดมนต์ทำวัตรเย็น และนั่งสมาธิร่วมกันที่ชมรมทุกวัน
- คณะกรรมการทุกคนจะรักษาอุโบสถศีล(ศีล๘) และมีการวางตัวระหว่างชายหญิงที่เหมาะสม ทุกคนจะแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เช่น ไม่ใส่กางเกงขาสั้น ไม่แต่งชุดรัดรูป
- เป็นยุคที่เริ่มต้นจัด งานตักบาตรประจำสัปดาห์ ทุกเช้าวันพฤหัสบดี ณ ตึกคณะมนุษยศาสตร์ฯ (ในปัจจุบันคือ ตึกอนุรักษวัฒนธรรม) โดยนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ วัดใกล้เคียง ได้แก่ วัดท้ายคอน วัดบางเป้ง วัดกลางคอน และวัดตาลล้อม จำนวน ๘ รูป เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิต และบุคลากรได้มาสร้างควมดีร่วมกันทุกสัปดาห์ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมงานประมาณ ๓๐๐ – ๔๐๐ คนต่อสัปดาห์
- มีการจัดงานจุดธูปเทียนมนต์ผู้สนใจ ในช่วงวันพ่อแห่งชาติ ในชื่อ “วันฝันฟ้าใส ค้นหาดวงใจ ใต้ดวงตะวัน” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และได้รับความสนใจจากนิสิตเป็นจำนวนมาก
- มีการร่วมจัดค่ายเพื่อเยาวชน โดยเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนชลกัลยานุกูล โรงเรียนแก่งคอยวิทยาคม
- มีการปฏิบัติธรรมร่วมกันทุกสัปดาห์ ในวัน เสาร์ – อาทิตย์ ณ หมู่บ้านปฏิบัติธรรม วัดพระธรรมกาย และไปร่วมจัดงานบุญใหญ่ต่างๆ ของวัดพระธรรมกาย
- ในช่วงปิดภาคเรียน เดือนเมษายน มีการอบรมธรรมทายาทภาคฤดูร้อน ทั้งชายและหญิง ที่วัดพระธรรมกาย

4.2 รูปแบบของการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย การรวมตัวของกลุ่มและการขยายเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนในการดำเนินงานกิจกรรมสาธารณะ

ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ ซึ่งเป็นหน่วยความสัมพันธ์ทางสังคม ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้นของชมรมพุทธศาสตร์ 16 สถาบัน นับเป็นเครือข่ายหลักสำคัญในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์ในสถาบันการศึกษา ซึ่งรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ และความรัก ความสามัคคี โดยมีหลักจากแนวทางพุทธศาสนาเป็นฐานเครือข่ายจากชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ นับเป็นเครือข่ายหลักและได้กระจายไปตามสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ และชมรมพุทธศาสตร์ 2 สถาบัน คือ ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ความสัมพันธ์ของชมรมทั้ง 2 มีทั้งแบบเป็นทางการคือมีกรรมการกลางของชมรมพุทธศาสตร์สากลส่วนกลาง และทั้งที่เป็นลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ทั้งนี้รูปแบบการสื่อสารจะเป็นในแนวดิ่งและแนวระนาบเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างสมาชิกของคนชมรมพุทธศาสตร์และกลุ่มเครือข่ายในสถาบัน

รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายที่ปรากฏในการดำเนินกิจกรรมของเยาวชนจะมีความหลากหลายโดยจะเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เช่นการรับสมัครสมาชิกชมรมสมาชิกของชมรมจะเป็นผู้ที่จะเป็นผู้ชักชวนรุ่นน้องให้เข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังเน้นที่การสื่อสารกลุ่ม (Group Communication) เช่นมีการสนทนาธรรม และยังเน้นการสื่อสารผ่านกิจกรรม (Event Communication) ได้แก่พิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ คือ กิจกรรมการตัดบาตร กิจกรรมการปล่อยปลา พิธีไหว้ครู กิจกรรมสังฆทานใหญ่ และมีการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน (Mass Media) ได้แก่การสื่อสารผ่านโทรทัศน์ DMC และวิทยุกระจายเสียง โดยรายละเอียดจะเห็นได้จากการรูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ดังต่อไปนี้

4.2.1 รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของชมรมพุทธศาสตร์สากล เป็นการใช้สื่อกิจกรรมในการสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาโดยมีกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ดังนี้

1. ค่ายคุณธรรมวันแม่ (I do love mom camp) การจัดค่ายคุณธรรมวันแม่นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้ซาบซึ้งในพระคุณแม่และรู้วิธีตอบแทนบุญคุณ พร้อมเรียนรู้วิถีการปฏิบัติธรรม – ทำสมาธิเบื้องต้น ทั้งนี้มีนักเรียนนักศึกษาจาก 22 มหาวิทยาลัยมีทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ฯลฯ ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการของค่ายคุณธรรมวันแม่ล้วนเป็นสมาชิกสถานักเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 1 เช่น โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย โรงเรียนวัดสังเวช โรงเรียนนนทรีวิทยา ฯลฯ โดยในโครงการนี้มีผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 274 คน สภาพกิจกรรมในค่ายคุณธรรมวันแม่มีทั้ง กิจกรรมรับขวัญน้องค่าย Walk rally การอบรมเสขิยวัตรในการรับประทานอาหาร การสวดมนต์ทำวัตรเช้า – เย็น การนั่งสมาธิ ฟังธรรมในหัวข้อ “พระคุณแม่” และ “กฎแห่งกรรม”

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมตักบาตร และการประกวดร้องเพลงแม่ ซึ่งกิจกรรมนี้ได้ทำให้ผู้เข้าร่วมงานซาบซึ้งและสำนึกในพระคุณของมารดา

“ค่ายคุณธรรมวันแม่ วันที่ 10-13 สิงหาคม 2550 จัดโดยชมรมพุทธศาสตร์สากล”

“ค่ายคุณธรรมวันแม่ วันที่ 10-13 สิงหาคม 2550 จัดโดยชมรมพุทธศาสตร์สากล”

“ค่ายคุณธรรมวันแม่ วันที่ 10-13 สิงหาคม 2550 จัดโดยชมรมพุทธศาสตร์สากล”

2. โครงการเรียนรู้สมาธิกับธรรมชาติ Natural Meditation Camp สำหรับนิสิตนักศึกษา จัดขึ้นตามช่วงเวลาที่เหมาะสมตลอดทั้งปี มีการฝึกปฏิบัติสมาธิอย่างง่ายๆ พร้อมกับกิจกรรม สันทนาการท่ามกลางบรรยากาศแห่งธรรมชาติสำหรับการพักผ่อนใจอย่างแท้จริง เช่นเมื่อวันที่ 16-18 มกราคม 2550 ชมรมพุทธศาสตร์สากลได้จัดโครงการฯ ณ เขาลอยการ์เด็น & รีสอร์ท อำเภอ เขาช่อง จังหวัดนครราชสีมา¹ มีน้องใหม่ชมรมพุทธฯ จาก 7 สถาบัน จำนวน 77 คน เข้าร่วม กิจกรรมด้วยความสนุกสนานเบิกบาน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ต้องการเรียนรู้การฝึกสมาธิ และศึกษาในเรื่องความเป็นจริง ของโลกและชีวิต เช่นเรื่องกฎของการกระทำ การฝึกสมาธินั้นเป็นการใช้เทคนิคง่ายๆ สบายๆ เหมาะสมกับวัย จนบางคนบอกว่า ไม่เคยนึกมาก่อนเลยว่าสมาธิจะดีขนาดนี้ และยังได้รับความรู้ใน เรื่องหลักเหตุผลของสิ่งต่างๆ รอบตัวมากขึ้น เข้าใจชีวิตมากขึ้น ประกอบกับสถานที่ที่เป็นธรรมชาติ สวยงามทำให้ใจสบาย ผ่อนคลายความตึงเครียดและความกังวลต่างๆ ดังความคิดเห็นของผู้ที่เข้าร่วมโครงการดังนี้

¹ ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมชนบุรี. ค่ายธรรมชาติ เพื่อการเรียนรู้ธรรมชาติ. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2551 จาก <http://www.bsksmutt.is.in.th/?md=content&ma=show&id=7>

คุณวัชระ วีราคินทร์ (หนุ่ม) วิศวกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 (หลักสูตรนานาชาติ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า

...“เป็นประสบการณ์ที่ไม่เคยได้รับมาก่อน จากที่เคยไปค่ายๆ ต่างๆ มามาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่ายพัฒนาสังคม แต่ค่ายนี้เป็นค่ายพัฒนาจิตใจของตัวเองให้เข้มแข็ง และยังรู้สึกประทับใจธรรมชาติ เพราะทำให้จิตใจเราปล่อยวาง เข้าใจปัญหาต่างๆ มากขึ้น เพราะบางครั้งเราอยู่กับปัญหา เราอาจจะมองไม่เห็นปัญหา แต่เมื่อเราออกมาอยู่นอกปัญหา ทำให้สบายๆ เราก็จะมองเห็นปัญหา”

คุณศศิญา ไตรวิเชียร คณะนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กล่าวว่า

...“สมาธิทำให้เรารู้จักรอบของความคิด...พอเรารู้จักมัน เราก็จะออกจากกรอบของความคิดได้อย่างสร้างสรรค์ และมีพลัง”

คุณสรลลธร บำรุงวงศ์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า

...“เหมือนเป็นกำไรชีวิตเลยนะ พอเราให้ออกาสกับตัวเอง ทำให้ได้อะไรมากกว่าที่คิด มันคล้ายๆ กับการผจญภัยหรือการเดินทางภายในตัวเรา และค้นหว่าเราคือใคร ได้เห็น ได้พบ ได้รู้จัก และเข้าใจตัวเองมากขึ้น”

และ คุณอิสริย์ นิลสีสุวรรณ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวว่า

...“ความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เลย ทำให้เรารู้จักความพอดี สิ่งนี้ได้เอามาใช้ในการเรียน เครียดหรือสบายเกินไปก็ไม่ดี หลักการเดียวกันนี้ทำให้การเรียนประสบความสำเร็จค่ะ”

“โครงการเรียนรู้สมาธิกับธรรมชาติ จัดโดยชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ”

3. กิจกรรมการจัดสอบทางก้าวหน้า เป็นการทดสอบธรรมะให้แก่เยาวชนทั่วประเทศเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนทั่วประเทศ ทุกระดับชั้น ได้หันมาสนใจธรรมะ “มงคลสูตร 38 ประการ” และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยในปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา มีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการนับล้านคน “ทางก้าวหน้า” ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานโล่รางวัลชนะเลิศ และได้รับการยอมรับจากองค์การสหประชาชาติ ให้เป็นหนึ่งใน “โครงการทศวรรษแห่งสันติภาพและความไม่รุนแรง” นอกจากนี้ยังให้ทุนการศึกษาและประกาศนียบัตร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ และยังมี การจัดโครงการส่งเสริมศีลธรรมระดับครูอาจารย์ อาทิ การสอบ “ทางก้าวหน้า” รอบครูอาจารย์, การสัมมนาครูอาจารย์, การปฏิบัติธรรมครู เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเล็งเห็นว่าครู คือ ต้นแบบแห่งความรู้คู่คุณธรรมของศิษย์ หากครูมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม อุดมการณ์ และกำลังใจในการสอนศีลธรรมมากเพียงใด นั่นหมายถึงความสำเร็จของการสร้างคนให้เป็นคนดีมากเพียงนั้น

“การอบรม Supervisor ครั้งที่ 25 วันที่ 16-19 พฤศจิกายน 2549 โดยชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ”

4. โครงการอบรมธรรมทายาทหญิง เป็นโครงการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับผู้หญิงโดยเฉพาะ ผู้ที่เข้าร่วมโครงการ จะได้ฝึกฝนและพัฒนาตนเองตามหลักพุทธวิธีด้วยการฝึกสมาธิ พัฒนาศักยภาพท่ามกลางธรรมชาติ ณ อาคาร IBS จังหวัดปทุมธานี และยอดเขาวัดสวนแก้ว วนาราม จังหวัดเชียงใหม่ โครงการนี้เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย และการนำมาปรับใช้กับสังคมภายนอกซึ่งก็เป็นการเปิดโลกกว้างให้แก่สมาชิกในการได้รู้จักกับเพื่อนใหม่ จากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งยังมีกิจกรรมที่มีสาระอีกมากมาย เพื่อให้ช่วงเวลาภาคฤดูร้อน (Summer) เป็นช่วงเวลาที่คุ้มค่าที่สุด ดังความรู้สึกร่วมของผู้ที่เข้าร่วมอบรมครั้งนี้ (<http://dharma.exteen.com/20070213/entry>)

คุณสุพิชญา รากบัว นิสิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า เคยคิดว่าความสมบูรณ์มีเต็มร้อยก็เพียงพอแล้ว แต่โครงการนี้ทำให้ได้เรียนรู้ ที่จะเพิ่มเติมความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ เพราะชีวิตมันมีอะไรมากมาย ให้เรียนรู้ นอกจากเปิดตา ที่นี่ก็สอนให้เราเรียนรู้ที่จะปิดตาแล้ว จะพบว่า "ชีวิตที่สมบูรณ์ต้อง ๒๐๐ % "

คุณธนาภรณ์ บุราสิทธิ์ นิสิตจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น กล่าวว่า ชีวิตธรรมทายาทหญิง ทำให้เรามีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องและมีกิจกรรมความดี ให้ทำตลอด มีเพื่อนต่างสถาบันที่เป็นคนดีเหมือนกัน มีทีมงานพระอาจารย์ พี่เลี้ยง คอยดูแลอย่างใกล้ชิดนับว่าเป็นช่วงเวลาของชีวิต ในมหาวิทยาลัยที่มีคุณค่า และคุ้มค่าที่สุด

และจากหนังสือบันทึกรอยทรายที่ปลายห้วย โครงการอบรมธรรมทายาทหญิง รุ่นที่ 23 (28 มีนาคม 2549 – 12 พฤษภาคม 2549)

คุณชนัญสรารอนพ ณ อยุธยา ธรรมทายาทหญิงรุ่นที่ 14 กล่าวว่า “ธรรมทายาทหญิง” เป็นต้นทุนสำคัญของชีวิตเพราะการใช้ชีวิตหลังอบรมในมหาวิทยาลัย และหลังจากจบมาแล้วเข้าสู่ชีวิตการทำงาน การเรียนต่อ รวมถึงชีวิตต่อจากนี้หากเรามีต้นทุนที่ดีจะทำให้ได้กำไรในชีวิต ซึ่งกำไรที่ได้จากการอบรมธรรมทายาทหญิง คือการรู้จักจัดการกับความทุกข์ในใจที่เกิดจากตัวเองและคนรอบข้าง ซึ่งทำให้เป็นคนมีความสุขง่ายขึ้น เพราะเมื่อใดที่สับสนวุ่นวายจากการทำงาน การเรียน หรือเรื่องอื่น ๆ เพียงแค่หลับตา (ทำสมาธิ) ก็ทำให้สบายใจขึ้นได้

คุณวลัญชลักษณ์ สวาทยานนท์ ธรรมทายาทหญิงรุ่นที่ 15 กล่าวว่า การอบรมธรรมทายาทหญิงทำให้ได้รู้จักเพื่อนดี ๆ มากมาย เพื่อนที่คอยมอบสิ่งดี ๆ ให้กันและกัน มีความจริงใจ ไม่คิดร้าย ให้คำปรึกษาและกำลังใจ สอนให้เรามองโลกในมุขดี ๆ สอนให้รู้จักความสุขจากการเป็นผู้ให้ และที่สำคัญที่สุด คือ เพื่อนที่มีเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่เหมือน ๆ กัน เราจะเป็นกำลังใจในการสร้างความคิด และอบรมตนเองให้ดีขึ้นทุกวันเราจะไม่ทิ้งกัน การมีเพื่อนทำให้เป้าหมายของเราง่ายขึ้นและไม่หลงทางคิดสั้นหรือคิดผิด

คุณนงนุช แต่พานิช ธรรมทายาทหญิงรุ่นที่ 16 กล่าวว่า การอบรมธรรมทายาทหญิงทำให้เราได้รู้เป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนได้รู้ว่าเราเกิดมาทำไม และควรดำเนินชีวิตอย่างไรให้มีความสุขได้ตลอด ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรมสามารถนำไปใช้ได้ตลอดชีวิตของเราไม่มีโครงการไหนที่ฝึกฝนให้เราทำความดีตั้งแต่เริ่มต้นนอนวินาทีแรก จนถึงเข้านอนหรือแม้แต่นอนหลับเราก็มยังสามารถทำความดีได้ในโครงการทำให้เราได้ฝึกสมาธิและการพัฒนาศักยภาพต่างๆ ในตัวเราด้วยเมื่อจบโครงการแล้วสามารถนำไปใช้ในการเรียน การทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เป็นคนที่มีมองโลกในแง่ดี ส่งผลถึงการพัฒนาทางด้านอารมณ์ด้วย เราจะเป็นคนที่อารมณ์ดีสม่ำเสมอ สิ่งใดที่เป็นปัญหา เข้ามากระทบก็จะไม่กระทบจิตใจของเรา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นคุณค่าที่ได้จากการอบรมธรรมทายาทหญิง

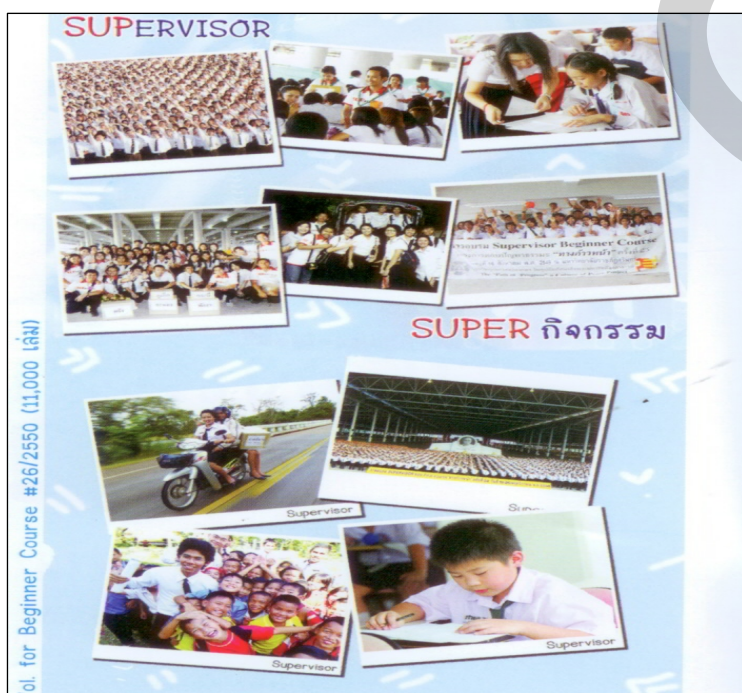
“ธรรมทายาทหญิง”

“ธรรมทายาทหญิง รุ่นที่ 24”

โดยแต่ละกิจกรรมจะมีการผลิตสื่อเฉพาะกิจ อันได้แก่ ป้ายผ้า เสียงตามสาย ป้ายคัดเอาท์
 จุลสารประจำสัปดาห์ แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบปลิว เพลง วีซีดี วารสารอยู่ในบุญ และหนังสือตาม
 โอกาส

“สื่อแผ่นพับของชมรมพุทธ
 ศาสตร์สากล”

“สื่อแผ่นพับของชมรมพุทธศาสตร์
 สากล”

สื่อแผ่นพับของชมรม
พุทธศาสตร์สากล
“โครงการ I do love
mom camp”

สื่อแผ่นพับของชมรม
พุทธศาสตร์สากล
“โครงการ Natural
Meditation Camp”

จากรูปแผ่นพับจะเห็นได้ว่ารูปแบบของแผ่นพับมีรูปแบบที่ไม่ค่อยเป็นทางการมากนัก เป็นแผ่นพับที่เป็นสื่อเพื่อใช้ในการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่งมองแล้วชวนอ่านทั้งสี และรูปแบบดูสดใส ซึ่งเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และยังมีสื่อซีดี ที่น่าสนใจต่าง ๆ ที่น่าสนใจดังนี้

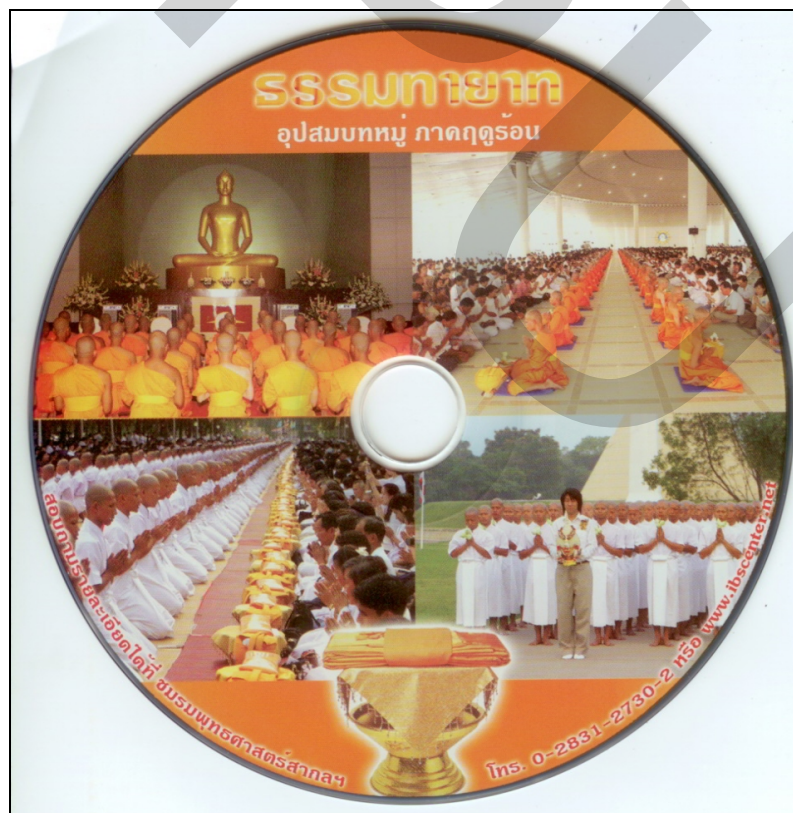
สื่อซีดีบทเพลงสร้างสรรค์เพื่อสันติภาพ

สื่อซีดีเรื่องราวดี ๆ จากชมรมพุทธฯ (ชุดที่ 1)

สื่อซีดีเรื่องราวดี ๆ จากชมรมพุทธฯ (ชุดที่ 2)

สื่อซีดีธรรมทายาท อุปสมบทหมู่ ภาคฤดูร้อน

และยังมีวารสารอยู่ในบุญ เป็นวารสารที่ออกเป็นประจำทุกเดือนรูปแบบการนำเสนอ น่าสนใจดึงดูดใจชวนให้อ่าน มีรูปภาพประกอบที่สวยงาม มีการนำเสนอแบบเข้าใจง่าย ดึงดูดใจ ดังรูปข้างล่าง

หน้าปกวารสาร “อยู่ในบุญ” ฉบับเดือนมกราคม 2551 - เดือน สิงหาคม 2551

ที่มา : http://www.dmc.tv/pages/yunaiboon_journal/yunaiboon_journal.html

นอกจากนี้รูปแบบการสื่อสารของชมรมพุทธศาสตร์สากลจะเป็นการสื่อสารระหว่างสมาชิกในชมรมผ่านสื่อบุคคล โดยเป็นการสื่อสารภายในกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมของชมรม สมาชิกทุกคนมีอิสระในการนำเสนอความคิดในการทำกิจกรรม เน้นการระดมสมองเนื่องจากชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ มีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนาาร่วมกัน ดังนั้นบรรยากาศในการสื่อสารของสมาชิกในชมรมจะเป็นกันเอง ใช้ภาษาที่สุภาพเรียบร้อย ใช้ปิยวาจาซึ่งกันและกัน ส่วนสถานที่พบปะจะเป็นห้องชมรมและที่ชมรมพุทธศาสตร์สากลที่มูลนิธิพระธรรมกาย ดังที่ประธานชมรมพุทธศาสตร์สากล กล่าวว่่า “การสื่อสารของสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์สากลเริ่มแรก

สำหรับนิสิตใหม่นั้นจะมีการเปิดรับสมัครให้เข้ามาเป็นสมาชิกของชมรม และมีการเดินเข้าไปหา
น้องๆ เองให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในการทำบุญร่วมกับชมรม เช่น ช่วงแรกๆ ก็ชวนมาตัดบัตร และ
ต่อไปก็ชวนให้มาเป็นผู้จัดกิจกรรมตัดบัตร ซึ่งจะทำให้น้องๆ สนใจมากขึ้น นอกจากนี้ตัวของ
สมาชิกชมรมพุทธศาสตร์สากลพอเข้ามาเป็นสมาชิกของชมรมและรู้ว่าเป้าหมายของชีวิตที่แท้จริง
คืออะไรทุกคนก็จะเริ่มชักชวนคนใกล้ตัวให้เข้ามาทำบุญ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง รวมทั้งนิสิต อาจารย์
และพนักงานในมหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษาด้วย (สัมภาษณ์, นายวิรัชติ บุญชู:ฝ่ายประสานงาน
ข่าวสารและกิจกรรม ชมรมพุทธศาสตร์สากล, 19 มิถุนายน 2550)

และยังใช้วิธีการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ดาวเทียม DMC และวิทยุ
DMC ของมูลนิธิธรรมกาย ซึ่งในปัจจุบันมีการออกอากาศทาง True Visions ช่อง 104 เวลา 17.00-
21.00 น. ของทุกวันด้วย โดยลักษณะของโทรทัศน์ดาวเทียม DMC และวิทยุ DMC มีดังนี้

โทรทัศน์ดาวเทียม DMC คือ : สื่อเพื่อการศึกษาธรรมะทางไกลผ่านดาวเทียม สถานี
รายการธรรมะที่ส่งสัญญาณออกอากาศผ่านดาวเทียมตลอด 24 ชั่วโมงไปทั่วประเทศไทย และ
ครอบคลุมอีกหลายๆ ประเทศทั่วโลก เนื้อหาของรายการจะมีลักษณะผสมผสานแบบว่าไรดี ที่ชวน
ให้ติดตามได้ตลอดทั้งวัน โทรทัศน์ DMC เป็นช่องทางการสื่อสารหลักสำหรับสมาชิกชมรมพุทธ
ศาสตร์สากล ซึ่งลักษณะของโทรทัศน์ DMC มีดังนี้

DMC เป็นสื่อสีขาวที่สร้างความสุขให้กับทุกคนในครอบครัว ด้วยธรรมะขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยจะนำเสนอรายการธรรมะเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทั้งใน
รูปแบบบทเพลง สารบันเทิง ปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เยาวชนสร้างสรรค์ความรู้และประสบการณ์
ของการปฏิบัติธรรมที่ อ่างอิงจากพระไตรปิฎก ที่จะก่อให้เกิดกำลังใจ อันจะนำไปสู่การปรับปรุง
ตนเองด้วยศีลธรรม ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องในโลกปัจจุบัน เป็นรายการธรรมะที่
เหมาะกับทุกเพศทุกวัยและทุกคนในครอบครัว

DMC เป็นสื่อธรรมะ ที่นำเสนอในรูปแบบที่ทันสมัย เข้าใจง่าย เด็กดูได้ ผู้ใหญ่ดูดี มีทั้ง
รายการ วาไรตี้ ทอล์คโชว์ เทศนาธรรม และสารคดี ที่เกาะเกี่ยวอยู่ในบุญกุศล รายการ เพลง มีวสิก
วิดีโอ ทำให้ใจใสใจสบาย รวมทั้งรายการดีๆ สำหรับเด็ก การ์ตูน ANIMATION เพื่อให้ทุกคนได้
เรียนรู้ธรรมะอย่างเข้าใจและนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ตัวอย่าง
เพียงบางส่วนของรายการธรรมะที่นำเสนอทาง DMC มีดังนี้

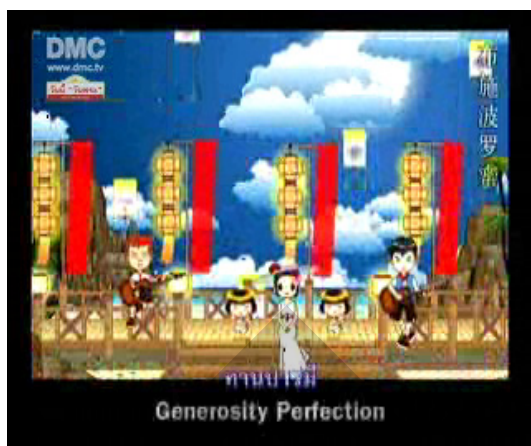
รายการอนุบาลฝันในฝันวิทยา เป็นรายการธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์ที่ได้รับความสนใจ
จากคนทั่วทุกมุมโลก มีผู้ติดตามชมทุกเพศ ทุกวัย และได้รับการตอบรับมากที่สุด รูปแบบรายการ
จะพบเรื่องราวที่ไม่เคยเปิดเผยที่ใดมาก่อน และไม่มีใครเคยรู้หรือเคยเห็น ศึกษาชีวิตหลังความตาย
จะนำเสนอธรรมะนำรู้ในพระไตรปิฎกที่นำเสนออย่างสนุกสนานเข้าใจง่าย โดยเน้นเรื่องของ กฎ

แห่งกรรม กฎแห่งธรรมชาติ ที่ครอบคลุมสรรพชีวิตในโลก เป็นสิ่งที่เกิดมาคู่โลก เริ่มถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญเหล่านี้ ผ่านรูปแบบและเทคนิคต่างๆ ในรายการโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา นับตั้งแต่วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันตลอดหลายปีที่ผ่านมา มีผู้ชมจำนวนมากได้ซักถาม ความรู้เรื่อง กฎแห่งกรรม โดยวิธีเขียนจดหมายเป็น case study หรือ กรณีศึกษา ถามเรื่องราวต่างๆ ของตนเองและญาติมิตร เกี่ยวกับชะตาชีวิตที่ตนเองได้ประสบมาว่า มีความเป็นมาอย่างไร? คุณครูไม่ใหญ่ (หลวงพ่อธัมมชโย) มีเมตตาฝันในฝัน และบอกเล่าถึงการกระทำที่เคยทำไว้ในอดีต จึงส่งผลต่อมาในปัจจุบัน ให้ได้รู้ถึงกันอย่างกระจ่าง ซึ่งเป็นความรู้ที่สอดคล้องกับคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎก อีกทั้งยังปลูกฝังธรรมะให้กับเยาวชนของชาติ โดยใช้ เพลงและมิวสิกวิดีโอ ที่ทันสมัยเป็นสื่อ เพื่อให้เด็กๆ ทั้งหลายเป็นคนทั้งเก่งและดีต่อไป สอนวัยรุ่นวัยมันส์ให้รู้ เท่าทันชีวิต ไม่หลงผิดคิดอบายมุข ใช้หลักธรรมแนะนำการใช้ชีวิตครอบครัวให้อยู่เย็น เป็นสุข สอนคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุให้อยู่ในบุญ เก็บเกี่ยวแต่บุญกุศล สอนให้ ทุกคนหมั่นทำทาน รักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา และน้อมนำหลักธรรมต่างๆ มาสอน อย่างเข้าใจง่าย เพื่อให้ได้รู้ความจริงของชีวิต

“ตราสัญลักษณ์ โทรทัศน์ดาวเทียม DMC”

ตัวอย่าง Music VDO ที่มีรูปแบบการนำเสนอเป็น Animation มีรูปแบบน่าสนใจที่สามารถดึงใจให้คนทำความดีซึ่งจะเน้นทั้งเรื่องของศีล สมาธิ และปัญญา

Music VDO “ทานบารมี”

Music VDO “ถ้าตั่งนั่งเครียดไปทำไม”

Music VDO “แม่ของเรา (ของขวัญวันแม่)”

DMC Mini Series ซึ่งมี Mini Series หลากหลายรูปแบบ เช่น Mini Series เรื่อง คุณครู ไอโกะ พระเวสสันดร วิฑูรบัณฑิต เป็นต้น ซึ่งรายการต่างๆ เหล่านี้เป็นรายการที่นำเสนอเป็นแบบ Animation มีเนื้อหาและรูปแบบเพื่อจูงใจให้คนทำความดี

ตัวอย่างรายการ โทรทัศน์ : DMC Mini Series

เรื่อง ทศชาติชาดก “วิฑูรบัณฑิต”

เรื่อง “พระเวสสันดร”

เรื่อง “มโหสถบัณฑิต”

เรื่อง “คุณครูครูก้อง”

DMC Variety มีรายการหลากหลายรูปแบบที่มีเนื้อหาสาระที่ดีที่สนับสนุนให้คนทำความดี ตัวอย่างของ DMC Variety มีดังนี้

รายการสุขกายสบายใจ ออกอากาศวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 11.20-11.30 น. เป็นรายการที่รวบรวมสาระดีๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจ เพราะร่างกายเป็นฐานที่ตั้งของจิตใจ เมื่อกายแข็งแรงใจแกร่งเต็มที การสร้างบารมีก็สามารถทำได้อย่างสะดวกสบายและเปี่ยมไปด้วยความสุขที่แท้จริง

รายการไปวัดไปวา ออกอากาศทุกวันพุธ เวลา 16.00-16.30 น. เนื้อหาของรายการพาไปสักการะบูชาสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ทางพระพุทธศาสนาทั่วประเทศ ชมความงดงามของศิลปะที่บรรพบุรุษได้บรรจงสร้างขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา พบกับความแตกต่างของวัฒนธรรมและประเพณีในชุมชนนั้นๆ

“DMC Variety”

Variety “สุขกายสบายใจ”

วิทยุ DMC มีการออกอากาศครอบคลุมทั่วประเทศรูปแบบของรายการเป็นรายการเดียวกันกับที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ DMC เพียงแต่การนำเสนอทางวิทยุมีแต่เสียง ไม่มีภาพแต่ก็มีข้อดีคือครอบคลุมทั่วประเทศดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.1 การถ่ายทอดสด DMC ทางสถานีวิทยุ

จังหวัด	เขต/อำเภอ	ความถี่	ช่วงเวลา
กทม.	ประเวศ สวนหลวง พระราม 2 บางนา	F.M.96.25 MHZ	
	ภาษีเจริญ บางแค บางขุนเทียน สำเพ็ง พาทูร์ดี เขาวราชวงเวียนใหญ่	F.M.94.75 MHZ	08.00-22.00
	ประตูน้ำ อนุสาวรีย์ชัย มานูญครอง สยามสแควร์	F.M.102.75 MHZ	
ปทุมธานี	อ.เมือง อ.ธัญบุรี อ.ลำลูกกา รังสิต ดอนเมือง	F.M.91.75 MHZ	
	อ.คลองหลวง บางขันธุ์	F.M.96.25 MHZ	ทั้งวัน
	อ.คลองหลวง บางขันธุ์	F.M.102.25 MHZ	
สระบุรี	อ.พระพุทธบาท	F.M.101.25 MHZ	08.00-09.00
ฉะเชิงเทรา	อ.บางปะกง (บางวัว)	F.M.102.25 MHZ	ทั้งวัน
ชลบุรี	อ.สัตหีบ	F.M.93.50 MHZ	05.00-06.00
จันทบุรี	อ.เมือง	F.M.101.75 MHZ	05.00-22.00
ปราจีนบุรี	อ.กบินทร์บุรี	F.M.106.75 MHZ	06.00-08.00
กาญจนบุรี	อ.เมือง	F.M.99.75 MHZ	05.00-22.00

จังหวัด	เขต/อำเภอ	ความถี่	ช่วงเวลา
นครราชสีมา	อ.เมือง	F.M.92.75 MHZ	06.00-22.00
	อ.ปักธงชัย	F.M.97.00 MHZ	ทั้งวัน
สุรินทร์	อ.เมือง	F.M.91.00 MHZ	05.00-22.00
	ศีขรภูมิ	F.M.92.25 MHZ	06.00-22.00
ขอนแก่น	อ.เมือง	F.M.93.30 MHZ	ทั้งวัน
หนองคาย	อ.ท่าบ่อ	F.M.101.50 MHZ	19.00-22.00
อุดรธานี	อ.เมือง	F.M.105.00 MHZ	06.00-07.00/ 13.00-14.00
หนองบัวลำภู	อ.เมือง	F.M.103.50 MHZ	18.00-19.00
เชียงใหม่	อ.เมือง (จุดคงศสถานล้านนา)	F.M.104.00 MHZ	ทั้งวัน
เชียงใหม่ (ต่อ)	อ.สออด (สวนเพชรแก้ว, มูลนิธิศึกษาธรรม)	F.M.104.75 MHZ	05.00-23.00
	อ.สออด (วัดแม่สะนาม)	F.M.106.25 MHZ	09.00-11.00/ 19.30-22.00
	อ.จอมทอง (วัดห้วยตองสัก)	F.M.98.75 MHZ	05.00-24.00
พะเยา	กิ่งอำเภอภูซาง	F.M.107.75 MHZ	ทั้งวัน
พิษณุโลก	อ.เมือง	F.M.101.00 MHZ	07.00-22.00
ภูเก็ต	อ.เมือง	F.M.95.5 MHZ	ทั้งวัน
สงขลา	อ.หาดใหญ่	F.M.100.25 MHZ	ทั้งวัน
ยะลา	อ.เมือง	F.M.103 MHZ	ทั้งวัน

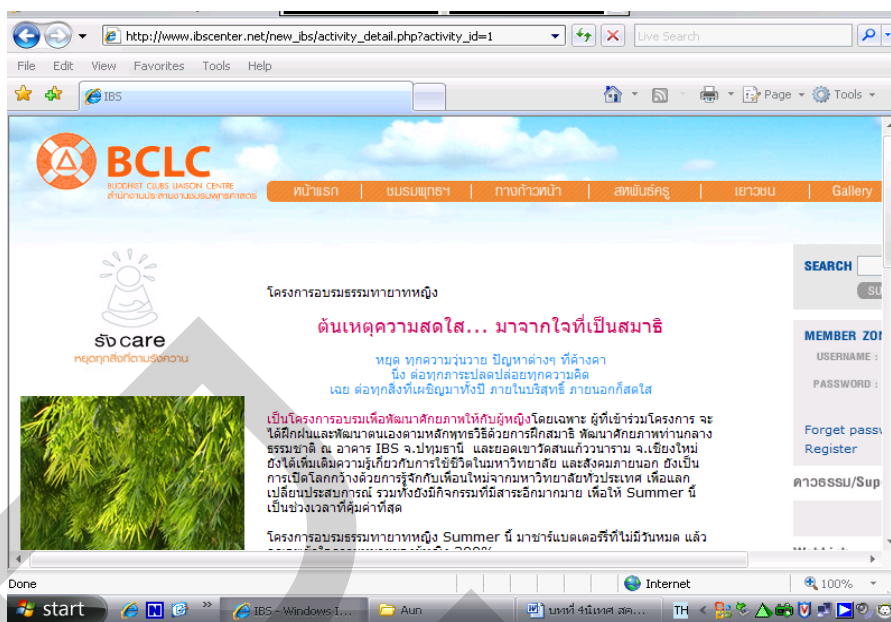
นอกจากนี้ยังใช้สื่อสมัยใหม่ (New Media) ซึ่งได้แก่ สื่ออินเทอร์เน็ต โดยมีเว็บไซต์กลางของชมรมพุทธศาสตร์สากล คือ www.ibscenter.net และเว็บไซต์ของโทรทัศน์ DMC คือ www.dmc.tv ซึ่งถือว่ามีค่าสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็นแหล่งประสานงานสำหรับสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์สากลในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นแหล่งรวบรวมความรู้สำหรับการทำความดี

เว็บไซต์ชมรมพุทธศาสตร์สากล http://www.ibscenter.net/new_ibs/ ซึ่งในรายละเอียดของเว็บไซต์ของชมรมพุทธศาสตร์สากลนั้น ในหน้าแรก http://www.ibscenter.net/new_ibs/ จะมีทั้งประวัติของชมรมพุทธศาสตร์สากล กิจกรรมต่าง ๆ ของชมรมฯ ข่าวสารต่างๆ

เกี่ยวกับชมรมฯ สถานที่ติดต่อชมรมฯ ซึ่งจะทำให้สมาชิกชมรมหรือบุคคลทั่วไปได้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวของชมรมพุทธศาสตร์ฯ ว่ามีกิจกรรมใดน่าสนใจบ้าง

ถัดมาหน้าที่สอง “ชมรมพุทธฯ” http://www.ibscenter.net/new_ibs/bclc.php ซึ่งเป็นสำนักงานประสานงานชมรมพุทธศาสนาทั่วประเทศจะเน้นไปในการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมพุทธศาสตร์สากลซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่าที่มีการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาเข้าร่วมโครงการต่างๆ เช่น โครงการ “ธรรมทายาทอุปสมบทหมู่ ภาคฤดูร้อน” และโครงการ “ธรรมทายาทหญิง”

หน้าสอง “ชมรมพุทธฯ” http://www.ibscenter.net/new_ibs/bclc.php

หน้าที่สาม “ทางก้าวหน้า” http://www.ibscenter.net/new_ibs/index_tkn.php เป็นศูนย์ประสานงานทางก้าวหน้าซึ่งเป็นโครงการตอบปัญหาธรรมะในหน้านี้จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ “ทางก้าวหน้า” มีทั้งระเบียบการ ปฏิทินโครงการ สนามสอบ ผลการสอบ และการส่งเอกสารเพื่อติดต่อกับโครงการ ดังรูปหน้าถัดไป

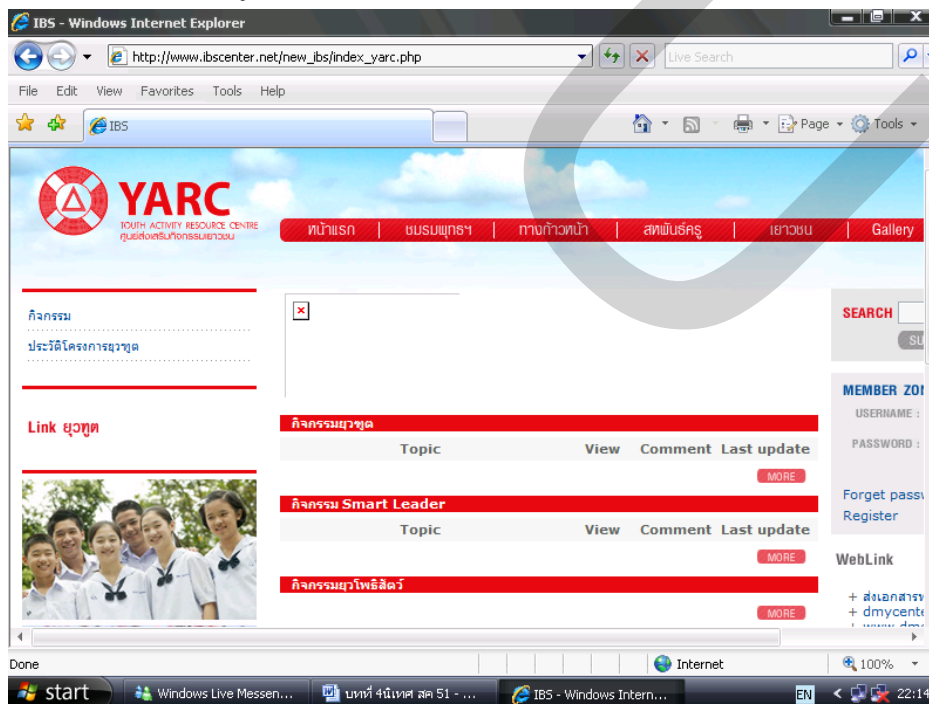
หน้าสาม “ทางก้าวหน้า” http://www.ibscenter.net/new_ibs/index_tkn.php

หน้าที่สี่ “สหพันธ์ครู” http://www.ibscenter.net/new_ibs/index_teacher.php เป็นสำนักงานสหพันธ์ครูพุทธศาสตร์สากลดังรูปข้างล่างนี้

หน้าที่สี่ “สหพันธ์ครู” http://www.ibscenter.net/new_ibs/index_teacher.php

หน้าที่ห้า “เยาวชน” http://www.ibscenter.net/new_ibs/index_yarc.php เป็นศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน ดังรูปข้างล่างนี้

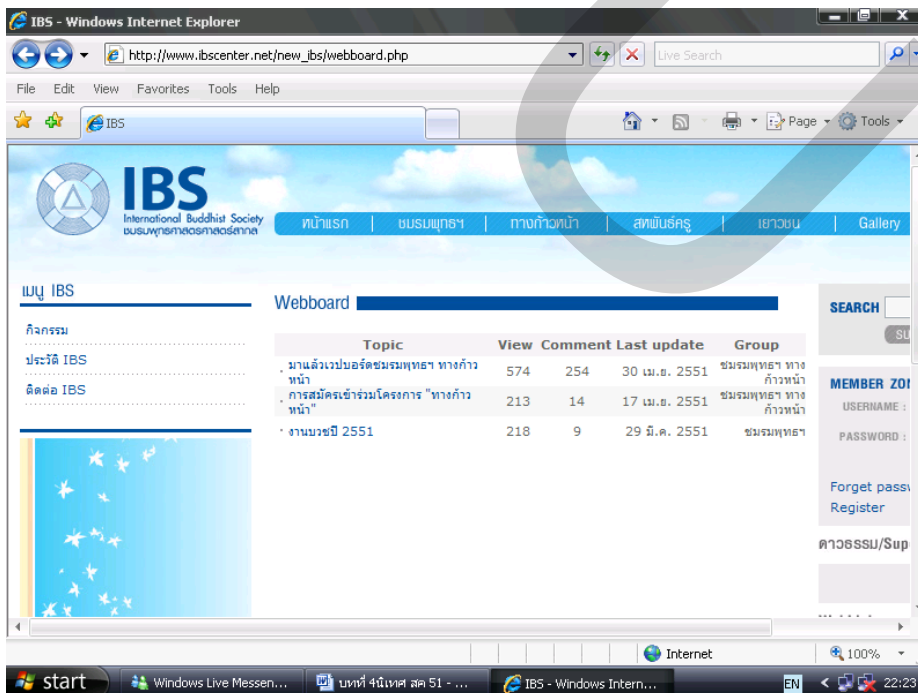

หน้าที่ห้า “เยาวชน” http://www.ibscenter.net/new_ibs/index_yarc.php

หน้าที่หก “Gallery” http://www.ibscenter.net/new_ibsgallery.php จะมีรูปภาพกิจกรรมต่างๆ ที่สมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์สากลร่วมกันดำเนินการ ดังรูปข้างล่างนี้

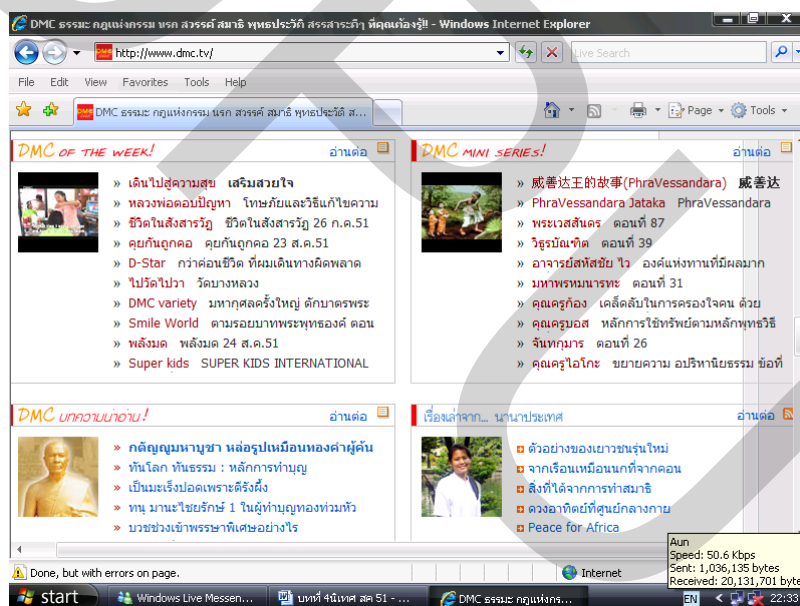
หน้าที่หก “Gallery” http://www.ibscenter.net/new_ibsgallery.php และหน้าสุดท้ายหน้าที่เจ็ด “Webboard” http://www.ibscenter.net/new_ibsgallery.php ให้สมาชิกชมรมสามารถแสดงความคิดเห็นและติดต่อกันผ่านทางเว็บบอร์ด ดังรูปข้างล่างนี้

หน้าเจ็ด “Webboard” http://www.ibscenter.net/new_ibsgallery.php

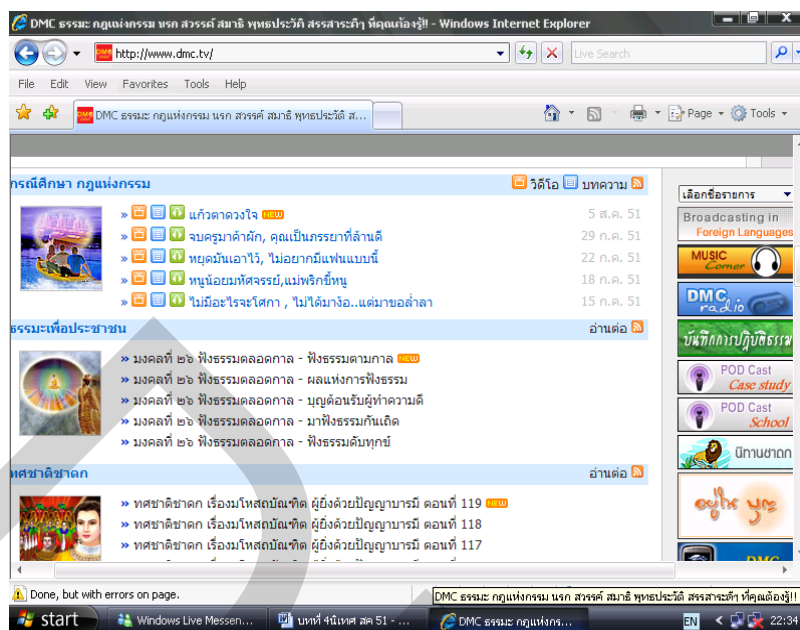
เว็บไซต์ของ DMC (www.dmc.tv) นอกจากเว็บไซต์ของชมรมพุทธศาสตร์สากลแล้ว ยังมีเว็บไซต์ของสถานีโทรทัศน์ DMC ของวัดพระธรรมกายซึ่งเป็นสื่อในการเข้าถึงธรรมะได้ตลอด 24 ชั่วโมง เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจุดเด่นของเว็บไซต์ www.dmc.tv นั้นมีรายการย้อนหลังของรายการที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์ DMC ซึ่งสามารถเข้าชมได้ตลอดนอกจากนี้ยังสามารถดาวโหลดเก็บไว้ได้อีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นทางออกให้กับผู้ชมที่อาจพลาดโอกาสการชมบางรายการทางโทรทัศน์ DMC หรือเมื่อชมแล้วอาจต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม ก็สามารถติดตามได้ผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งเลือกชมได้ด้วยตนเองว่าจะเข้าไปในช่วงใดเวลาใดตามแต่สะดวก ช่วยทำให้มีความเป็นปฏิสัมพันธ์ (Interactive) มากขึ้น

การนำเสนอของเว็บไซต์ www.dmc.tv เป็นการสื่อสารสมัยใหม่ที่ได้รับคามนิยมเป็นอย่างสูงปัจจุบันในแต่ละวันจะมีผู้เข้าชมนับหมื่นคนแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารผ่านเว็บไซต์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งจำเป็นในยุคของสังคมโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

“เว็บไซต์ DMC”

ที่มา : <http://www.dmc.tv/>

“เว็บไซต์ DMC”

ที่มา : <http://www.dmc.tv/>

4.2.2 รูปแบบการสื่อสารของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การดำเนินงานของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะเป็นการทำโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม คุณธรรมของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นโครงการกิจกรรมที่ทางชมรมได้จัดทำโครงการจึงเป็นการนำสื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ได้แก่ พิธีไหว้ครู กิจกรรมการตักบาตร การนั่งสมาธิ การสวดมนต์ และการปล่อยปลา

“กิจกรรมการปล่อยปลาของชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”

“กิจกรรมการปล่อยปลาของชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”

โครงการและสื่อกิจกรรมหลักของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ โครงการปฏิบัติธรรมและศึกษาธรรมะเพื่อให้สมาชิกได้เห็นคุณค่าอย่างแท้จริงของการประพฤติปฏิบัติธรรม คุณค่าในธรรมะ และให้มีสถานที่ในการประพฤติปฏิบัติธรรม กิจกรรมของชมรมฯ จึงเน้นหนักไปในด้านการศึกษาและปฏิบัติ กิจกรรมที่เป็นหลักของคือ *การสวดมนต์* และ *นั่งสมาธิทุกเช้าเย็น* ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะสิ่งนี้คือหลักปฏิบัติที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนา และอาจกล่าวได้ว่า *หัวใจของขุมมุนุพุทธศาสตร์ก็คือการปฏิบัติธรรม* จากการได้ปฏิบัติธรรมกันเป็นประจำ

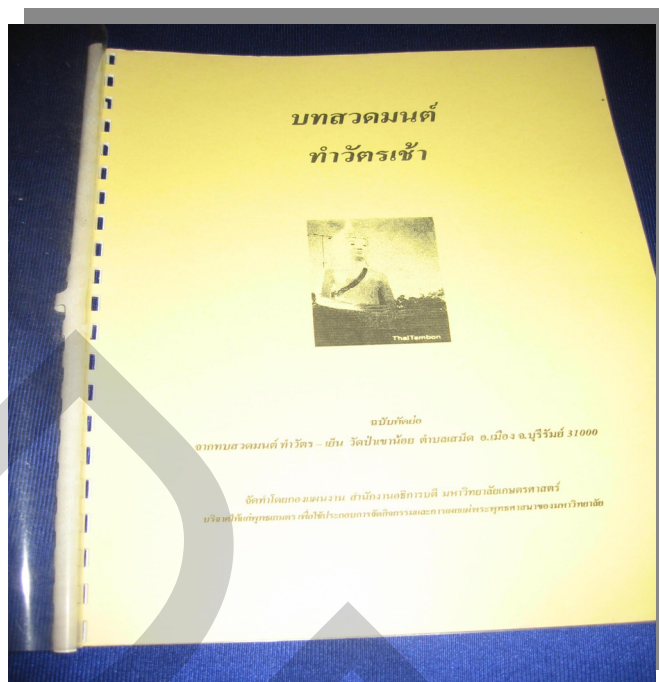
สิ่งหนึ่งที่ตามมาคือ *การสนทนาธรรม* ประธานชมรม จะเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการสนทนาธรรมได้อย่างดีเยี่ยม โดยจะถ่ายทอดเนื้อหาจากหนังสือธรรมะมาพูดคุยกับสมาชิกในชมรม เพื่อให้เกิดความกระจ่างและเป็นการปูพื้นฐานแนวทางการศึกษาธรรมเบื้องต้นให้แก่สมาชิกได้เรียนรู้

“อาคารชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”

“ห้องสวดมนต์ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”

หนังสือ “บทสวดมนต์ ทำวัตรเช้า” ของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“ห้องชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”

กิจกรรมการตักบาตร คือการถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสามเณร โดยการใส่อาหารลงในบาตรด้วยอากรนอบน้อม การตักบาตรนี้ ถือเป็นกิจวัตรที่สำคัญอย่างหนึ่งของพุทธศาสนิกชน เพื่อสืบอายุพระพุทธศาสนา และเป็นการกำจัดความโลภ ความตระหนี่และความเห็นแก่ตัวลงได้

นับเป็นความละเอียดอ่อนอันนำสรรเสริญยิ่งของบรรพชนไทย ที่ได้ปลูกฝังประเพณีอันดีงามนี้เอาไว้ให้ลูกหลาน การได้ขัดเกลาตัวเองอยู่เป็นนิจด้วยการให้ ย่อมทำให้สังคมเกิดความสงบสุขได้ ประเพณีการตักบาตร จึงนับว่าเป็นมรดกธรรมอันมีค่ายิ่งได้สืบทอดมาจนกระทั่งปัจจุบัน

การตักบาตรประเพณีของชมรมพุทธฯ นั้นแต่เดิมจัดให้มีการตักบาตรเฉพาะในวันสำคัญเท่านั้นเช่นวันไหว้ครูหรือวันปีใหม่ ด้วยการเห็นความสำคัญดังกล่าว ประกอบกับได้รับความสนับสนุนจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ชมรมพุทธฯ จึงได้เริ่มจัดให้มีการตักบาตรขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆ เช้าวันพฤหัสบดี ทั้งนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์ ข้าราชการ และนิสิตได้ทำบุญให้ทานโดยสะดวก ปัจจุบันทางคณะกรรมการชมรมพุทธศาสตร์ได้จัดให้มีการตักบาตรเป็นประจำทุกวันพฤหัสบดี โดยมีการถวายภัตตาหารเช้าแก่พระภิกษุสงฆ์ที่มารับบิณฑบาต ณ อาคารพุทธเกษตรแล้วจึงนิมนต์ไปปรับบิณฑบาตที่อาคารศูนย์เรียนรวม เพราะการให้คือต้นทางแห่งความสุขที่แท้จริง ทะเลไม่เคยอ้อมด้วยน้ำจืด ไฉนจิตย่อมไม่อ้อมด้วยการทำบุญให้ทานจืดนั้น

และกรณีตัวอย่างของการตักบาตรที่ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับมูลนิธิพระธรรมกาย ซึ่งดูแลชมรมพุทธศาสตร์สากล จัดกิจกรรมตักบาตรพระจำนวน 1,111 รูป ขึ้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2551 ภายใต้งบโครงการตักบาตรพระ 500,000 รูป 76 จังหวัด ทุกวัดทั่วไทย ของมูลนิธิพระธรรมกาย

ซึ่งในการตักบาตรจะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายซึ่งเป็นการรวมพลังของคณาจารย์ นิสิต และหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัย สโมสรนิสิต คณะ และชมรมต่างๆ รวมทั้งทีมงานผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ คือ ชมรมสมาธิเพื่อคุณภาพชีวิต กลุ่มพัฒนาศักยภาพ ชมรมผู้รักธรรม และศิษย์เก่า-ศิษย์ปัจจุบัน ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งชุมชนรอบข้างมหาวิทยาลัยด้วย โดยเฉพาะนิสิตซึ่งร่วมกันจัดเตรียมงานตักบาตรในครั้งนี้อย่างเข้มแข็ง เริ่มตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ การจัดเตรียมสถานที่ รวมถึงเมื่อเสร็จสิ้นการตักบาตรแล้วก็มีการจัดเก็บสถานที่ ซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีกันได้อย่างดี

รวมพลังนิสิตไปประชาสัมพันธ์งานตัดขาดพระ 1,111 รูป รอบมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ให้ประชาชนได้รับทราบข่าวบุญด้วยบรรยากาศที่คึกคัก ดังรูป

ที่มา : http://www.dmc.tv/pages/latest_update/Thailand_KU.html

ที่มา : http://www.dmc.tv/pages/latest_update/Thailand_KU.html

ที่มา : http://www.dmc.tv/pages/latest_update/Thailand_KU.html

ผลสำเร็จที่ได้จากการจัดกิจกรรมตักบาตรพระครั้งนี้มีอยู่มากมาย ดังเช่น พระเดชพระคุณพระพิพัฒนศาสนกิจวิธาน เจ้าคณะเขตจตุจักร ประธานในพิธีฝ่ายสงฆ์ กล่าวว่า “อาตมาภาพประทับใจมากที่ผู้จัดงาน ทำได้อย่างเรียบร้อย สมบูรณ์แบบ เป็นที่น่าเลื่อมใสอย่างยิ่ง การแสดงตนเป็นพุทธมามกะนี้ ถือว่าเป็นประเพณีในทางพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว เป็นการประกาศตนแสดงตนแล้วก็ยืนยันว่า เราเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์แบบ ทั้งกาย วาจา และใจจิตใจ ไม่ว่าจะไปอยู่ที่แห่งหนตำบลใด อยู่ที่ไหนก็ตาม เราก็ยังเป็นชาวพุทธ พร้อมด้วยกาย วาจา ใจ ตลอดไปในที่ทุกสถาน ในการทุกเมื่อ”

ส่วนนายปรามทย์ ไม้กั๊ด นายกสภามหาวิทยาลัย ประธานในพิธีฝ่ายฆราวาส กล่าวว่า “ผมคิดว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ และดีมากครับ ผมเห็นนิสิต รุ่นลูกๆหลานๆ มาทำบุญกันมากมาย ก็ชื่นใจ ผมว่างานแบบนี้ น่าจะมีกันบ่อยๆ และการนำของ ไปถวายพระภิกษุ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ผมว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก สถาบันการศึกษาอีกหลายๆแห่ง ควรดำเนินการในลักษณะนี้นะครับ”

ที่มา : http://www.dmc.tv/pages/latest_update/Thailand_KU.html

นอกจากนี้ รศ. วุฒิชัย กปิลกาญจน์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวว่า “ปกติ ผมก็มาร่วมงานของนิสิตเป็นประจำนะครับ แต่ปีนี้ นิมนต์พระมากเป็นประวัติการณ์ เราเริ่มต้นให้น้องใหม่ทำบุญ ก็จะทำให้เขามีจิตใจ และทัศนคติที่ดี สอดคล้องกับโครงการบัณฑิตยุคใหม่ ที่ต้องการจะให้ นิสิตมีคุณธรรมในวิชาชีพ งานนี้ ผมประทับใจครับ เพราะเราไม่ได้จำกัด เฉพาะนิสิตปี 1 แต่ประชาชนที่อยู่โดยรอบยังได้มาทำบุญด้วย ถือเป็นมิติใหม่ของมหาวิทยาลัย ที่เดียว ตอนนี้ วิทยาเขตทั้ง 4 แห่งของเรา คือ บางเขน กำแพงแสน ศรีราชา และที่จังหวัดสกลนคร จะมีอาคารที่เรียกว่า พุทธเกษตร สำหรับทำพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ฉะนั้นนิสิตทุกคนสามารถไปทำบุญได้ ถือเป็นนโยบายอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัย ที่ต้องการฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยและชาวพุทธครับ”

พิธีไหว้ครู การไหว้ครู คือการที่ศิษย์แสดงความเคารพยอมรับนับถือครูบาอาจารย์อย่างจริงจังว่า ท่านเปรียบพร้อมด้วยคุณธรรมความรู้ ศิษย์ ในฐานะผู้สืบทอดมรดกทางวิชาการจึงพร้อมใจกันปวารณาตนรับการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ มานะ อดทนเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางของการศึกษาตามที่ตั้งใจไว้ การจัดพิธีไหว้ครูนั้นจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่ได้กระทำต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ในอดีตในสมัยแรกนั้นมหาวิทยาลัยฯ ได้จัดให้มีพิธีไหว้ครูขึ้นที่หอประชุมใหญ่ โดยชมรมพุทธศาสตร์ซึ่งขณะนั้นเป็น แผนกหนึ่งในองค์การบริหารองค์การนิสิต (อบ.ก.) จะมีหน้าที่ในการดำเนินงานทางด้านพิธีกรรม โดยมีองค์การบริหารองค์การนิสิตเป็นแกนนำต่อมาในปี พ.ศ. 2527 ชมรมพุทธศาสตร์เริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดงานมากขึ้น โดยในปีนั้นมี การนำนิสิตไปฟังเทศน์ที่วัด ซึ่งได้สร้างความประทับใจให้กับคณาจารย์และเพื่อนนิสิตเป็นจำนวนมาก

มาก ในปี พ.ศ. 2529 เมื่อสร้างอาคารอนุประสงค์ (อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ) เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ย้ายสถานที่จัดงานจากหอประชุมมายังอาคารใหม่

วัตถุประสงค์ของโครงการไหว้ครู เพื่อให้บัณฑิตได้แสดงความกตัญญูเวทีต่อครูบาอาจารย์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนิสิตกับอาจารย์ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่นิสิตเพื่อให้บัณฑิตได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ประเพณีที่ดีงามให้เป็นมรดกสืบไป อานิสงฆ์ของการไหว้ครูเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูอย่างเต็มที่ เป็นที่สามารถใช้ความรู้ที่ได้เล่าเรียนมานั้นใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนและผู้อื่นทำให้ความรู้และวิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าขึ้นไป

“พิธีไหว้ครู ประจำปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”

ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ใช้สื่อต่างๆ ในการสื่อสารดังนี้

สื่อกิจกรรม ได้แก่ ตักบาตร นั่งสมาธิ สวดมนต์เช้า – เย็น โดยมีการจัดทีมประชาสัมพันธ์ใช้เครื่องขยายเสียงไปยังหอพักนักศึกษา โรงอาหาร หอสมุด บริเวณรถบัส ไอทีสแควร์ ไปเชิญชวนในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ปล่อยปลา การถวายสังฆทาน

สื่อมวลชน ถ่ายทอดรายการจากเครือข่ายโทรทัศน์ DMC และออกอากาศทางวิทยุ

สื่อบุคคล ได้แก่ กลุ่มเพื่อนและพี่ในชมรม การบอกเล่า การทำกิจกรรมร่วมกัน การประชาสัมพันธ์พูดเชิญชวน ดังเช่นนางสาวศิริรัตน์ สุขารมย์ และนางสาววรลักษณ์ บุญฤทธิ์ กล่าว

ว่า สื่อบุคคลที่ใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมของชมรมได้แก่ “พี่ ๆ ในชมรม และเพื่อนบอกต่อเพื่อน” นางสาวปาริฉัตร โกลิเยน และนางสาววิรดี บุญฤทธิ์ กล่าวว่า สื่อบุคคลที่ใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมของชมรมได้แก่ “พี่ ๆ ในชมรม พระอาจารย์ และเพื่อนๆ” และนายสุธีร์ พันธุ์วิเชียร กล่าวว่า สื่อบุคคลที่ใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมของชมรมได้แก่ “สมาชิกที่ชมรม” นอกจากนี้ นายพีรณัฐ ธิปติ และนายสุเทพ ศิริเมธานนท์ กล่าวว่า สื่อบุคคลที่ใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมของชมรมได้แก่ “ทีมประชาสัมพันธ์”

สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ การจัดนำเสนอ DVD กฎแห่งกรรม การใช้ CD MP3 เพลงธรรมะ VCD จัดชาเลี้ยงเป็นรถประชาสัมพันธ์งานเฉพาะกิจ ส่ง MSN ถึงเครือข่าย สมาชิกในชมรมให้มาร่วมทำกิจกรรม จัดทำ MV ตัดต่อกิจกรรมชมรมประมวลภาพกิจกรรมให้เพื่อนๆ ในชมรมต่างๆ ทำป้ายติดประกาศตามคณะต่างๆ สถานที่ที่เป็นจุดสนใจ เช่น หอสมุด โรงอาหาร และวารสารอยู่ในบุญ นอกจากนี้ยังแนะนำนักศึกษาให้เปิดเว็บไซต์ www.ibscenter.net และเว็บไซต์ www.dmc.tv

“อภิปรายกลุ่ม ระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ 7 พฤศจิกายน 2550”

“อภิปรายกลุ่ม ระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ 7 พฤศจิกายน 2550”

4.2.3 ชมรมพุทธศาสตร์สากล มหาวิทยาลัยบูรพา

การดำเนินงานของชมรมพุทธศาสตร์จะเป็นการทำโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม คุณธรรมของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นโครงการกิจกรรมที่ทางชมรมได้จัดทำโครงการจึงเป็นการนำสื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ทั้งนี้โครงการกิจกรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ สื่อกิจกรรมภายในสถาบัน ได้แก่ พิธีไหว้ครู กิจกรรมการตักบาตร การนั่งสมาธิ การสวดมนต์ และการปล่อยปลา ทั้งนี้ในส่วนของสื่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัยบูรพาที่เด่นได้แก่ พิธีสังฆทานใหญ่

“อาคารปฏิบัติธรรม ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

“อาคารปฏิบัติธรรม ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา”

“พิธีสังฆทานใหญ่ ณ มหาวิทยาลัยบูรพา”

สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมของชมรมฯ ได้แก่ **สื่อกิจกรรม** ได้แก่ ตักบาตร นั่งสมาธิ สวดมนต์ ปล่อยปลา ถวายสังฆทาน **สื่อมวลชน** รับรายการจากเครือข่ายโทรทัศน์ช่อง DMC ของวัดพระธรรมกาย **สื่อบุคคล** ได้แก่ พี่ๆ จากชมรม การสื่อสารผ่านสื่อบุคคลจะเห็นได้ชัดเจนดังที่นางสาวฉิรินุช ทামী นายนิวัฒน์ สมุทรครินทร์ และนายนรินทร์ ผาวิรัตน์ สมาชิกชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา กล่าวว่าสื่อของชมรมที่ใช้ในการดำเนินงานและกิจกรรมของชมรมได้แก่ “พี่ ๆ ในชมรมฯ” นอกจากนี้ยังพบว่าชมรมยังใช้ในการประชาสัมพันธ์ทางตรงโดยให้สมาชิกของชมรมออกไปพูดคุยชวนประชาสัมพันธ์ให้ร่วมกิจกรรมของชมรมฯ นายวิระวัฒน์ ธรรมศิริทอง สมาชิกชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา กล่าว

สื่อเฉพาะกิจ VCD ใบปลิว จุลสาร แผ่นพับ CD วีดีโอ เทป โปสเตอร์ คัดเอาท์ โทรโข่ง ไปตามหอพัก โทรศัพท์มือถือ เมกกะวอค์ จดหมายถึงสมาชิก เสียงตามสาย ดังที่นายวิระวัฒน์ ธรรมศิริทอง นางสาวฉิรินุช ทামী นางสาวจริรัตน์ พัศธุธา และนางสาวประทุมทรัพย์ประเสริฐ กล่าวว่า “สื่อเฉพาะกิจที่ใช้ในการดำเนินงานของชมรมได้แก่จุลสารตักบาตร และจดหมายที่ถึงน้อง” ส่วนนายชญารัฐ วิไลรัตน์ กล่าวว่า “สื่อเฉพาะกิจที่ใช้ในการดำเนินงานของชมรมได้แก่ป้ายประกาศ และประกาศเสียงตามสาย” นอกจากนี้ นายนิวัฒน์ สมุทรครินทร์ และกฤตพล สุวรรณสว่าง กล่าวว่า “สื่อเฉพาะกิจที่ใช้ในการดำเนินงานของชมรมได้แก่โปสเตอร์ ป้ายประชาสัมพันธ์ และคัดเอาท์”

สื่ออินเทอร์เน็ต แนะนำให้เปิดเว็บไซต์ www.dmc.com และเว็บไซต์ชมรมพุทธศาสตร์สากล www.ibscenter.net

4.3 กระบวนการสื่อสารในการสร้างความเข้มแข็ง

ชมรมพุทธศาสตร์สากล ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และชมรมพุทธศาสตร์ ทำกิจกรรมต่างๆ ฝึกการวางแผนและการประสานงาน แบ่งงานกันให้ชัดเจนและช่วยเหลือกัน การทำงานเป็นทีมว่าได้บุญและฝึกตัวเองได้ ได้เรียนรู้กฎแห่งกรรม ความเป็นจริงของชีวิต วิธีการชวนให้น้องมาอบรมธรรมทายาท ได้ฝึกฝนตนเองทำงานร่วมกัน แบ่งหน้าที่กันเพื่อเป็นการฝึกฝนของแต่ละคน ได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ ของชมรมพุทธศาสตร์ โดยพี่ๆ ชมรมจะเป็นคนที่ค่อยๆ ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับกลุ่มที่เข้ามาใหม่ และในขณะเดียวกันก็จะค่อยๆ ให้ธรรมะ ให้เป้าหมาย อุดมการณ์ ตามลำดับ ศึกษาธรรมะข้อคิดดีๆ ที่จะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ฝึกฝนอบรมตนเองให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี อย่างมีวินัยในตัวเอง มีคุณธรรม

ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การเคารพกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง การวางตัวระหว่างชาย-หญิง การพูดคุยกัน โดยการประชุมงาน พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยกันคิดหาทางที่ทำได้ให้งานชมรมพุทธศาสตร์ดำเนินไปในทางเดียวกัน สิ่งที่ทำให้รู้สึกรักชมรมพุทธศาสตร์ วัฒนธรรมชมรมแบบพี่แบบน้อง และเพื่อน การดูแล เล่าธรรมะ ชักชวนกันมาปฏิบัติธรรม หรือสร้างความดีร่วมกัน ทำให้เกิดความเต็มใจที่จะช่วยเหลือ ร่วมมือ ร่วมใจกันสร้างกิจกรรมต่างๆ เพื่อชวนน้องๆ รุ่นต่อไปมาสร้างความดีร่วมกัน ชมรมเป็นศูนย์กลางของการสร้างความดี เป็นที่ฝึกตัวของทุกคนที่อยากพัฒนาตนเอง และนำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งยังมี เพื่อน พี่ น้อง ที่ชวนกันทำความดีอยู่เสมอ ช่วยกันสร้างบุญไปพร้อมๆ กัน ระบบการทำงานของชมรม มีระเบียบ มีการวางแผนและรู้จักบริหารบุคคลตามความสามารถ กิจกรรมของชมรมน่าสนใจ เพราะเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ชมรมพุทธศาสตร์เป็นสถานที่ผ่อนคลายให้ความรู้สึกสบายใจ เป็นที่พึ่งทางใจ มาทำวัตรด้วยกัน สวดมนต์และทำงานรวมกัน ในโอกาสงานบุญต่างๆ มีเป้าหมายและดำเนินชีวิตตามวิถีทางพุทธอย่างแท้จริง ดังที่ นางสาวสุพิชฌาย์ ศรีวรุษา ประธานชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวว่า “การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น ชมรมพุทธฯ มีทีมประชาสัมพันธ์ของชมรมเป็นผู้รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของชมรม นอกจากนี้สมาชิกของชมรมก็มีส่วนช่วยในการสื่อสารกับบุคคลภายนอกหรือสมาชิกในชมรมเพื่อให้เข้าร่วมในกิจกรรมของชมรม โดยกิจกรรมของชมรมจะมีการตัดบัตรทุกวันพฤหัสบดี ปล่อยปลาทุกวันจันทร์ วันพุธ เตรียมของและทำความสะอาดชมรม เย็นวันพฤหัสบดีมีพระอาจารย์มาเทศนา มาสอนธรรมะ วันจันทร์จะปล่อยปลาตอน 6 โมงเย็น ชมรมจะมีการสื่อสารกับสมาชิกและนักศึกษาคณาจารย์ บุคลากร และชุมชนรอบข้าง มหาวิทยาลัยโดยส่วนมากจะเดินไปบอกด้วยตัวเองโดยใช้โทรโข่ง กระจายกันเป็นสายไป คือจะเลือกสถานที่จุดใหญ่ ๆ เช่น บริเวณรถบัส หรือว่าโรงอาหาร หอสมุด ไอทีสแควร์ หอในทั้งหอชาย หอหญิงและยังมีการติดปิดประกาศรอบมหาวิทยาลัยอีกด้วย สำหรับกระบวนการสื่อสารในการชักชวนให้รุ่นน้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมพุทธฯ นั้นจะเน้นไปที่ความอบอุ่น ความเป็นพี่เป็นน้อง ความรักในการทำมาดี และมีกิจกรรมที่สนุกสนานไม่มีการระเบียบมากโดยจะมีการพูดถึงเรื่องอานิสงฆ์ผลบุญ ว่าทำไปแล้วจะได้อะไรตอบแทน ไม่ใช่ทำแล้วสูญเปล่า ถ้าบุคคลใดสามารถชักชวนรุ่นน้องให้เข้าชมรมได้จะได้บุญกับคนที่เราชวนเข้ามาเป็นสมาชิกของชมรมไปด้วย ซึ่งจะมีการบอกบุญต่อกันไป จะทำให้รุ่นๆ แต่ละคนรู้ว่าชีวิตนี้เกิดมาเพื่ออะไร เป้าหมายชีวิตเป็นอย่างไร รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ ช่วงเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นสมาชิกของชมรมช่วงแรก ส่วนมากรุ่นพี่จะพยายามคุยกับสมาชิกใหม่ให้ได้ทุกคน และจะจำชื่อทุกคนให้ได้ หลังจากนั้นจะมีการชักชวนให้มาร่วมกันสวดมนต์ทำวัตร ชวนมาตัดบัตร และถ้ามี

กิจกรรมใหญ่ ๆ จะพยายามชักชวนให้เข้าร่วมให้ได้ ส่วนมากเมื่อสมาชิกใหม่เริ่มจะคุ้นเคยกับรุ่นพี่แล้วก็จะเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตัวเองโดยไม่ต้องชวนอีก แต่บางคนมาเพราะธรรมชาติจริงๆ บางคนมาแล้วก็หายไป บางคนเข้ามาแล้วรู้สึกว่าจะต้องทำอะไรให้เรียบร้อย และเพื่อการนั่งสมาธิ การนั่งสมาธิ บางคนก็ติดกิจกรรมมา เช่น ชอบจัดงานตัดบัตร แต่ไม่ชอบนั่งสมาธิ ซึ่งช่วงแรกๆ รุ่นพี่ในชมรมจะพยายามชักชวนให้ทำในสิ่งที่ชอบสิ่งที่คุ้นเคยไปก่อนแล้วค่อยๆ สอนหรือให้เข้าร่วมกิจกรรมในสิ่งที่ไม่ชอบต่อไป โดยจะเห็นได้ชัดเจนว่าในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจุบันมีสมาชิกของชมรมประมาณ 100 กว่าคน ซึ่งระดับขนาดของชมรมมีขนาดใหญ่อยู่ 1 ใน 10 ของชมรมทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สัมภาษณ์, นางสาวสุพิชฌาย์ ศรีวรุษา, ประธานชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 7 พฤศจิกายน 2550)

ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา การวางแผน กระจายงานให้กับสมาชิกและแบ่งหน้าที่ต่างๆ ของแต่ละกิจกรรมแล้วมาประชุมปรึกษารื้อกัน ช่วยกันคิดและสร้างสรรค์กิจกรรม และการสร้างเครือข่ายคนดี ได้เรียนรู้ การแต่งกายที่เรียบร้อย การใช้วาจาสุภาพ พูดจาไพเราะ การทักทายด้วยการไหว้ การปฏิบัติตนขณะสมาธิ นั่งสมาธิ คือหัวใจหลักในการรักษาใจของเราเอง และรวมใจของเราให้เป็นหนึ่งวิธีการของชมรมพุทธศาสตร์ คือ ทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้ผู้ที่เข้ามา เป็นสมาชิกได้ ซึ่งสมาชิกชมรมส่วนหนึ่งกล่าวว่า

“สิ่งที่ทำให้รู้สึกรักชมรมพุทธศาสตร์ สิ่งแรกคือต้องรักในพระพุทธศาสนา เพราะเรา รักพระพุทธศาสนาของเราทำให้เรารักชมรมพุทธศาสตร์ อีกทั้งรอยยิ้ม ความมีน้ำใจ ความสามัคคี ของทุกๆ คนในชมรมพุทธศาสตร์ทำให้รักชมรมพุทธศาสนาฯ”

(สัมภาษณ์, น.ส. เขมวรรณ ศิริเสริม
สมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 14 กันยายน 2550)

“สิ่งที่พี่ๆ รุ่นก่อนถ่ายทอดมาเป็นรุ่นๆ ให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่น และสิ่งที่ชมรมพุทธศาสตร์ทำให้กับเรา ทำให้รู้สึกรักชมรมพุทธศาสตร์และอยากที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ดีๆ ต่อไปยังรุ่นต่อไปและชมรมยังคงอยู่ต่อไป”

(สัมภาษณ์, นายวิระพัฒน์ ธรรมศิริทอง,
ประธานชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 14 กันยายน 2550)

“ทุกคนเอาบุญเป็นที่ตั้งไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นกลุ่มคนที่ทำงานเพื่อคนหมู่มาก ทุกคนเข้าใจ อบอุน เหมือนพี่น้องท้องเดียวกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความดี ความสามัคคีความผูกพันระหว่างเพื่อนและพี่น้อง การทำบุญเป็นสิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุด”

(สัมภาษณ์, นายวิฑูร ปานจินดา, รองประธานชมรมฝ่ายธุรการ
ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 14 กันยายน 2550)

4.4 ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานของชมรมพุทธศาสตร์

ชมรมพุทธศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ความเป็นทีมชมรม ผู้นำของชมรม สิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย การฝึกฝนตัวเองให้เป็นต้นแบบแก่น้องๆ การมีเป้าหมายชีวิตที่มั่นคง ความร่วมมือร่วมใจ การมีศีลที่เสมอกัน ความสมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป้าหมาย อุดมการณ์ที่ชัดเจนตรงกันทั้งทีมของคณะกรรมการหลักของชมรมพุทธศาสตร์ ทีมงาน มีกำลังใจที่เข้มแข็งสม่ำเสมอในการทำหน้าที่ ทุกคนต้องการสร้างบารมีและฝึกฝนตนเอง จนทำให้ชมรมเข้มแข็ง ดังที่สมาชิกชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ กล่าวว่า

“ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานของชมรมพุทธศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์นั้นมีหลายปัจจัยด้วยกัน คือ **1) บุญ** การทำบุญการทำความดีนั้นถ้าใครสร้างคนนั้นก็จะได้บุญการสร้างบุญไม่เหมือนสร้างตึกสร้างอาคารที่จับต้องได้ การทำบุญจะทำให้จิตใจเป็นสุข ซึ่งการสะสมบุญนั้นมีวิธีทำหลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการบริจาคทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา (นั่งสมาธิ) การประพฤติถ่อมตนแก่ผู้ใหญ่ การชวนชวนในกิจกรรมที่ชอบ การให้ส่วนบุญเฉลี่ยส่วนความดีให้กับผู้อื่น การอนุโมทนาส่วนบุญ การฟังธรรม การแสดงธรรม และการใช้ปัญญาไตร่ตรองอยู่เสมอว่าอะไรผิด อะไรถูก **2) วัดพระธรรมกาย** เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมและสร้างเยาวชนให้รักในการทำความดี เช่น โครงการธรรมทายาทหญิง การจัดสอบปัญหาธรรมะ “ทางก้าวหน้า” และเมื่อเยาวชนได้รับการฝึกอบรมหรือได้ร่วมกิจกรรมกับชมรมพุทธฯ แล้วก็จะมีการขยายผลต่อโดยการชักชวนเพื่อนหรือรุ่นน้องที่รู้จักให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการกับชมรม **3) พระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิหหลวงพ่อธัมมชโย** พระเดชพระคุณหลวงพ่อก็จะเป็นต้นแบบ เป็นกำลังใจในการทำความดี เป็นผู้ถ่ายทอดนำหลักธรรมมาสั่งสอนให้ทำความดีในการสร้างบารมี และ **4) กัลยาณมิตร** ก็คือมิตรที่ดีที่คอยให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการทำความดี ทั้งนี้ได้แก่หลวงพ่ เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ในชมรมซึ่งจะคอยให้คำแนะนำให้กำลังใจกันตลอดเวลาทำให้เกิดความอบอุ่นผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมีธรรมะเป็นฐาน”

(สัมภาษณ์, นางสาวบังอร ลีดี, ผู้ประสานงานชมรมพุทธฯ
ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ, 19 มิถุนายน 2550)

ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พี่ๆ น้องๆ ทุกคนในชมรมพุทธศาสตร์ ความสามัคคี ขอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีจุดมุ่งหมายปลายทางเดียวกัน ความเข้มแข็งของใจ ของสมาชิกในชมรมพุทธศาสตร์เพราะงานของชมรมเป็นงานที่ไม่ได้ผลตอบแทนทางโลก แต่ได้ผลทางใจเป็นนามธรรมที่คนทำเท่านั้นที่ได้และรับรู้ เป้าหมายเดียวกันของทุกคนคือรักการสร้างบุญและอยากเป็นกัลยาณมิตรให้กับเพื่อนๆ รวมทั้งการให้กำลังใจซึ่งกัน ความสามัคคีในการรับบุญ และการดำเนิน กิจวัตร และกิจกรรมอันเป็นต้นแบบ ต้นบุญ และเป็นเรื่องที่ธรรมดาให้เห็นว่าการทำบุญเป็นเรื่องที่ง่าย และการทำบุญประจำ พื้นฐานจิตใจที่ดี การให้กำลังใจ ความจริงใจ จุดมุ่งหมายเดียวกัน ดังที่สมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวว่า

“ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของชมรมคือมีการนั่งสมาธิเป็นประจำ และการทำทาน รักษาศีล”

(สัมภาษณ์, นายสุเทพ ศิริเมธานนท์, ฝ่ายพิธีกรรม
ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 7 พฤศจิกายน 2550)

“ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของชมรมคือความสามัคคีในการรับบุญ และการดำเนินกิจวัตร และกิจกรรมอันเป็นต้นแบบ ต้นบุญในการทำบุญและเป็นเรื่องที่ธรรมดาให้เห็นว่าการทำบุญเป็นเรื่องง่ายและทำได้เป็นประจำ”

(สัมภาษณ์, นายพิรณัฐ ชัยดี, รองประธาน
ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 7 พฤศจิกายน 2550)

“ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของชมรมคือการมีพื้นฐานจิตใจที่ดี การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การมีความจริงใจต่อกัน และมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน”

(สัมภาษณ์, นายสุธีร์ พันธุ์วิเชียร, พิธีกรประจำ
ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 7 พฤศจิกายน 2550)

ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา การที่สมาชิกทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันและรวมใจเป็นหนึ่งเดียวกันเดินไปสู่ความสำเร็จของภารกิจการงานบุญของชมรมพุทธศาสตร์ และการสนับสนุนของบุคคลทั่วไป ที่มีต่อชมรม ทุกคนร่วมมือกัน มีเป้าหมายชัดเจน การเอาอกเอาใจซึ่งกันและกัน การเสียสละเวลา การสามัคคีกัน การที่มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเป็นต้นแบบของชมรม คือ รักการทำกิจวัตร สวดมนต์และนั่งสมาธิเพราะถ้ามีกำลังใจมากพอก็สามารถแผ่กำลังใจให้คนอื่นได้ การที่ทุกคนมีใจเป็นหนึ่งเดียวกัน คือ มี

เป้าหมายเหมือนกันว่าเกิดมาสร้างบารมีจะทำให้มีความสามัคคีกัน ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น รุ่นน้องปี 1 และ คณาจารย์ และอีกประการ คือ ความเคารพซึ่งกันและกันซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญถ้าขาดความเคารพซึ่งกันและกันก็ไม่มีใครยอมอบสิ่งดีๆ ให้แก่กัน นอกจากนี้การนั่งสมาธิรักษาใจร่วมกันเพื่อขจัดความเศร้าหมองและเพื่อให้จิตใจสงบ โดยจะทำให้มีกำลังใจในการทำงานและทำบุญต่างๆ ในชมรมพุทธศาสตร์ และความอดทนที่จะดำเนินทุกกิจกรรมให้ดีที่สุด พร้อมทั้งความจริงใจและตั้งใจ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้คือปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานของชมรม ฯ ดังที่สมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กล่าวไว้

“ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของชมรมคือการที่สมาชิกทุกคนมีเป้าหมายเดียวกัน และรวมใจเป็นหนึ่งเดียวกันเดินไปสู่วิสัยทัศน์ของภารกิจงานบุญของชมรม และการสนับสนุนของบุคคลทั่วไปที่มีต่อชมรม”

(สัมภาษณ์, นายวิระพัฒน์ ธรรมศิริทอง,

ประธานชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 14 กันยายน 2550)

“ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของชมรมคือทุกคนมีความร่วมมือกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจน สมาชิกทุกคนเข้าใจกัน มีการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน”

(สัมภาษณ์, นายวิฑูร ปานจินดา, รองประธานชมรมฝ่ายธุรการ

ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 14 กันยายน 2550)

“ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของชมรมคือเริ่มต้นจากตนเองก่อนที่เป็นต้นแบบของชมรมคือรักการทำกิจวัตร สวดมนต์และนั่งสมาธิ ถ้าเรามีกำลังใจมากพอเราจะสามารถแผ่กำลังใจให้ทุกๆ คน และทุกคนในชมรมมีใจเป็นหนึ่งเดียวกัน คือมีเป้าหมายเหมือนกันว่าเราเกิดมาสร้างบารมี ทุกๆ คนจะสามัคคีกัน นอกจากนี้อีกปัจจัยคือได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่นรุ่นน้องๆ ปี 1 และคณาจารย์”

(สัมภาษณ์, นางสาวจรีรัตน์ พัสตุธาร, ฝ่ายบุคคล

ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 14 กันยายน 2550)

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความผูกพันของกลุ่มเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชมรมในระดับมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง เน้นการสื่อสารผ่านกระบวนการกลุ่มในลักษณะที่มาจากความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) เช่น เพื่อนในคณะเดียวกัน ในสถาบันเดียวกัน ซึ่งเป็น รุ่นพี่ รุ่นน้องในชมรม ผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล ผ่านผู้นำ

"สมาธิ" จึงเป็นเรื่องจำเป็น เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เป็นกิจที่บรรพชนของเรา ถือเป็นความสำคัญที่ต้องปฏิบัติไม่ให้ขาดแม้สักวันเดียว เพราะสมาธิเป็นต้นเหตุของใจอันงาม และใจอันงามเป็นทางมาของบุญกุศล เป็นที่อยู่ของสิริมงคล ทำให้ผู้เป็นเจ้าของใจมีชีวิตที่ดีวันดีคืน สมาธิ จึงเป็นสิ่งพึงปฏิบัติสำหรับพุทธศาสนิกชน ตลอดจนบุคคลผู้ปรารถนาความงาม ความสำเร็จในชีวิต

http://www.dhammadakaya.or.th/meditation/meditation_th_1.php

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์สากล เป็นงานวิจัยที่มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ด้านการสื่อสารของเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะผ่านชมรมพุทธศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ชมรมพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยบูรพาจึงเป็นตัวแทนในการศึกษาวิจัยในกลุ่มเยาวชนในระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ การวิจัยกระบวนการสื่อสารของชมรมพุทธศาสตร์ครั้งนี้จะสะท้อนภาพของเยาวชนในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางศาสนา นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังเข้าไปศึกษาชมรมพุทธศาสตร์สากล ภายใต้มูลนิธิธรรมกาย ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่ทำงานด้านเครือข่ายกับชมรมพุทธศาสตร์ของทั้งสองสถาบัน

งานวิจัยครั้งนี้จึงเป็นกรณีศึกษาในมิติของการสื่อสารในกระบวนการทำงานกิจกรรมของชมรมในหัวข้อ การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประเด็นหลักได้แก่

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย การรวมตัวของกลุ่มและการขยายเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะ
2. เพื่อทราบกระบวนการสื่อสารที่กลุ่มเยาวชนสร้างความเข้มแข็งและเสริมสร้างความผูกพันในการมีจิตสำนึกร่วมกัน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มเยาวชนในการสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง

5.1 ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษากิจกรรมของชมรมในการดำเนินงานเพื่อจิตสำนึกสาธารณะ การนิยามความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) ในงานนี้จึงเกิดจากการให้นิยามความหมายจากเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ซึ่งหมายถึง

“การทำความดี การประพฤติปฏิบัติดีทั้งกาย วาจา ใจ การสร้างบุญบารมี โดยผ่านพิธีกรรมทางศาสนา การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ในกิจกรรมสาธารณะของชมรมทั้งนี้กิจกรรมที่ทางชมรมได้ดำเนินการจะเน้นไปในการพัฒนาด้านจิตของสมาชิก”

รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายที่ปรากฏในการดำเนินการกิจกรรมในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนในงานวิจัยชิ้นนี้จึงมีความหลากหลายโดยจะเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม การใช้สื่อกิจกรรม และการสื่อสารผ่านพิธีการทางศาสนา

ผลจากการวิจัยนี้พบประเด็นที่น่าสนใจในมิติต่างๆด้านการสื่อสารในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนและการสร้างเครือข่ายเพื่อการสานต่อพระพุทธศาสนาในระดับเยาวชนดังนี้

1. รูปแบบของการสื่อสารในการสร้างเครือข่าย การรวมตัวของกลุ่มและการขยายเครือข่าย ของกลุ่มเยาวชนในการดำเนินงานกิจกรรมสาธารณะสามารถแบ่งเป็น 2 ระดับคือ

1.1 ระดับองค์กร ซึ่งในที่นี้คือ ชมรมพุทธศาสตร์สากล ที่ได้รับการสนับสนุนด้านสถานที่ทำงานและงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมผ่านมูลนิธิธรรมกาย สมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์สากลกลางนี้ส่วนใหญ่จะเป็นอดีตผู้นำที่เป็นประธาน รองประธาน คณะกรรมการของชมรมพุทธศาสตร์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยมาก่อน จึงมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานและใช้วิธีการสื่อสารผ่านสื่อบุคคล ในรูปแบบ จากรุ่นพี่ รุ่นน้อง มีความผูกพันในเชิงสถาบัน ทำให้ง่ายต่อการสานต่อการทำกิจกรรมของชมรมเชิงพุทธศาสตร์ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนให้เข้าถึงพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การทำงานระดับองค์กรนี้ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการดำเนินงานเชิงพุทธศาสตร์ของวัดพระธรรมกายที่เน้นในการสร้างเยาวชน คนหนุ่มสาว โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษามาเป็นอาสาสมัครและเป็นต้นแบบพุทธศาสนิกชนที่ดี เพื่อเป็นศาสนทายาทในอนาคต สมาชิกของชมรมจึงมีทุนทางสังคมในระดับดี เพราะมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เสียสละและสร้างพลังกลุ่ม สมาชิกในระดับองค์กรได้รับการบ่มเพาะ พัฒนาจิตใจผ่านกระบวนการที่ทางวัดพระธรรมกายได้ดำเนินการ เช่น การนั่งสมาธิ การบวชธรรมทายาท การเข้าค่ายภาวะผู้นำ ซึ่งโครงการต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการหล่อหลอมเยาวชนที่เป็นสมาชิกให้มีจิตสำนึกสาธารณะในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาในระดับมหภาค ผ่านกิจกรรม พิธีทางศาสนาที่ทางชมรมเป็นแกนกลางในการดำเนินงาน อาศัยกระบวนการสื่อสารผ่านกลุ่ม (Group Communication) และการสื่อสารภายในบุคคล (intra-personal communication) เช่น การนั่งสมาธิ

ในระดับองค์กรนี้ การสื่อสารหลักที่ใช้ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล (inter-personal Communication) ระหว่างสมาชิก และการประชุมกลุ่มเล็ก (Small Group Communication) แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ทุกคนมีอิสระในการนำเสนอความคิดเห็น ผ่านการประชุมทบทวนการทำงานของแกนนำในแต่ละโครงการ การบอกกล่าวข่าวสารผ่านสื่อต่างๆของชมรม เนื่องจากชมรมพุทธศาสตร์

สากลกลางจะมีหน่วยกลางผลิตสื่อเฉพาะกิจของชมรมไว้เผยแพร่แจกจ่ายให้แก่สมาชิกจำนวนมาก เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ วีซีดี เพลงธรรมะ หนังสือ และมีสื่อเว็บไซต์ www.ibs.net ของชมรมในการเผยแพร่กิจกรรมต่างๆ ให้แก่สมาชิก

สื่อกิจกรรม ถือเป็นกลยุทธ์การสื่อสารหลักที่เชื่อมโยงการทำงานของชมรมพุทธศาสตร์สากลและเป็นกลไกให้เกิดการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง การรวมตัวของเครือข่าย โดยชมรมพุทธศาสตร์สากลจะมีทีมรุ่นพี่อาสาสมัครที่เคยทำงานในชมรมมาอย่างต่ำประมาณ 5-7 ปีประจำภูมิภาคต่างๆ ทำงานประสานงาน คอยช่วยเหลือแนะนำกับรุ่นน้องที่เป็นประธาน กรรมการและยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและเป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ เพื่อช่วยสานต่อกิจกรรมของทางชมรมกลางให้ได้บรรลุเป้าหมาย โดยมีกิจกรรมหลักๆ ของชมรมฯ ในแต่ละปีและแต่ละภาคการศึกษาดังนี้ ค่ายคุณธรรม (จัดตั้งบาตร, สวดมนต์, นั่งสมาธิ) โครงการพัฒนาศักยภาพเพื่อความเป็นผู้นำ โครงการเรียนรู้สมาธิกับธรรมชาติ Natural Meditation Camp โครงการบวชธรรมทายาท และการสอบทางก้าวหน้า ทั้งนี้มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การสื่อสารระหว่างกลุ่มและเครือข่ายกลุ่มในสถาบันต่างๆมีประสิทธิภาพได้แก่

- 1) ความศรัทธาในกิจกรรมที่ใช้ “บุญ” การสร้างบุญบารมีอันเป็นเป้าหมายและแนวปฏิบัติของชมรมพุทธศาสตร์
- 2) การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่ถูกบ่มเพาะด้วยความรักและเมตตา สมาชิกทุกคนคือกัลยาณมิตร
- 3) ภายในชมรมมีระบบการสื่อสารแบบเปิด โดยมีการประชุมสรุปบทเรียน ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การนำเสนอความคิดเห็นในการกิจกรรมของชมรม
- 4) ผู้นำทั้งระดับองค์กรกลาง และระดับกับมหาวิทยาลัยที่เป็น รุ่นพี่ รุ่นน้อง ถือเป็นตัวจักรสำคัญของความสำเร็จของการทำงานของชมรม

การทำงานกิจกรรมสาธารณะระหว่างชมรมพุทธศาสนสากลกลางและระดับมหาวิทยาลัยนี้เป็นการทำงานภายใต้กรอบของการสร้างคุณค่าและความสัมพันธ์ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องเครือข่ายว่า เป็น ชุมชนแห่งจิตสำนึก (conscious community) ที่สมาชิกต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความสัมพันธ์แนบแน่น ด้วยพื้นฐานของระบบคุณค่าแห่ง บุญ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน โดยมีพันธะเชื่อมโยงระบบใหญ่ บนพื้นฐานแห่งความเป็นอยู่ที่มีส่วนร่วม มีการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้กลุ่มหรือเครือข่ายมีความยั่งยืน (อนุชาติ พวงสาลีและวิบูลย์ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2541, น 9) การที่เยาวชนมาร่วมตัวทำงานให้แก่พระพุทธศาสนาในรูปแบบการรวมตัวและการสร้างเครือข่ายนี้ ก็เป็นเพราะมีสิ่งยึดโยงสัมพันธ์ภาพของสมาชิก ที่มีวัดพระธรรมกาย เป็นศูนย์กลางของระบบ สมาชิกทุก

คนผ่านการหล่อหลอมผ่านกิจกรรมของทางวัดมาบ้างไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง จึงมีจิตศรัทธาต่อกัน เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพราะทุกคนต่างมุ่งมั่นทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน กิจกรรมต่างๆของชมรมจึงเป็นยุทธวิธีและกระบวนการที่ได้ถูกออกแบบจากทางชมรมกลางเพื่อให้สมาชิกสามารถเชื่อมต่อกัน เกิดการกระทำตามภารกิจของชมรมจนบรรลุเป้าหมายในการสร้างเครือข่ายเยาวชนในเจริญรอยตามพระพุทธศาสนาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1.2 ระดับสถาบันเครือข่ายอุดมศึกษา ในที่นี้คือ *มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์* และ *มหาวิทยาลัยบูรพา* ในระดับมหาวิทยาลัยนี้ เยาวชนที่เป็นสมาชิกของชมรมมีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่คล้ายคลึงกล่าวคือ ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ เยาวชนที่เป็นสมาชิกมีอายุเฉลี่ย 18-22 ปี รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของสมาชิกภายในระดับมหาวิทยาลัยจะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การสนทนา การสื่อสารผ่านการประชุมกลุ่มย่อย การสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชนผ่านโครงการของชมรม เช่น การตัดบาตรปล่อยปลา ถวายสังฆทาน การไหว้ครู โดยมี การนั่งสมาธิ และการสวดมนต์เป็นกิจกรรมที่ถือปฏิบัติประจำ ทั้งนี้สมาชิกของชมรมจะมีวิธีประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนิกชนอย่างเคร่งครัดตามเป้าหมายและกฎระเบียบของชมรม ได้แก่ สมาชิกทุกคนต้องถือศีล 5 โดยเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการห้ามสูบบุหรี่และห้ามดื่มสุราโดยเด็ดขาด ต้องเว้นจากอบายมุข และการพนันทุกชนิด สมาชิกทุกคนต้องมีความประพฤติ การแต่งกายและไว้ผมให้สุภาพเรียบร้อย เป็นต้น

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความผูกพันของกลุ่มเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชมรมในระดับมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง เน้นการสื่อสารผ่านกระบวนการกลุ่มในลักษณะ ที่มาจากความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) เช่น เพื่อนในคณะเดียวกัน ในสถาบันเดียวกัน ซึ่งเป็น รุ่นพี่ รุ่นน้องในชมรม ผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล ผ่านผู้นำทางความคิดคือ ตัวประธาน และแกนนำของชมรม เมื่อสมาชิกมีความไว้นื้อเชื่อใจ ระหว่างผู้ส่งสาร (sender) คือ ผู้นำและผู้รับสาร (Receiver) คือ เยาวชนที่เป็นสมาชิกของชมรม ผู้นำกลุ่มของชมรมจะมีอิทธิพลในการปลูกฝังจิตสำนึกในการทำงานสาธารณะ เช่น การมาเป็นอาสาสมัครของชมรม การช่วยเหลือกิจกรรมงานบุญต่างๆ เป็นคณะกรรมการ และเมื่อได้มีการเข้าค่ายกิจกรรมของชมรมกลาง เช่น ค่ายสมาธิกับธรรมชาติ ค่ายคุณธรรมวันแม่ การบวชธรรมทายาท ก็จะช่วยสมาชิกในการบ่มเพาะอุปนิสัย การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต ผ่านการเล่าเรื่อง โดยมีจารีตประเพณีวิธีปฏิบัติของชมรม ซึ่งมีการสอดแทรกวิถีคิดและอุดมการณ์ทางศาสนาในกิจกรรมของชมรมในทุกส่วน

การสื่อสารของชมรมในระดับมหาวิทยาลัยนี้ นอกจากจะใช้รูปแบบการสื่อสารกลุ่ม มีลักษณะการสื่อสารในกลุ่มเล็กที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน สมาชิกในชมรมรู้สึกเป็นส่วน

หนึ่งของกลุ่มและมีอิทธิพลต่อกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ เพราะมีเป้าหมายเดียวกัน มีการใช้คำพูดหรือการสื่อสารแบบวัจนะภาษา เช่น การพูดจาด้วยภาษาสุภาพ การสวดมนต์ และการสื่อสารแบบอวัจนะภาษา เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตนต่อรุ่นพี่ในชมรม การไหว้การนั่งสมาธิ การใส่บาตร การปล่อยปลา และการถวายสังฆทาน อย่างไรก็ตาม การสื่อสารด้วยวัจนะภาษา เช่น การสวดมนต์ การเล่าเรื่อง การประชุม ยังเป็นรูปแบบการสื่อสารหลักที่สำคัญเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสารในทุกส่วน

ทั้งนี้กิจกรรมในแต่ละโครงการของชมรมต่างตั้งอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมายของการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม และสร้างจาก “ศรัทธา” ต่อพุทธศาสนา สมาชิกของชมรมจะมีจิตสำนึกสาธารณะในการทำงานเพื่อ “บุญ และการสร้างบารมี” กลุ่มเยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์สากลได้รับการชี้นำ และมีกระบวนการกล่อมเกลาจิตใจ ผ่านกิจกรรมงานบุญต่างๆซึ่งเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ผ่านวัฒนธรรมของรุ่นพี่ รุ่นน้อง การซึมซับความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีผ่านการเล่าเรื่องกฎแห่งกรรมจากรุ่นพี่ในชมรม การใช้อุดมการณ์ทางศาสนา โดยมี บุญ เป็นความดี ในการเป็นพลังขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆของชมรมและสร้างเครือข่ายกับสมาชิก

ระบบการทำงานภายในของชมรมนั้นจะมีพี่เลี้ยงที่เป็นรุ่นพี่ในชมรมจะดูแลให้คำแนะนำแก่น้องๆที่เป็นสมาชิกใหม่ และการเลือกประธานชมรมจะใช้วิธีการเลือกตั้ง ทำให้เกิดการยอมรับและมีเอกภาพในการทำงาน การทำงานกิจกรรมของเยาวชนมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานของชมรมเป็นฝ่ายๆ เพื่อทำกิจกรรมของชมรม เช่น ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบัญชี ทั้งนี้ในแต่ละกิจกรรมจะมีการวางแผนจัดเตรียมงาน เช่น พิธีไหว้ครูของมหาวิทยาลัย งานถวายสังฆทานใหญ่ การเป็นผู้นำในการนำสวดมนต์ การทำป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านจุดสำคัญๆ ในมหาวิทยาลัย

สื่อกิจกรรม : กลไกสร้างความเข้มแข็งของชมรม

สื่อกิจกรรมสำคัญของชมรมคือ การสวดมนต์ และการนั่งสมาธิทุกเช้าเย็น ซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญของพระพุทธศาสนาและเป้าหมายของชมรม กิจกรรมการสวดมนต์และนั่งสมาธิเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาจิตของเยาวชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกในชมรมให้แน่นแฟ้น กิจกรรมนั่งสมาธิของสมาชิกของชมรมก็สะท้อนถึงหลักการและแนวทางของวัดพระธรรมกายที่ถือว่า การทำสมาธิ คือ “การหยุดเป็นสุขอย่างยิ่ง” และ “หยุดเป็นตัวสำเร็จ” หากปราศจากการทำสมาธิ ก็จะไม่มีความเข้าถึงธรรมกาย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมที่สำคัญของชมรมก็สะท้อนต้นแบบจากที่วัดพระธรรมกาย

สิ่งหนึ่งที่ตามมาจากกิจกรรมการนั่งสมาธิของเยาวชนในชมรมก็คือ การสนทนาธรรม โดยสมาชิกจะผลัดกันเล่าเรื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่อง กฎแห่งกรรม เพื่อให้เยาวชนที่

เป็นพุทธศาสนิกชนเข้าใจในสังสารวัฏ ชมรมจึงเน้นความเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม การเข้าใจในการเกิดและการตายที่แสดงให้เห็นว่าชาติหน้ามีจริง นรกสวรรค์มีจริง ซึ่งจะมีสื่อ DMC ดาวธรรม สื่อดาวเทียมจากวัดพระธรรมกายเป็นสื่อเสริมในการใช้ประกอบการสนทนาในบางครั้ง

ทั้งมหาวิทยาลัยเกษตรและมหาวิทยาลัยบูรพาต่างมี ศาสนสถานที่เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของสมาชิกที่โอ้อ่า สะอาดเรียบร้อย เอื้ออำนวยแก่สมาชิกในการทำกิจกรรมสวดมนต์และนั่งสมาธิ เช่น มีอาคารพุทธเกษตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ อาคารปฏิบัติธรรม ของวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยบูรพา

กิจกรรม **พิธีตักบาตร** ถือเป็นพิธีสำคัญของชมรม เป็นกิจวัตรของพุทธศาสนิกชนเพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา และเป็นการกำจัดความโลภ ความตระหนี่และความเห็นแก่ตัวลงได้ กิจกรรมตักบาตร ถือเป็น กิจกรรมหลักที่ทั้ง 2 สถาบันจัดเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเครือข่ายบุญในระดับมหาวิทยาลัย การปลูกฝังเยาวชนผ่านประเพณี ตักบาตร นับเป็นพื้นฐานหลักในการขัดเกลา บ่มเพาะเยาวชน ตามแนวทางพุทธศาสนา

กิจกรรม **พิธีไหว้ครู** ชมรมพุทธศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งจะเป็นตัวหลักในการดำเนินกิจกรรมไหว้ครู และประสานงานกับคณะต่างๆ ในการจัดพิธีใหญ่ในหอประชุมของมหาวิทยาลัย การจัดพิธีไหว้ครูนั้นจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของชมรมเพราะสะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาของสถาบันการศึกษา ที่เน้นคุณธรรมนำความรู้ การที่ศิษย์แสดงความเคารพยอมรับนับถือครูบาอาจารย์อย่างจริงใจว่าท่านเปรียบพร้อมด้วยคุณธรรมความรู้ ศิษย์ที่ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยควรเป็นผู้ที่สืบทอดมรดกทางวิชาการ และปวารณาตนรับการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ มานะ อดทนเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางของการศึกษาตามที่ตั้งใจไว้

บทบาทผู้นำ: สื่อบุคคล ผสมผสานด้วยสื่อกิจกรรม

บทบาทผู้นำ ผ่านสื่อบุคคล ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้แก่ ประธานชมรม แกนนำชมรมต่าง ได้รับการคัดเลือกจากการเลือกตั้งของสมาชิก ประธานชมรมจึงเป็นสื่อบุคคลที่มีความสำคัญในฐานะผู้นำในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความผูกพันของกลุ่ม สร้างเครือข่ายของเยาวชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ระดมสมาชิก เป็นผู้ที่เสียสละเป็นที่ยอมรับจากทั้งภายในและภายนอกชมรม คุณสมบัติของสื่อบุคคลในส่วนของ ประธานชมรม และ แกนนำรุ่นพี่ของชมรมพุทธศาสตร์ ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่มีความเสียสละ ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมทำตัวให้เป็นที่น่าไว้วางใจ (Trustworthiness) แก่สมาชิก สามารถสร้างความน่าเชื่อถือ (Credibility) และเป็นต้นแบบ (Role Model) ในการปฏิบัติตัวในแนวพุทธศาสนิกชนที่ดี การประพฤติปฏิบัติตัวเป็นต้นแบบที่ดีนี้เห็นได้จาก การวางตัว การประชุม การพูดจา และการระดมพลังของสมาชิกในการทำงานผ่านสื่อกิจกรรม

ของชมรมในแต่ละอาทิตย์ เช่น พิธีตัดบาตร สวดมนต์ นั่งสมาธิ ซึ่งต้องเป็นผู้นำในเชิงพิธีการ และการบริหารจัดการ มอบหมายสมาชิกในการทำภารกิจต่างๆ ซึ่งสมาชิกเป็นนักศึกษา เป้าหมายหลักคือ หน้าที่ในด้านการศึกษา หากไม่ศรัทธาในตัวผู้นำ และอุดมการณ์ทางศาสนาแล้ว การดำเนินกิจกรรมต่างๆของชมรมอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ผู้นำยังต้องทำงานในระดับมหภาคคือ ต้องการประสานการทำงานระหว่างสมาชิกในมหาวิทยาลัยและกับชมรมพุทธศาสนาสากลกลางในการขับเคลื่อนโครงการใหญ่ เช่น ค่ายคุณธรรมวันแม่ ค่ายสมาธิกับธรรมชาติ การบวชธรรมทายาท และการสอบทางก้าวหน้า ซึ่งต้องอาศัยการระดมอาสาสมัครที่เป็นนักศึกษาจากภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้นำต้องมีทักษะในการสื่อสารในการสร้างความเข้าใจและสามารถสื่อสารให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม รวมทั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรมอย่างเคร่งครัด

สถานีโทรทัศน์ DMC: สื่อทางเลือกของเยาวชนชมรมพุทธศาสตร์

สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม DMC หรือที่เรียกว่า “ดาวธรรม” สถานีโทรทัศน์ที่นำเสนอรายการธรรมะของมูลนิธิศึกษาธรรมและสิ่งแวดล้อม ส่งสัญญาณออกอากาศผ่านดาวเทียมตลอด 24 ชั่วโมง นำเสนอรายการในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ บทเพลง สารบันเทิง ปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เยาวชน สร้างสรรค์ ความรู้และประสบการณ์ของการปฏิบัติธรรมที่อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ที่จะก่อให้เกิดกำลังใจ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงตนเองด้วยศีลธรรม เนื้อหาของรายการจะมีลักษณะผสมผสานแบบวาไรตี้ ที่ชวนให้ติดตามได้ตลอดทั้งวัน เนื้อหารายการเป็นการนำเสนอเป็นการให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ความสูงส่งของพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บุญและการสร้างบารมี ทั้งนี้มีหลวงพ่อ พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธรรมชโย) เป็นหลักในการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนให้เยาวชนได้เข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง รายการเด่นได้แก่ ฝันในฝัน กฎแห่งกรรม ชีวิตและความตาย มีการนำภาพกราฟิก ภาพประกอบต่างๆ รวมทั้งบทเพลงสามารถดึงดูดใจของเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชมรมให้ติดตามรับชมอย่างต่อเนื่อง

สื่อโทรทัศน์ดาวเทียม DMC นี้ นับได้ว่าเป็นช่องทางการเผยแพร่พุทธศาสนาที่สอดคล้องกับยุคสมัยเยาวชนของชมรมพุทธศาสนาสากลที่อยู่ในมหาวิทยาลัยที่จะเปิดรับสื่อ DMC เพื่อศึกษาธรรมะจากช่องดังกล่าวจากทางชมรม เยาวชนส่วนใหญ่ให้ทัศนะว่า รายการธรรมะที่นำเสนอไม่น่าเบื่อ มีความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้สาระ เยาวชนสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้ รายการของ DMC ทำให้เกิดการเรียนรู้ความเป็นจริงของชีวิต เรื่องชีวิตหลังความตายและเรื่องกฎแห่งกรรมให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

การถักทอ (Bonding) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมศรัทธาเดียวกัน¹

ในวัดที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง มีความเป็นไปได้ว่าสื่อนี้ช่วยถักทอ (Bonding) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมศรัทธาเดียวกันมากขึ้นไปอีก เช่นเว็บไซต์ของวัดพระธรรมกาย www.dmc.tv ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความเห็น และศรัทธากันในเว็บบอร์ด ซึ่งจะ ทำให้ความผูกพันของคนที่มีความเชื่อเดียวกันมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และในวัดอื่นๆก็เช่นเดียวกัน ดังที่ Elena Larsen กล่าวไว้ว่า ยังมีศรัทธาเดียวกัน ความผูกพันจะยิ่งแน่นแฟ้น ในรูปของการเข้าไปหาข้อมูลข่าวสารในศรัทธาเดียวกัน การขอคำแนะนำทางศาสนา การวางแผนกิจกรรม การพูดคุยในเรื่องต่างๆ ทั้งหมดนี้จะทำให้ศรัทธาถักทอซึ่งยิ่งขึ้น²

กิจกรรมทางศาสนาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ในสำนักได้ดีที่สุด เพราะเป็นโอกาสที่มหาชนได้มารวมตัวกัน และได้สื่อสารกับองค์ประธานของสำนัก และสมาชิกคนอื่นๆขององค์กร เป็นโอกาสที่ได้เข้ามาสัมผัสสัญญาณทั้งหลายในสำนัก และซึมซับคำสอนจนเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างคนที่ไปวัดเดียวกัน มักจะมี Sense of Belonging กับสถานที่ซึ่งอาจจะแสดงออกด้วยการแต่งกาย คำพูด กริยาท่าทาง ทำให้เกิดอัตลักษณ์เฉพาะ ทั้งจะมีความรู้สึก ว่าร่วมศรัทธาเดียวกัน มีสายสัมพันธ์เชื่อมต่อกัน เช่นที่มีการเรียกว่า “พวกธรรมกาย”

ความศรัทธาร่วมกันจึงเป็น “ทุนทางสังคม” ที่ “สานทอ” ผู้คนเข้าด้วยกันโดยอาศัยสื่อของสำนักเป็นตัวเชื่อม

ปัจจัยที่สร้างความสำเร็จให้แก่การสื่อสารศาสนาได้แก่

1. แรงกระตุ้นส่วนบุคคล เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจใคร่รู้ ความปรารถนาจะหาคำตอบแห่งชีวิต(สอดคล้องกับค่าคะแนนการพัฒนาตนเองของทุกสำนักที่สูงมาก) ทำให้คนเหล่านี้เปิดรับข้อมูลของวัด/สำนัก เนื่องจากบุคคลไม่สามารถหาคำตอบเหล่านั้นจากสื่อมวลชนกระแสหลักได้ จึง “เลือก” ที่จะเปิดรับข่าวสารที่ตนต้องการโดยตรง สื่อของวัด/สำนัก จึงเป็นเสมือนสื่อทางเลือก

หรือบางครั้ง การเห็นผลการปฏิบัติธรรมของสำนัก การสนใจเข้าไปแสวงหาบางอย่างแล้วได้ค้นพบ ที่เรียกว่า “เราได้พบสัจธรรมบางอย่างแล้ว” หรือการถูกจริต ความพอใจดังกล่าวนี้ ก็จะยิ่งทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะแสวงหามากยิ่งขึ้นไปอีก

¹ Robert D. Putnam in Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community (Simon & Schuster 2000)

² Elena Larsen, Deeper Understanding, Deeper Ties, in Society Online, The Internet in Context, SAGE2004

2. ศรัทธา (Faith) ในธรรมะ หรือในองค์ประธานของสำนัก คือตัวผลักดันให้เกิด

- การเข้ามามีส่วนร่วม (Participation) หมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ ซึ่งทำให้สื่อศาสนามีความมั่นคงเนื่องจากมีผู้ดูแลอยู่ตลอด

- ทรัพยากร (Resources) หมายถึงกำลังทรัพย์ กำลังคน ที่ได้สละเวลาและทรัพย์ เพื่อให้สื่อและกิจกรรมต่างๆดำเนินไปอย่างดีที่สุด

- การติดตามชม หากสื่อไม่มีคนตอบรับ หรือกิจกรรมไม่มีคนเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง ในที่สุด กิจกรรมเหล่านั้นอาจจะต้องยุติลง แต่จิตวิญญาณที่ตั้งมั่นในศรัทธาทำให้มีการติดตามสื่อเหล่านั้น ทำให้การสื่อสารในวัดมีชีวิตชีวา มีความแน่นเหนียว และมีแนวโน้มจะเติบโตไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง

3. ธรรมะที่ถูกถ่ายทอดผ่านศิลปะ ผ่านภูมิทัศน์ ภาพวาด ภาพเคลื่อนไหว บทเพลง ถ้อยคำทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เป็นแรงบันดาลใจทางจิตวิญญาณ

สำหรับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มเยาวชนในการสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง ที่สำคัญได้แก่ การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของมูลนิธิวัดธรรมกาย ที่สร้างสรรค์กิจกรรมทางศาสนาในโครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับเยาวชน และสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงในกระบวนการที่เข้าสู่ระบบของมหาวิทยาลัยได้อย่างเป็นระบบและมีการดำเนินงานมาเป็นระยะเวลายาวนาน ชมรมพุทธศาสตร์สากลภายใต้การสนับสนุนจากวัดพระธรรมกายนี้มีทรัพยากร (Resources) ซึ่งหมายถึงความพร้อมทั้งสถานที่ อุปกรณ์ ทรัพยากรทั้งด้านการเงิน และอาสาสมัครจำนวนมากในการเสาะแสวงหาและกำลังทรัพย์ในการทำงานกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกทางศาสนา

ปัจจัยในตัวสถาบัน ในงานวิจัยนี้คือ ชมรมพุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นชมรมหนึ่งในสังกัดสำนักกิจการนักศึกษาที่เป็นองค์กรแบบเป็นทางการของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยได้จัดสรรเงินงบประมาณจำนวนหนึ่งในการทำงาน มีสถานที่ อาคารปฏิบัติธรรม ห้องปฏิบัติการของชมรม มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำชี้แนะในการดำเนินงาน จึงเป็นหลักสำคัญให้เครือข่ายของชมรมมีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งได้แก่ ความศรัทธา (Faith) ในผู้นำที่เป็นประธาน กลุ่มรุ่นพี่ ครู อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ในการทำกิจกรรมในชมรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน ต่างอาสาสมัครมาเพื่อทำคุณประโยชน์แก่ศาสนา การใช้นุญ บารมี และศรัทธาเป็นผู้นำช่วยเสริมสร้างการระดมกำลังในการขยายเครือข่าย การทำงานของชมรมพุทธศาสตร์สากลที่เอื้อต่อการทำงานของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ซึ่งมีการเชื่อมประสานงานในแต่ละรุ่น คือ กลุ่มเยาวชนรุ่นพี่ที่อยู่ในชมรมต่างเข้ามาสอนงานแก่สมาชิกรุ่น น้องๆที่เป็นเยาวชนรุ่นใหม่จึงได้เรียนรู้

การทำงานกิจกรรมเชิงพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ เยาวชนในชมรมจึงมีต้นแบบที่ดีในการทำงาน มีการสืบทอดวัฒนธรรมของชมรมจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีชมรมพุทธศาสตร์สากลเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มเยาวชนจากสถาบันสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ในลักษณะภาคีเครือข่ายของชมรมพุทธศาสตร์ทั่วประเทศ

5.2 บทสรุป

ชมรมพุทธศาสตร์ เป็นเครือข่ายเยาวชนที่แตกต่างจากชมรมต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาที่เยาวชนส่วนใหญ่ยังผูกพันกับทางโลก เยาวชนถูกบ่มเพาะผ่านสื่อ ผ่านสภาพแวดล้อมของสังคมโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน หากแต่เยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์มีกระบวนการเชิงยุทธศาสตร์การดำเนินงานในระบบเครือข่ายจากมูลนิธิธรรมกายที่ได้บ่มเพาะคุณธรรมทางศาสนาให้เยาวชนเห็นคุณค่าต่อ การสร้างบุญ บารมี ผ่านการนั่งสมาธิ การสวดมนต์ และกิจกรรมทางศาสนาอื่นๆ เช่น การตักบาตร ปล่อยปลา ถวายสังฆทาน สื่อกิจกรรมต่างเหล่านี้ถือเป็น รหัสคุณค่า สร้างบรรทัดฐานและความเชื่อในการสืบทอดพระพุทธศาสนาผ่านพิธีกรรมที่มีถ่ายทอดทั้งในระดับแนวตั้งจากศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่มีวัดพระธรรมกายเป็นแกนหลัก ผ่านชมรมพุทธศาสนาสากลและสื่อสารตรงลงมายังชมรมพุทธศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ในขณะที่การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล กลุ่มผู้นำที่เป็นประธานจะสื่อสารผ่านสมาชิกในแนวนอน เป็นการสื่อสารระหว่างเครือข่ายของสมาชิกในชมรมระหว่างรุ่นที่ รุ่นน้องในสถาบันเดียวกัน ทั้งในระดับสถาบันเดียวกัน หรือในระดับคณะภาควิชา สิ่งที่น่าประจักษ์ชัดเจนในงานวิจัยนี้ คือรหัสอุดมการณ์ (Ideological Code) คือระบบความคิดร่วมกันที่ทำให้เกิดความไว้วางใจกันทางสังคม (Social Trust) ต่างคนต่างก็มีประสบการณ์ในการทำงานให้แก่พุทธศาสนา มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาทั้งในระดับอ่อน คือ การสวดมนต์ ตักบาตร ไปยังระดับที่สูงกว่า คือ การปฏิบัติธรรม การนั่งสมาธิ เกิดความตระหนักรู้ในจารีตปฏิบัติ มีความตื่นตัวในพิธีกรรมบุญ มีความภาคภูมิใจ ความร่วมกันที่เป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ อาจเรียกได้ว่าเป็น “ชุมชนอุดมการณ์” (Ideological Community) ที่มีศาสนาพุทธเป็นแกน

ข้อค้นพบประการหนึ่งจากงานวิจัยนี้ก็คือ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จากการถอดบทเรียนการสื่อสารของเยาวชนผ่านชมรมพุทธศาสตร์นี้สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะการทำงานแบบเครือข่ายที่มีการจัดวางยุทธศาสตร์ในระดับมหภาคเป็นอย่างดี มีการออกแบบจัดวางผ่านสื่อกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเยาวชนและปรัชญาทางศาสนา การระดมพลังในการทำนุบำรุงพุทธศาสนาผ่านกลุ่มเยาวชนเป็นสิ่งที่ต้องให้รูปแบบสื่อสารเชิงรุก (Active) ผ่านสื่อกิจกรรมอันเป็นตัวเชื่อม ถักทอ (Bonding) ของสมาชิกที่มีศรัทธาในพุทธศาสนาแบบเดียวกันและสอดคล้องการใช้สื่อบุคคล ที่ได้รับการบ่มเพาะ หล่อหลอมคุณธรรมชาวพุทธ สื่อบุคคลจากผ่านรุ่นพี่ที่ต้นแบบ (Role

Model) นั้นยังต้องสื่อสารด้วยการกระทำ (Action for Communication) ผสมผสานด้วยสื่อเฉพาะกิจต่างๆ พลังอำนาจของสื่อมวลชนทางเลือกภายใต้ ดาวธรรม หรือ โทรทัศน์ดาวเทียม DMC ยังมีอิทธิพลต่อผู้รับสารที่เป็นเยาวชนในการเลือกรับสื่อที่เหมาะสมกับเป้าหมายของกลุ่มที่อาจจะหลีกเลี่ยงสื่อมวลชนกระแสหลักที่เต็มไปด้วยข่าวสารทางโลกที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ธรรมะและการสร้างบุญบารมี ทั้งนี้มีองค์ประกอบหลัก คือ ศรัทธาและความเชื่อของผู้ส่งสารคือ ท่านพระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธรรมชโย) ที่สมาชิกของชมรมเชื่อมั่นและศรัทธา

อย่างไรก็ตามการสร้างเครือข่ายในระดับสถาบันอุดมศึกษาอาจจะไม่ได้มีการจัดวางยุทธศาสตร์เนื่องจาก กลไกขององค์กรพุทธศาสตร์สากลกลางมีความแข็งแกร่งทำให้สมาชิกในระดับมหาวิทยาลัยปฏิบัติตามแนวทางที่ชมรมกลางได้วางไว้ ในขณะที่ยังมีนักศึกษาที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาอีกจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงกิจกรรมของชมรม หรือขาดโอกาสที่จะเข้าสู่กระบวนการบ่มเพาะ ชัดเกล้าจิตใจในกระบวนการทางศาสนาเท่าไรนัก ชมรมพุทธศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัยมีสมาชิกจำนวนหนึ่งที่มีความใกล้ชิดเกาะกลุ่มทำกิจกรรมกันอย่างเหนียวแน่น หากจะริเริ่มพัฒนาเครือข่ายเยาวชนผ่านการบูรณาการ เน้นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participation Communication) กิจกรรมร่วมกับชมรมอื่นๆ ภายใต้อำนาจสำนักกิจการนักศึกษาที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการในมหาวิทยาลัยก็จะช่วยสร้างเครือข่ายให้ “เด็กกิจกรรม“ ในชมรมอื่นๆ เช่น ชมรมค่ายอาสา ชมรมดนตรี ชมรมกีฬา ชมรมศิลปะวัฒนธรรม ได้เห็นถึงความสำคัญของพุทธศาสนาในการชัดเจนจิตใจ สร้างจิตให้เข้มแข็ง เรียนรู้การทำสมาธิ มีสติซึ่งจะช่วยเอื้อต่อการทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น นอกจากนี้ชมรมยังสามารถพัฒนาสื่อภายในสถาบันเลือกช่องทางการสื่อสาร (Channel) ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในระดับมหาวิทยาลัยที่นิยม การใช้สื่อสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย การสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งการใช้สื่อบุคคลในลักษณะ เพื่อนชวน เพื่อนในสาขา คณะ หรือบุคคลใกล้ชิดของเยาวชน เป็นสื่อบุคคลที่มีพลัง ช่วยสานสัมพันธ์และระดมพลังในการสร้างเครือข่ายเข้าร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชมรมได้

ในทัศนะของเยาวชนที่ดำเนินงานในกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นระบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชนให้ทำงานจิตสำนึกสาธารณะให้แก่ทางโลกเป็นหลัก ชมรมพุทธศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัยอาจเป็นจุดเล็กๆที่แตกต่างที่ไม่เพียงจะเข้าใจด้านทางโลกเท่านั้น แต่เป็นกลุ่มเยาวชนที่ต่างร่วมใจมาทำงานให้แก่โลกแห่งธรรมอีกด้านหนึ่งที่นับวันจะถูกละเลยไปจากสังคมชาวพุทธ เยาวชนในชมรมพุทธศาสตร์ถือเป็นธรรมทายาทและแกนนำสำคัญในการสร้างประโยชน์ต่อการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเชิงพุทธแก่สังคมอย่างยิ่ง หากผู้นำนักศึกษาในระดับประธานชมรมต่างๆในมหาวิทยาลัยได้มีประสานแนวคิดและประยุกต์รูปแบบกิจกรรมสาธารณะ เช่น การนั่งสมาธิ การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมเข้าสู่ระดับคณะ รวมไปถึงผู้นำ

นักศึกษาในชมรมอื่นๆก็จะเสริมสร้างแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเชิงพุทธของความร่วมมือในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมที่ดีต่อไปในอนาคต

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะการถอดบทเรียนในกิจกรรมสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์ที่ดูเฉพาะ การสื่อสารเพื่อสร้างเครือข่ายของชมรม งานวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษาองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ทักษะการสื่อสารของผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงศรัทธาทางพุทธศาสนาสู่เยาวชน องค์ประกอบด้านการออกแบบสาร (Message Design) ที่สอดคล้องกับเยาวชนยุคใหม่ในสังคมสารสนเทศ รวมไปถึงการศึกษาผู้รับสารที่เป็นเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในระดับต่างๆ ในลักษณะ Audience Approach

2. ควรมีการศึกษาในด้านการบริหารจัดการเครือข่ายการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์ในระดับภูมิภาคเนื่องจากอาจจะมีปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและปัจจัยด้านพื้นที่ของสถาบัน

3. มีองค์กรในระดับชาติและระดับภูมิภาคที่ทำงานในด้านการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมวิถีพุทธ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสร้างเครือข่ายองค์กรพุทธที่ดำเนินงานกับเยาวชนว่ามีความเหมือนและแตกต่างอย่างไร

4. ควรมีการศึกษาการประยุกต์ใช้การดำเนินกิจกรรมสาธารณะ ในมิติของการสร้างจิตสำนึกสาธารณะในแนวทางชมรมพุทธศาสตร์ อันเป็นการบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาและการบำเพ็ญอบรมเยาวชนให้เป็นคนดีเข้ากับชมรมต่างๆ และอาจจะนำมาเป็นต้นแบบในการขยายทุนทางสังคมให้ได้เยาวชนที่ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมได้ทางหนึ่ง

5. ควรนำรูปแบบการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ของชมรมมาขยายผลในการสร้างกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ เช่น จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพที่จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการและวิธีการสร้างเครือข่ายกิจกรรมเชิงยุทธศาสตร์ให้กว้างขวางต่อไป

6. ควรมีการศึกษาลงลึกในมิติของการสร้างวาทะกรรมและอุดมการณ์ทางศาสนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่เป็นเยาวชน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ ชีวีทัศน์ของเยาวชนยุคปัจจุบัน

7. งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า พลังของสื่อทางเลือกยังมีอิทธิพลในการบ่มเพาะเยาวชน ดังนั้นในสถาบันอุดมศึกษาควรมีการขยายเครือข่ายสื่อมวลชนทางเลือก เช่น โทรทัศน์ดาวเทียม DMC ให้เยาวชนได้เข้าถึง ศึกษาและเรียนรู้ธรรมะอีกทางหนึ่ง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). **สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กาญจนา เทพแก้ว และคณะ. (2549). **ใต้ฟ้าฟ้าแห่งแห่งการศึกษา สื่อบุคคลและเครือข่ายการสื่อสารภาพรวมจากงานวิจัย**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- กาญจนา เทพแก้ว. (2543). **สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา** บริษัทเอ็ดมันเพรสโปรดักส์จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ชักเซสมิเดียจำกัด.
- เจมวรรณ ศิริเสริม สมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์ เมื่อ 14 กันยายน 2550
- จรรย์รัตน์ พัสตุธาร, ฝ่ายบุคคล ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์ เมื่อ 14 กันยายน 2550
- จิตรา ประสิทธิ์ชัยวุฒิ. มปป. การติดต่อสื่อสาร. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2551, จาก <http://school.obec.go.th/takbai/information/index01.html>
- จุมพล รอดคำดี. (2542). **วิทยุชุมชนการปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม**. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท. ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมชนบุรี. มปป. ค่ายธรรมชาติ เพื่อการเรียนรู้ธรรมชาติ. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2551 จาก <http://www.bskmutt.is.in.th/?md=content&ma=show&id=7>
- ชมรมพุทธศาสตร์สากล <http://www.ibscenter.net>
- ตักบาตรพระ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 23 มิถุนายน 2551. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2551, จาก http://www.dmc.tv/pages/latest_update/Thailand_KU.html
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2534). **การสื่อสารในกลุ่ม**. กรุงเทพฯ : ฌ ฌาน.
- ธนา ประมุขกุล. มปป. เครือข่าย. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2551, จาก <http://advisor.anamai.moph.go.th/243/24313.html>
- บังอร ลีดี, ผู้ประสานงานชมรมพุทธฯ ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ, สัมภาษณ์ เมื่อ 19 มิถุนา 2550
- ประมะ สตะเวทิน. (2533). **หลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล (2543). "การสื่อสาร : กลไกสำคัญในการก้าวสู่ประชาสังคม".
 จิตสำนึกสาธารณะและการสื่อสาร : กระบวนการสร้างประชาสังคม. กรุงเทพฯ ; สถาบัน
 ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ปฐคดี มอนซอน และคณะ. (2546). **กรอบแนวคิดในการประเมินศักยภาพเครือข่ายสังคม.**
 กรุงเทพมหานคร: เอกสารประกอบการประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในการขับเคลื่อน
 โครงการวิจัยชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่, สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุน
 การเสริมสร้างสุขภาพ.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร (อบอุ่น) (2548). **เครือข่ายธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ.** โครงการ
 เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. บริษัท พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร. (2547). **เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ.** กรุงเทพฯ : พิสิษฐ์
 ไทย ออฟเซต.
- พีรณัฐ ชัยดี, รองประธานชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์ เมื่อ 7
 พฤศจิกายน 2550
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2546). **ความรู้พื้นฐานทางศาสนา** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุค ศรีอารยะ. (2542). **จักรวรรดิที่ครอบคลุมโลก สงครามล่าอาณานิคมทางวัฒนธรรม, ในวิเคราะห์
 ระบบโลกในศหัสวรรษใหม่, หนังสือชุดวิถีทรรศน์.** กรุงเทพฯ:มูลนิธิภูมิปัญญา.
- ยุค ศรีอารยะ. 2542. **จักรวรรดิที่ครอบคลุมโลก สงครามล่าอาณานิคมทางวัฒนธรรม, ในวิเคราะห์
 ระบบโลกในศหัสวรรษใหม่, หนังสือชุดวิถีทรรศน์,** กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.
- รจิตร์ลักษณ์ แสงอุไร. (2548). **การสื่อสารของมนุษย์.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รชชาติ บุตรแสนคม และคณะ. (2547). **"เครือข่ายและกระบวนการทำข่าวของสำนักข่าวเด็กและ
 เยาวชน" ขบวนการตาข่ายประรด".** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วชิรา รินทร์ศรี. มปป. **หลักการประชาสัมพันธ์.** สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2551, จาก
http://teacher.nsruc.ac.th/e_learning/toon/chap42.html
- วิฑูร ปานจินดา, รองประธานชมรมฝ่ายธุรกิจ ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์
 เมื่อ 14 กันยายน 2550
- วิรัช ฤทธิรัตนกุล. (2549). **การประชาสัมพันธ์.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรชาติ บุญชู: ฝ่ายประสานงานข่าวสารและกิจกรรม ชมรมพุทธศาสตร์สากล, สัมภาษณ์ เมื่อ 19
 มิถุนา 2550
- วีระพัฒน์ ธรรมสิริทอง, ประธานชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์ เมื่อ 14 กันยายน
 2550

สถานีโทรทัศน์ DMC มูลนิธิศึกษาธรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม www.dmc.th

สมพงษ์ จิตระดับ. 4 ธันวาคม 2550. **ผลวิจัยChild Watch เด็กอุ้มศึกษาโคตเรียนมากที่สุด ร้อยละ**

58.02. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.chiangraitoday.com/hotnews/Default.aspx?hotnewsid=3713>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 21 มีนาคม 2550.

“ฟุ่มเฟือย-แต่งไป-มั่วอบาย-กล้าเกิน-ก้าวร้าว” พฤติกรรมวัยรุ่นไทย. ผู้จัดการออนไลน์.

สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2550, จาก http://www.nma6.obec.go.th/korat6/view.php?article_id=240

ศุภัญญา สุตบรรทัดและคณะ. (2550). **การสื่อสารสำหรับการพัฒนาจิตวิญญาณสันติภาพและสุขภาพ.** สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ศุภัญญา สุตบรรทัดและคณะ. 2550. **เครือข่ายคุณธรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเด็กและเยาวชนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สุชาดา จักรพิสุทธิ์. มปป. ปัญหาสื่อสารมวลชนในสังคมไทยทำไมต้อง...สื่อทางเลือก. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2551, จาก www.midnightuniv.org/midnight2545/newpage17.html

สุเทพ ศิริเมฆานนท์, ฝ่ายพิธีกรรมชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์ เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2550

สุธีร์ พันธุ์วิเชียร, พิธีกรประจำชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์ เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2550

สุพิชฌาย์ ศรีวรุธา. ประธานชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์ เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2550

สุริยเดว ทรีปาตี. 18 ธันวาคม 2549. ผลวิจัยชี้ “เด็กไทย” อยากเรียนเก่ง แต่ขาดจิตสำนึกสาธารณะ. มติชนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.manager.co.th/Lite/ViewNews.aspx?NewsID=9490000154348>

สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ.2539.”ประชาสังคม:คุณภาพใหม่เพื่อสุขภาพ” **ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ : บทวิเคราะห์ทางวิชาการ.**กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติ. 2543. **เส้นทางใหม่ของคนรุ่นใหม่.** ปทุมธานี : ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ.

เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติ. 2549. **เก็บภาพเก่ามาเล่าเรื่อง.** ปทุมธานี : ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ.

อนุชาติ พวงสำลี และ กฤตยา อาชวนิชกุล.(2542). **ขบวนการประชาสังคมและพัฒนาประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง.**กรุงเทพฯ โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

อนุชาติ พวงลำถี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล.(2540). **ประชาสังคม : คำ ความคิด และความหมาย.**
 หนังสือชุดประชาสังคม ลำดับที่ 7.กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
 อมรรัตน์ ทิพย์เลิศและคณะ. (2547).”**สมรรถนะด้านการสื่อสารของสื่อบุคคลกับกระระดมพลังการ
 พัฒนา**”.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
 อินเทอร์เน็ตทีวี ผุดเป็นดอกเห็ด ต้นทุนต่ำอิสระเหนือการควบคุม. 20 มีนาคม 2551. สืบค้นเมื่อ 15
 สิงหาคม 2551, จาก [http://www.radompon.com/webboard/index.php?
 action=printpage;topic=535.0](http://www.radompon.com/webboard/index.php?action=printpage;topic=535.0)

ภาษาอังกฤษ

- Barabasi, Albert-laszlo. (2002). **Linked:The New Science of Networks.** Cambridge, Massachusetts: Perseus Publishing.
- Boissevain, Jeremy and J. Clyde Mitchell. (1973). **Network Analysis : Studies in Human Interaction.** Netherlands : Mouton & Co.
- Campbell,Andrew. (1994). **Landcare.**Syney:Allen & Uniwin Pty Ltd.
- Castells, Manuel. (1998). **The Rise of Network Society.** Oxford UK Blackwell Publishers
- Cohan,S.L. (1996). **Mobilizing communities for participation and empowerment.**In Servaes,J.,Jacobson,T.L., & White,S.A.(eds.),Participatory communication for social change.New Delhi: Sage.
- De Certeau,M. (1984). **The Practice of Everyday Life.**Berkeley : university of California press.
- Fraser,C.,& Restrepo – Estrada,S. (1998). **Communication for development : Human change for survival .**New York : I.B. Tauris.
- Gabriel A. Almond and Sidney Verba. (1963). **The Civic Culture,** Princeton : New Jersey.
- Gladwell,M.(2000).**The Tipping Point :How little things can make a big difference.**New York : Little,Brown and Company.
- Hall Edward T. (1973). **The Silent language.** New York : Garden City Doubleday
- Harris,Thomas IE. (1993). **Applied Organization Communication Perspective, Principles and Pragmatics.**University of Alabama.
- Michel Foucault. (1984). **Power/ Knowledge,** ed. By Colin Gordon, New York : Pantheon Books.

Scott, John. (1991). **Social Network Analysis: A Handbook**. London: Newberry Park CA Sage Publications

Small Group Communication. (17 June 2008). Retrieved February 26, 2008, from http://en.wikipedia.org/wiki/Small-group_communication

ภาคผนวก

In-Depth Interview

ชื่อ นามสกุล

อายุ..... ปี

ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นสมาชิกชมรม ระยะเวลา

บทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ

ประสบการณ์ก่อนเข้าชมรม

เหตุผลที่เข้าร่วมชมรม

1. ภูมิหลังเกี่ยวกับ

ตนเอง ครอบครัว การศึกษา

.....
.....
.....
.....

การนับถือศาสนา (ทำบุญ ตักบาตร สวดมนต์) กิจกรรมประจำวัน

.....
.....
.....
.....

2. ท่านให้นิยามจิตสำนึกสาธารณะว่าอย่างไร

.....
.....
.....

3. การเปิดรับสื่อ

- 3.1 โทรทัศน์ 1.ช่อง ชื่อ รายการ.....
 2.ช่อง ชื่อ รายการ.....
 3.ช่อง ชื่อ รายการ.....
- 3.2 หนังสือพิมพ์ได้แก่ 1 2 3.....
- 3.3. วิทยุ คลื่น
- 3.4 สื่ออินเทอร์เน็ต ชื่อเว็บไซต์ 1 2 3.....
- 3.5 สื่ออื่นๆ อาทิ ภาพยนตร์.....
 นิตยสาร.....
 เกมเบ็ดที่วี.....

4. สื่อของชมรมที่ใช้ในการดำเนินงาน กิจกรรมของชมรมมีอะไรบ้าง

-
-
- 4.1 สื่อกิจกรรมของชมรม
-
- 4.2 เว็บไซต์.....
- 4.3 สื่อบุคคล.....
- 4.4 สื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์).....
- 4.5 สื่อเฉพาะกิจ.....
- อื่นๆ.....

5. ท่านเห็นว่ารูปแบบการสื่อสารในการสร้างให้เกิดการร่วมมือ ร่วมใจของสมาชิกในชมรมและการขยายเครือข่ายในการดำเนินงานกิจกรรมของชมรมได้แก่

-
-
-
-
-

6. ท่านคิดว่าสมาชิกของชมรมที่สนใจเข้าร่วมในกิจกรรมของชมรมเพราะ

.....
.....
.....

7. ท่านมองผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกของชมรมฯว่า ได้เรียนรู้อะไรบ้างและชมรมฯมีวิธีการอย่างไร

.....
.....
.....
.....

8. ท่านคิดว่าตนเองได้อะไรจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรม

.....
.....
.....
.....

9. ท่านคิดว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานของชมรมได้แก่

.....
.....
.....
.....

10. ความรู้สึกของท่านต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในชมรม

.....
.....
.....
.....

11. อะไรที่ทำให้เรารู้สึกรักชมรม

.....

.....

.....

12. มีสิ่งดี ๆ อะไรบ้างที่เกิดขึ้นกับตนเอง

.....

.....

.....

.....

13. ใครเป็นคนที่นำให้ท่านเข้าชมรม

.....

.....

.....

.....

14. กิจกรรมสาธารณะที่เด่น ๆ คืออะไร

.....

.....

.....

.....